

Gotisk Historia, del V

av John Bede

(1975-82)

i varsam bearbetning 1999

Innehåll :

Förord	2
Prolog	3
Tristans saga (1-6)	4
Volunds saga	50
1. Eivor	50
2. Ringen	55
3. Oskar	63
4. Svärdet	67
5. Kung Niding	72
6. Volund	79
Vilgots saga	86
1. Vilgot Varg	86
2. Vilgot Jarl	89
3. Vilgots nederlag	91
4. Vilgots avrättning	93
5. Vilgots död	95
6. Vilgots arv	98
Final	100
1. Odin	100
2. Regin	103
3. Sigfrid	106
4. Förbannelsen	109
5. Borghild	112
6. Gudrun	114
7. Kvartetten	118

8. Ringen	120
9. Krigsförklaring	124
10. Kriget	124
11. Försvaret	126
12. Atle	128
13. Gunnar	129
14. Helmer	133
15. Aslög	134

Förord.

Vi har försökt få vår huvudansvarige medarbetare till detta verk, John Bede, att skriva något förord till dess femte och sista del, men han sade bara: "Ju mindre sagt därom, desto bättre. Jag hade ett helvete med att avsluta verket."

Det kanske säger något om dess karaktär. Tonen är en annan än i de föregående ofta mycket romantiska och uppbyggliga delarna, en ny ironi märks som ibland skärps genom bitande cynism och sarkasm, och kulmen är väl det bistra Volund-dramat, som i sig egentligen sätter punkt för hela "Gotisk historia". De följande avsnitten, den uppsluppna Vilgotsagan och Finalen om Sigfrid, känns mera som efterdyningar och codor till avslutningen.

I själva verket är denna femte avslutande del mera musikaliskt uppbyggd än de tidigare, som en symfoni i fyra satser. Den stora Tristan-sagan ger tonen: maktens uppoffrande för kärleken, Volund-sagan är som ett stort stort allvarsamt Adagio-drama, Vilgot-sagan är då ett scherzo, och den kontrapunktiska finalen bär just som titel Final.

Det är också intressant att se hur författaren här formellt knyter ihop helheten i "Gotisk historia" genom den femte delen, som återanknyter till första delens Prolog, så att hela verket biter sig i svansen och kommer att utgöra en ringhistoria, som slutar där den börjar.

Detta är väl verkets genialitet. Ingen kan i de första fyra delarna ana att verket skall kunna få någon form, men just formen fullkomnas på ett underbart sätt i den femte delen, som i sig består av fyra olika delar, lika fristående från varandra som verkets tidigare fyra delar.

John Bede har uttryckt sin innerliga önskan att denna femte del skall tillägnas minnet av *Åke Ohlmarks*, den kanske störste nordiska experten på den gamla isländska sagoberättartraditionen.

Göteborg 15 april 1999.

Prolog.

Så slutade Catos oändliga dikt. Tristan frågade:

"Säg, vilket land var det dessa två män fann och stannade i?"

"Våra lärde vill tro att de stannade här i vårt eget land och blev de första etruskerna. Andra ser dem som veneternas ursprungs upprinnelse, men några tror det var något land långt bort i norr. Det var kanske ditt eget land."

Och detta trodde naturligtvis Tristan så gärna.

"Och menar ni allvar med att låta mig få ta hand om det här manuskriptet?"

"Förvisso. I Rom skulle det endast väcka förtrytelse, ty här blir varje skald mördad av avund. Så fort man är originell eller kommer med någonting eget förföljs man till döds av allt folket som icke tål någon som är annorlunda i samhället. Här tolererar man ej individer, ty sådant är detta välsignade romerska samhälle, denna gudomliga och idealiska välordnade ljusa platoniska stat. Tag den med till ditt hemland. I Rom skall ej någonting bra mera uppläsa eller ens läsa. Du skall nog få se hur, när jag är död, romarna kommer att tävla om att bränna upp mina skrifter och dramer tills ingenting återstår utom den mest oansenliga billiga skriften."

Och Tristan emottog den väldiga gåvan med yttersta tacksamhet och väldig vördnad. Och sedan tog han till sig modet att våga att dryfta sitt stora problem med den gamle herr Cato. Han talade om för den grå ärevärdige romaren allt om sig själv och om drottning Isolde. När Tristan nervöst hade avslöjat allt och med spänning avvaktade vad gubben Cato så skulle ge honom för dom, sade gubben helt godmodigt:

"Tristan, min gosse, allt är klart som korvspad. Naturligtvis är denna jungfru blott din. Om du icke gör henne till din är du världens mest inkompetenta förbannade kruka! Din far vill ju ej komma vid henne, och ni två älskar varandra. Så räds ej de himmelska gudarnas vrede, regeringens sönderfall, statens ruin, folkets vanära och din ätts utslocknande, utan älska Isolde! Det måste du göra. Du har inget val, för hon väntar sig det. Ert förhållande och er tilltalande kärlekshistoria skall nog bli tragisk och kanske olycklig, men långt mer olyckliga skall era liv bli om ni låter kärleken bli och ej älskar varandra. Då skall din ätt utslockna och med den kanske vår världs allra ädlaste blod, ty vem vet? Då går era liv båda åt fanders, och allt rinner snöpligen ut och försvinner i sanden, och som prins av blodet med ansvar för hela ditt folk skulle detta på samma sätt torka ihjäl av pur ledsnad som du och din mö skulle torka ihjäl som en trädgård i öknen som inte får vatten. Nej, du måste absolut göra Isolde till din. Strunta blankt i kung Markus och hans tomma äktenskap. Han är en nolla. I längden har han ingen större betydelse, men din och jungfru Isoldes blir oerhörd om ni uppfyller er plikt och blott älskar varandra. Var inte en feg idiot. Tänk på framtiden och på din lycka, ditt folk och det härliga saftiga för alltid lysande drama som din kärlek till denna mö visst skall bli. Om du feget underlåter att skaffa dig avkomma med henne vare du oduglig såsom en knöl och en vanheder för allt ditt kön!"

Det var Catos uppriktiga råd till furst Tristan i dennes mest kinkiga situation och mest brännande svåra personliga djupa problem; och hans gäst skulle nog tänka över hans ord med stor noggrannhet, allvar och djupsinne. Kort efter detta högst givande samtal begav sig prins Tristan iväg. Han och Cato, den mäktige svulstige romaren, skildes som de bästa vänner, som mera än fader och son; och den åldrade Cato bad Tristan att medföra till fru Isolde en mycket personlig och välmenad hälsning från honom. Det lovade Tristan att göra. Så skildes de, och båda visste att de nog ej mer skulle träffa varandra i detta liv mera.

Så seglade Tristan med ett stolt fenikiskt högst sjödugligt fartyg tillbaka till Norden. Hans goda fenikiska vänner var sådana att de ej någonsin svek honom. Skeppet som han hade kommit med var ganska gammalt och ruttet, så det kunde knappast igenomgå en resa till över stormiga Nordsjön; och därför fick han hjälp av sina fenikiska vänner som lovade hemföra honom till Norge med Herbert och alla hans landsmän.

En kulen novemberdag nådde de Norge, där Herbert och Tristan och deras kamrater ilandsattes. Havet var blygrått och skummande av raseri, blåsten pinade ansiktet, och föga hårdföra trogna fenikierna var ganska glada för det att de nu kunde styra tillbaka mot södern. De ville ej ens ha betalning och icke den ringaste ersättning av sin vän Tristan. Så gästfria och generösa var de mot en mänska som de tyckte om. Och när skeppet försvunnit ur sikte mot söder, så inledde Tristan och Herbert med sina kamrater sin vandring längs kusten mot hemmet.

Tristans saga.

1.

"Välsignade hemland, var hälsat! Var hälsade, ödsliga klippor och stormpinta hedar, ofruktbara vildmark, oländiga steniga hårda terränger och fattiga utsugna hemjord! Var hälsad, o ljuvliga älskade härliga fattigdom! Älskade köld, blåst och gisslande hagel och midvinterland, var välsignade! Ljuvt är att komma tillbaka till det kära helvete som man hör hemma i!"

Så utbrast Tristan i hänförelse över det att få äntligen vara tillbaka på fosterlandsjorden.

De första personer de mötte blev noga utfrågade av Tristan själv först och främst.

"Hur mår drottning Isolde?" var hans allra mest angelägna och ivriga fråga.

"Hon blir bara vackrare för varje år medan sorgerna, oron och lidandet tilltar hos henne."

"Vad lider hon då av? Vad sörjer hon då?"

"Vet ni ej, ädle herre, att konungens arvinge är stadd på resa till främmande länder? Man har inte hört något från honom på flera år, och mest orolig är fru Isolde, vars oro och sorg över Tristan gett upphov till misstankar och ont förtal ibland tarvliga människor."

"Sörjer hon Tristan?"

"För mycket."

"Dock har hon ej sörjt över Tristan så mycket som Tristan har sörjt över henne. Säg, gråter hon? Lider hon?"

"Ja, och allt endast på grund av sin oro för arvingen."

"Ingenting är mera älskligt än sorgen. Blott människor som älskar kan sörja. Ju större och renare kärleken är, desto större är sorgen. Ty all kärlek medför den ljuvaste varmaste sorg. Det kan Tristan minsann avge vittnesbörd om. Ingen har sörjt som Tristan har sörjt sin Isolde när han nu i trenne år har varit utomlands. Ingen dag har gått för honom som inte mest har varit fylld av den ljuvaste mest melankoliska längtan till hans kära fränka Isolde. Han har ofta gråtit sig vansinnig över sin saknad av drottning Isolde."

"Vad vågar ni säga, min herre? Det språk som ni för är ju farligt och blott understryker de elaka rykten om drottningen som aldrig upphör att plåga vårt land."

"Käre vän, vill du inte förstå att jag är själve Tristan som kommit tillbaka? Och att jag är kär i Isolde och alltid har varit det skall icke vara en hemlighet mera. Må hela vår värld veta om det! Må varje man blygas som skyggar för sanningen, och må den vara förbannad som räds för att säga den! Sanningen är att Isolde och Tristan är ett och har alltid så varit och skall så i evighet vara."

"Om ni är herr Tristan har ni blivit galen, och om ni ej är riddar Tristan så är ni än galnare."

"Kärleken liknar mest galenskap för den som icke har del i den. Men just den kärlek som mest liknar galenskap är just den sannaste äktaste kärleken. Tro mig och häpna, min vän!" sade riddaren, och han gick vidare med sina vänner men lämnade bakom sig kvar en bestört och gravt orolig oskyldig borgare och man av folket som inte var gladd av tronföljarens ont förebådande och oförsiktiga tal.

När de närmade sig kungens slott blev furst Tristan utom sig. Han greps av ett sådant ömt vemod att han, då de närmade sig den bekanta välsignade hemtrakten, ville helt överge vännerna och skynda före. Hans vänner försökte att kvarhålla honom, men han sade då:

"Försök ej hindra mig från att flyga! Jag kan fastän jag ej har vingar! De känslor som berget där ger mig, som tallen där fyller mig med som jag klättrade i såsom barn och blev kådig av i en hel vecka och på hela kroppen, och som alla minnen av barndomen och denna dal översvämmar mig med, ger mig starkare vingar än örningar! Låt mig få flyga! Ni kan icke binda mig nu! Mina vingar är sådana att ingen mänska kan vingklippa mig!" Och han skyndade före de andra.

Han stormade in genom byn och sprang utan att vila rakt upp till det avlägsna slottet. Den vägen var lång och bestod endast av uppforsbackar. Helt andtruten, svettig och röd sprang han in i den fina idylliska trädgården. Där såg han själva Isolde. Han stannade.

Hon tycktes ej bli förvånad att se honom plötsligt och dessutom svettig och andfådd och smutsig och röd som en grovhuggen timmerman. När hon fått syn på

sin styvson så visade hon ingen häpnad. Hon fortsatte blott med sitt arbete att fläta kransar och slog ned sin blick medan hon glättigt och helt okonventionellt sade:

"Är det ej ett ganska milt och behagligt lugnt väder idag?" Tristan teg, ty han häpnade. "Solen är ej särskilt varm, men den håller dock kylan på avstånd." Nu bröt han sin tystnad burdust.

"Jag har ej kommit hem efter trenne års frånvaro för att få höra att vädret just är som envar själv kan se att det är."

"Skall jag hälsa dig välkommen hem då?"

Nu störtade Tristan till henne och föll ner på knä strax invid hennes klänning.

"Din röst är så ytlig och innehållslös. Har du ej något hjärta att tala med längre? Är du ej Isolde? Är jag icke Tristan? Hur kan då Isolde så tala till Tristan?"

"Du tycks inte veta att jag är din faders och konungs gemål."

"Men vart har då din själ tagit vägen?"

"Du är blott min styvson."

"Men kanske din broder."

"Så står det i sagorna blott."

"Vad har hänt dig här medan jag har varit utomlands?"

"Varför begav du dig?"

"Det vet du själv."

"Var min kärlek dig så outhärdlig?"

"Jag skådar en tår i ditt öga. Nu känner jag åter igen min Isolde."

"Du känner mig ej, Tristan. Jag är en främling för dig."

"Lika litet som jag är en främling för dig. Aldrig har jag stått närmare dig. Aldrig har du stått närmare mig."

"Du har aldrig lärt känna mig."

"Men bättre än någon annan."

"Nej. Konungen känner mig bättre."

"Vad menar du?"

"Du har ej älskat mig, Tristan. Din fader har älskat mig."

"Jungfru, vad säger du?"

"Jag är ej jungfru. Jag är kungens hustru."

"Har han då..."

"Det har han."

"O ve!"

"Var ej ledsen. Det skedde helt enligt naturen. Allt är som sig bör. Allt är som det skall vara. Jag är kungens hustru, och konungen älskar mig."

"Konungen ligger med dig, men jag älskar dig! Konungen äger din kropp, men jag äger din själ! Vilken kärlek står högre?"

"Om du ändå talat så innan du reste."

"Jag var förr en fegling. Nu offrar jag allt för min älskade och för min kärlek. Jag offrar min konung, min fader, mitt land och min ära. Min kärlek allenast är sann. Allting annat är lögn."

"Men den kärleken skall bli till allas ruin."

"Men det blir världens vackraste och mest omhuldade sköna ruin. Den ruinen blir evig, och evigt förblir den vår världs allra skönaste fagra ruin."

"Skall vi då våga älska varandra?"

"Javisst! Vi är tvungna till det."

"O, min Tristan!" Hon omslöt och famnade om honom.

"Allt skall vi offra för kärlekens skull. Det har jag nu bestämt."

"Vi skall älska varandra."

"För evigt."

"Men dö mycket unga."

"För kärlekens evighets skull."

"Har du någonsin kysst någon kvinna?"

"Nej, aldrig."

"Då är du en oskuld. Då måste jag lära dig hur det går till."

"Det skall själva naturen se till. Du behöver ej hjälpa mig."

"Då är vår kärlek av äkta natur och beslutad i himmelen."

Het var hans kropp, men långt hetare hennes, när de där i trädgården återförenades efter en treårig skilsmässa i den mest kära vänskapliga omfamning. Men kungen såg det. Han råkade just då ha ärende till sin gemål i den grönskande trädgården. Han trodde ej sina ögon när han såg en främmande man i sitt lands drottningens armar. Han undrade klenetroget vem mannen var tills den chocken kom för honom att det ej var någon annan än Tristan. Då stormade konungen fram.

"Jaså, du har nu hemkommit för att direkt börja hängla med drottningen! Då var min första begynnelses misstanke alltså berättigad ändå! Eländige! Måste jag avrätta dig? Måste jag bränna min drottning på bål? Är det det vad du vill?"

"Käre fader, jag har ej sett min kära styvmoder på trenne år, och blott för att hon omfamnar mig vid min hemkomst blir du ifrån vettet," var Tristan nog dristig att framstamma.

"Hyckla ej, Tristan," förmanade då kungens maka. Hon vände sig kallt till sin konung och sade med mod och behärskning som gjorde starkt intryck: "Din son har just öppet förklarat sin kärlek för mig, och jag blygs ej för sanningen utan bekänner härmed att jag alltid har älskat din son och blott honom. Vi älskar varandra. Din maka är kär i din son, och din son älskar sin egen styvmor. Om det är ett brott får du straffa oss, ty vi är skyldiga till det i så fall. Så vidtag de åtgärder som du behagar."

"Och det skall jag göra!" framvrålade konungen i vild och gurglande vrede som lämnade mycket att önska i fråga om självkontroll och självbehärskning. Måhända för att icke strax slå ihjäl båda två vände han så helt om och gick bort därifrån, kanske även för att icke själv explodera. Isolde och Tristan fick samtala skyndsamt en liten stund till, men knappt efter en kvart kom det härjande fram genom trädgården tolv tungt beväpnade vakter. Tre förde Isolde åt ett håll, och de andra nio bar hand på prins Tristan. De fördes till vitt skilda fängelsehålor där de fastän i samma djupaste slottsvåning ej kunde få någon minsta kontakt med varandra.

Strax efter den åtgärden ankom furst Tristans kamrater till slottet. De frågade efter sin Tristan, och kungen förklarade själv för dem att han och drottningen just

hade fängslats för det att de hade gement gjort sig skyldiga ej blott till äktenskapsbrott utan även till förräderi emot staten, och att deras avrättning tämligen snart skulle till allas gagn äga rum. Tristans vänner förstod ingenting och blev ytterst förfärade. Hur hade det kunnat ske? Hade kungen i förväg planerat en så praktfullt skön välkomstceremoni åt sin kronprins? Men kungen förklarade att deras Tristan och drottningen hade på bar gärning tagits i trädgården så snart som Tristan hemkommit. Men vännerna kunde ej fatta och icke förlika sig med denna usla historia. Herbert dock manade vännerna till stor försiktighet och tålig avvaktan. List endast kunde här vara till hjälp, var hans mening.

Och konungen dömde sin arvinge och sin gemål till att brännas på bål. Men när han skulle avkunna domen för drottningen brast han i gråt, och han kunde ej avkunna domen. Emellertid blev det bestämt att furst Tristan i alla fall skulle bli bränd. Inom tre dagar skulle han brännas, men drottningen fick leva längre på grund av sin makes omanliga blödiga vankelmod.

Och dagen kom då tronföljaren skulle bli avrättad. Vädret var vackert och varmt. Det var en riktig vårdag. Från söder kom moln av de gladaste flyttfåglar. Lärkorna drillade hängivet uppe i skyn, och i buskarna pladdrade finkarna, mesarna, sparvarna, trastarna, stararna, titorna, ärlorna och alla sångare. Och denna dagen till ära var det av hans kungliga höghet bestämt att hans ende son och rikets arvinge skulle offentligen brännas på bål och så dödas. Vid middag var denna publikattraktion avsedd att äga rum.

Tristan satt vid sin glugg hela morgonen för att i sitt sista ögonblick få se så mycket av ljuset som möjligt. Men plötsligt hör han hur det uppstår rabalder i fängelset. Skrammel av vapen och stridsgny, upphetsade rop och ett ystert uppfriskande slagsmål, tumult och vilt upplopp fast i liten skala når fångens förvånade öron. Så hör han sin ädle vän Herberts röst över allt annat. Då inser han att detta bråk är ett tappert försök av hans vänner att ge honom friheten.

Och Herbert lyckas. De lyckas för tillfället få alla vakter ur vägen och släpper ut Tristan ur cellen. De ger ädle Tristan ett svärd, och nu gäller det för kämpaskaran att kämpa sig ut till naturen förbi alla mänskliga hinder.

De lyckas. Men Herbert och vännerna måste tyvärr i det längsta för Tristans skull kämpa mot konungens tjänare. Medan de slåss skriker Herbert: "O Tristan, det är blott för din skull vi slåss! Fly och rädda dig! Om du blott klarar dig först skall vi klara oss sedan! Men vi kan ej klara oss om vi ej vet att du satt dig i säkerhet!" Och Tristan flydde. Han flydde mot bergen i väster, mot vildmarken bortom den grönskande fjordbygden, mot vargens ödsliga Hardangervidder, mot Guds eget ingenmansland.

Och med tiden blev Herbert och vännerna tvungna att fly även de. De lät icke sig tagas till fånga, men ej heller kunde de få något övertag över den statsliga lagliga makten. De flydde, och konungen lyste dem alla i bann såsom fredlösa som nu förverkat sitt liv hopplöst tills de var döda och glömda för evigt. Men Herbert och vännerna struntade konungen blankt i, men Tristan beordrade han mycket strängt att till döds skulle jagas, förföljas och hetsas. Han skickade genast ut tre grupper

spejare åt trenne olika håll och längs tre skilda vägar att söka och finna och expediera den dödsdömde lagöverträdaren.

"Vad skall vi göra med drottningen?" frågade bödlarna.

"Hon skall ej dö förrän Tristan har dött." Och hans ord skulle även besannas, trots det att han själv minsann skulle försöka att få det att komma på skam.

Tristan flydde men märkte snart att man förföljde och jagade honom. Då styrde han kosan mot norr. Intet visste han om vännen Herbert och hans andra vänner. Han måste blott fly för sitt liv.

En natt satt han i trädet som spejarna rastade under. Han vågade ej ge sig sömn och ta risken att neddimpa och väcka konungens sovande vakter. När morgonen kom gav sig väktarna av utan att ens ha anat hur nära de varit sitt byte.

Till Mjösa gick flyktingens väg och så vidare norrut längs Lågen och dalen som då ännu ej givits namn åt av Gudbrand. Men dalen var osäker för honom, ty det var lätt för hans jägare med sina hästar att röra sig där. Och snart härjade alla tre grupperna av kungens spejare där, när det blivit bekant att man sett Tristan där. Dessa trettiosex svarta spejare hunsade folket och gjorde blott tillvaron osäker för alla människor var de än uppträdde, och någon Tristan fick de icke tag i, ty alla blev glada som fick det behagliga spännande nöjet att inhysa Tristan och dölja den sällsamt förföljda förvisade konungasonen. Folk älskar i allmänhet att hjälpa sådana som är förföljda av makten, ty makten är sådan att den blott inbjuder till trots. Och snart blev det för spejarna klart att de ej kunde hitta sitt offer av även den orsaken att han nu flytt upp till de otillgängliga bergen i väster. Han hade flytt till Jotunheimen, de vilda och farliga vidderna vart ingen vågade sig, ty där härskade ju sedan gammalt de människoätande örnarna.

Men dessa örnar som forntida konungar drivna i landsflykt från Uppsala tränat och umgåtts med var just naturligtvis sådana flyktingar som riddar Tristan behjälpliga. Tristan blev kär i dem när han först såg dem. De var ju så ovanligt stora och granna och hade så ovanligt breda och kraftiga vingar. En örn blev den fredlöses särskilda vän. Tristan lyckades komma i så god kontakt med den örnen, att örnen snart kunde förstå Tristans tankar och teckenspråk. Denna örn blev Tristans närmaste vän och mest nyttiga tjänare. Örnen kom ofta med någonting matnyttigt till den landsflyktige så att han fick något att uppehålla sitt liv med. De sov även ofta tillsammans på så sätt att örnen beskyddade Tristan från kyla. Så levde tronföljaren fredligt hos örnarna i några månader, som han mest tillbringade med att fundera.

Han tämjde sin örnvän och lärde den vilda köttätande fågeln att verka som brevduva. Snart kunde kungsörnen till och med nästan förstå Tristans språk. En dag vågade Tristan att skicka sin vän på ett uppdrag. Han skar in ett brev i ett björknäverstycke och band detta brev vid sin gode väns fot. Tristan sade: "Min vän, flyg med detta till min bäste manlige vän. Endast du med din andeblick kan spåra upp honom." Och örnen lyfte och hade förstått.

Hur det kom sig vet ingen, men en dag kom en väldig örn till det ställe där Herbert med sina kamrater framlevde i fredlöshet. Örnen slog ner någon bit ifrån Herbert och började slita i remmen som höll Tristans brev på dess plats. Remmen

brast, örnen tog det i munnen och flög rakt mot Herbert. Han släppte det ner framför fötterna på honom och hade slagit till honom med vingen i ansiktet om han ej duckat. Men örnen flög icke iväg utan satte sig ned i ett träd. Herbert rullade upp näverbladet och läste en fråga med underskrift: "Lever Isolde?" och namnet var Tristan. Den trogne förstod och skrev genast på samma naturpergament några ord, varpå han slängde det åt den mörka och farliga örnen som snappade upp det med en gång och lyfte ej utan att än en gång nästan ha slagit brevvännen med vingen i ansiktet. Örnen flög rakaste vägen till Tristan som läste de två ord som gav honom svar på hans fråga. Så läste han: "Isolde lever," och blev bortom vettet av lycka och salighet, fröjd och förtjusning. Han dansade ut på de ödsliga vidder och skrek så det dånade, ekade och aldrig dog mellan Glittertind och Galdhöpiggen: "Säg, hör ni det alla? Min älskade lever! Hon lever! Isolde är ännu vid liv! Hon är min, och hon lever! Vår kärlek är ej ännu hopplös och skall aldrig bli det! Vår kärlek skall leva så länge ni dystra och mäktiga fjäll ännu tronar på jorden! Hon lever och hon skall bli min! Hon skall komma till mig, och jag skall även komma till henne! Vi skall komma samman! Ha ha! Hon är ännu vid liv, min Isolde, mitt livs enda kärlek, som är större än hela världen!" Och Tristans förryckta och dånande lyckorop och mäktigt sjungande starka lycksalighetsskrik flögo ekande mellan de massiva bergen från fjälltopp till fjälltopp och ekar där ännu, ty aldrig har någon så jublat. Men detta hans jublande tystnade fort när han plötsligt blev snöblind. Då insåg han att han var tvungen att uppsöka människorna åter.

Han bad sin vän örnen: "Ack, svik mig ej, fast jag är blind! Var mig alltid i närheten. Vaka, bevaka och iakttag mig vad jag än gör och var jag än är. Håll dig undan från människorna när jag är bland dem, men släpp aldrig Tristan med blicken! Ty Tristan behöver dig såsom sin skugga och skyddsängel tills han får åter sin älskade och kanske även därefter."

Och Tristan begav sig, och örnen var med honom. Snart kom han åter bland människor. När han var ensam var örnen hans ögon, men när han kom i människors sällskap bevakade örnen hans väg.

Han beslöt nu att ta sig tillbaka till Viken. Han sade ej mer vem han var utan spelade galen, och i detta spel hjälpte honom hans blindhet. Han var en erbarmlig och stackars fatal uppenbarelse i sina trasor, med haltande gång, utan skor och med sår på de kantstötta benen, där hålen på byxorna helt konkurrerade ut tygets skyddande verkan, med skäggstubb på hakan och ovårdat stripigt och nerlusat hår samt en skärm över ögonen, så att ej någon person någonstans kunde känna igen de så förr vackert lysande klarblåa ögonen. Allt i hans väsen blott väckte bedrövelse, olust och medlidande med hans alltför patetiska ytterst frånstötande vidrighet. Alla drev gyckel med honom och det med grimaser av äckel. Han sjöng som sin visa att vara på väg mot Jerusalem, där Gud själv lovat att ge honom vettet tillbaka, och tog sig så från Sognefjorden och tvärs över Hardangervidderna ända till Ryfylke.

Men Tristan spelade tok alltför bra. Han blev småningom känd och berömd, och en dag fick en man se den tokige som hade känt riddar Tristan. Den mannen var gammal och sentimental, och han utbrast:

"Ack, folk, alltför väl känner jag denne galning. Det är ju vår tronföljare riddar Tristan! Ack, skulle han då gå och sluta så här!" Tristan blev genast uppmärksam och på sin vakt och beslöt att ej träda ur rollen. Han svarade:

"Vem är den gamle idioten och gaggige fanen som vågar ha medlidande med en blind stackars galning? Hur kan någon veta min identitet när jag själv ej vet om den och alltså ej har någon?"

De orden skar gubben i hjärtat. Han kunde ej bärga sig utan gick fram och omfamnade den vederstyggelige dåren med tårar och talade med sprucken stämma:

"Jag reste med dig bort till England. Har du då glömt bort din mest trogne och mest tillförlitlige lots? Ack, låt mig få se dina kära välsignade klarblåa ögon!"

Han lyfte på skärmen, men ögonen var uttryckslösa, hur blå de än var, i sin hopplösa blindhet, och galningen höll på sin dårskap, som om han ej mäktade annat:

"Jag har icke varit i något land som jag sett. Jag blev galen och blind uppe i Jotunheimen, och därifrån kommer jag. Hur jag kom dit vet jag icke, men knappast kom jag dit från England."

Då skrattade folk åt den löjliga scenen, helt okänsliga för den gamles för tydliga smärta och galningens hjärtskärande arma tillstånd; men gamlingen kunde ej ge sig och fortsatte genom sin tårdränkta smärta, drev samtalet vidare:

"Men du är Tristan, vår kungs ende son. Det kan jag svära heligt på. Gud, universum och hela världsordningen är mina vittnen."

"Du vet mycket bättre än jag vem jag är då. Jag vet blott att jag varken har någon syn eller något förnuft i behåll."

"Kommer du då ej ens ihåg drottning Isolde?"

"Jag vet ej ens vad det är för något. Vad är en drottning?"

"En drottning är konungens hustru och alltså en kvinna."

"Vad är då en konung?"

Då inföll en annan på platsen var denna scen utspelades: "Jo, en konung är en som fördriver sin enfödde son och vill mörda den samme, så att han blir tvungen att fly för sitt liv och i vildmarken av rena umbäranden drivs från vettet. En kung är den sämsta av fäder. En kung är din far, junker Tristan."

"Och vem är väl du?" frågte gubben.

"En man som har varit vid hovet men som övergav det när detta lands nolla till konung begynte förfölja sin son, som var en mycket bättre man och som nu av dessa gudlösa bittra förföljelser har blivit vansinnig."

Givetvis spreds snart den nyheten att Tristan kommit till rätta och att han var vansinnig. Faran i detta förstod ingen bättre än Tristan, och det enda skydd för den faran han hade var vansinnet, som han höll uppe åtminstone så länge han än var blind. Men han fortsatte söderut. Det var vid Lysefjord som en grupp kungliga spejare lyckades fånga den galne. De tvivlade dock dels på det att han verkligen var riddar Tristan och dels på att han faktiskt var blind och galen. De menade att om han verkligen var kungens son var han knappast från vettet men spelade då blott teater. Och om han ej var kungens son, vilket de snarast trodde, var han bara en ibland alltför mångtaliga galningar.

Konungens riddare gycklade grymt med den redlöse blinde. De lekte med honom och ville till varje pris få honom att göra bort sig och blotta sig och visa för dem hans riktiga jag, om han hade ett sådant. Men blinde förställaren spelade envist sin roll intill slutet. Då tog de barbariska herrarna med honom upp till den väldiga klippa som numera kallas Predikstolen, och deras avsikt var blott att få Tristan att avslöja sig. Och de sade till honom när de var där uppe: "Nu står vi på en liten slätt. Låt oss leka tafatt nu! Försök att få tag på oss, dåre! Spring runt och var glad, ränn omkring här och dansa för oss! Kom och tag oss, din vettvilling, din stackars luspudal till fågelskrämman!"

Men med dem där uppe var även den gamle trotjänare som tjänat Tristan som lots, och han viskade nästan bevekande till den försvarslöse blinde: "Tro ej på de gubbarna! Vi står högt uppe på toppen av en väldig klippa, och härifrån stupar det brant ner en himmelshöjd! Spring ej omkring, utan akta dig noga för stupet!"

Men det var helt avsiktligt som kungens spejare låtit den gamle få medfölja och varna dåren. Men Tristan gick in för att spela sin roll i kvadrat.

"Kära främlingar, jag är en galning och fruktar ej något. Jag räds icke stup eller branter. Vad spelar det för någon roll om jag störtar åt fanders? Om jag slår ihjäl mig blir jag icke friskare eller mer galen för det. Jag ska gärna försöka att fånga er. Ingenting älskar jag så som att leka."

Men samtidigt som han fick alla att tro att han verkligen var hopplöst galen gav han då och då för att driva med dem och för att hålla dem i det längsta i spänning små tecken på vaksamhet, klokhet och allmänt förnuft, ty han frågade plötsligt den gamle: "Var står jag nu? Har jag ett stup framför fötterna nu?" Och då svarade gamlingen: "Dina förföljare vill ständigt locka dig rakt emot stupet, men för ögonblicket är du utom fara." Och alltid emellanåt frågade Tristan hur nära han stod i förhållande till bergets slut, och var gång sade gubben precis som det var. Och så lärde sig Tristan precis var det farliga stupet befann sig.

Till slut gick han avsiktligt fram emot stupet och frågade gubben: "Hur många steg kvar är det nu? Är jag närmast det brantaste stället nu?" Och gubben svarade medan han blev alltmer orolig och medan Tristan kom närmare slutet. Till slut stod han ett steg från döden och just på det brantaste stället. Då sade han högt:

"Mina herrar, jag tror att ni trätt med mig denna omänskliga lek bara för att få se om jag verkligen är sinnessjuk eller ej. Men nu skall jag bevisa för er hur vansinnig jag är. Jag kan flyga. Jag påstår att jag utan svårighet kan hoppa över den avgrund som ligger framför mig."

"Då får du allt göra ett stort hopp," förkunnade hånfullt och flabbande en av de grymma.

"Det tänker jag göra. Jag tänker ta sats."

Och han tog sats. De andra höll andan. Han började springa och tog ett vidunderligt väl matematiskt beräknat fantastiskt och otroligt språng ut för klyftan och rätt ut i rymden. Framför honom låg hela Norge som han icke såg tusen meter inunder hans språngbräda.

Spejarna kunde ej tro sina ögon. Den gamle sprang efter mot branten för att titta efter hur galningens kropp skulle sönderslås och massakreras där långt ner i avgrundens botten. Men vad gubben såg var en örn som då redan blixtnabbt hunnit gripa ett tag i den fallande kroppen och som nu med största förtvivlans kraft tappert försökte att bromsa det häftiga fallet med vingarna. Och örnen lyckades. Såsom en fallskärm gled kungsörnen ut över rymden och bort från de farliga klipporna. Vacker var synen av ståtliga örnen som seglade ut över fjorden med mannen i klorna. Men spejarna såg icke något av detta, ty när de kom fram till den väldiga avgrunden tittade de bara neråt. Men lotsen som kände sin man sade tyst för sig själv: "Ja, förvisso var denne prins Tristan, vårt lands och all Nordens allena rättmätige konung!"

Vad tänkte själv Tristan, när han gjorde språnget? Han trodde måhända att han skulle dyka i fjorden från den digra höjden. En sak är dock säker: han räknade inte med örnen.

Mjukt landade kungsörnen på andra sidan av fjorden med mansbördan efter en skicklig perfekt och fantastiskt fin segelflykt genomförd med suveränaste jämvikt, balans och naturskicklighet. Men när Tristan nu åter var nere på jorden flög örnen ur synhåll för Tristan men ej så att Tristan försvann utom synhåll för honom.

Nu insåg den blinde att det ej var säkert att uppträda såsom en vansinnig. Därför grep han genast tillfället när han blev varse en skara av spetälska som drog förbi. Han iklädde sig kåpa och säckdräkt som de med en bjällra som varning till alla de friska som mötte dem. Sålunda dolde han i deras mitt både ansikte, identitet och personlighet. Han blev en spetälsk som de utan namn, utan rätt, utan ego och utan ett utseende. Och de hjälpte sin broder med synen, ty de hade ögon som han ännu saknade. Samtidigt hjälpte han dem med de lemmar som han ännu ägde men som många saknade av dem. De mottog hans praktiska hjälp med stor tacksamhet, och de bevarade vänligt hans hemlighet i den totalt obetydliga mån de fick del av den. Ty han var tvungen förvisso att omtala varför han gick bland dem fast han var frisk, men för sin egen skull sade han till dem mest bara lögner.

2.

Det var ungefär vid den här tiden som Herbert åter fick brev genom örnen. Det stod: "Går till Viken att hämta Isolde. Säg, lever hon än?" Herbert svarade lugnt, kort och gott: "Ja, hon lever," men tänkte när örnen begivit sig, att det måhända var dumt att han ej tillagt en liten uppmaning till riddar Tristan att skynda sig.

Men i de spetälskas följe kom Tristan allt närmare Viken, som han mest predikat för att skaran skulle bege sig till. Och snart var han åter hemma i välkända trakter. Men synen var ännu frånvarande.

Utan att avslöja sig tog han listigt och utförligt reda på hur allt var ställt vid det kungliga hovet. På torget där han satt och tiggde fanns ej något öra mer spetsat än hans, och var helst någon pratade om kung och stat fanns i närheten den dystre

spetälske blinde, som tyst stod och lyssnade utan att låtsas därom. Men ej någonsin spetsades hans öra så som när han hörde Herberts namn yttras. Han lärde att Herbert med följe förklädda till pilgrimer kommit till byn. Varför? undrade spetälske tiggaren och fick en dag svar på frågan.

Han satt mitt på torget och tiggde som vanligt, när plötsligt en pilgrim kom fram och gav honom en skilling, och pilgrimen var ingen annan än Herbert. Omedelbart kände den sjuke förklädde igen sitt livs käraste barndomsvän på dennes ljusa tenorröst, och pilgrimen gav honom slanten och sade: "Du arme, det är just för det att få sådana friska som du som jag far till Jerusalem." Och Tristan genmålde:

"Pilgrimer är mycket sällsynta, och få vet om vad Jerusalem är och vad orsaken är till dess helighet. Det finns knappt hundra i Norden som vet det."

"Du måste ha varit en ädel och lärd man en gång. Det hörs väl på ditt tal."

"Varför har du så bråttom, o pilgrim? Vill du icke prata med mig, eller skyr du min sjukdom?"

"Jag skall gärna kyssa en spetälsk, om han därav tillfrisknade."

"Eller fruktar du för något? Kanske du fruktar att prata för mycket? Har du kanske något att dölja?"

"Min själ, din förbannelse har gjort dig klarsynt."

"Var ej rädd för mig. Jag är oskyldig. Jag vet ej något. Men säg mig om ryktet är sant blott, att konungen äger en drottning som aldrig får synas?"

"Du är då i sanning okunnig. Han äger en drottning, och just detta klockslag i morgon skall hon här på torget grymt brännas offentligt på bål."

"Jaså, därför är du här i byn!" Tristan märkte för sent sin försägelse. Herbert blev vaksam.

"Vad menar du?"

"Det får du veta i morgon."

"Vem är du?"

"En spetälsk. Kom icke mig nära, att mitt onda ej må bli ditt." Tristan slöt sig och teg. Herbert märkte att tiggaren ej ville tala mer och gick ifrån honom men icke utan att undrande ge honom blickar, som Tristan väl kände i själen men låtsades ej vara medveten om.

Under dagens lopp fick Tristan från väldigt många håll veta, att drottningen verkligen skulle bli avrättad. Konungen hade nu äntligen uppgivit hoppet om att först få se Tristans lik. Ryktet sade att Tristan var död. Man förkunnade allmänt en sällsam historia om hur riddar Tristan i landsflykten av köld och ensamhet och andra umbäranden blivit vansinnig, och om hur han hade kommit till rätta i väster och där störtat ut för ett berg. Kroppen hade ej hittats, men hur skulle någon ha överlevt hans fall, som var på åtskilliga hundratals meter? Och konungen trodde att Tristan var död och avkunnade därför Isoldes förfärliga dödsdom. Hon hade nu levat i fängelse i nästan två år.

Och den stackars spetälske tiggaren svor och förbannade över att han icke än kunde se. Det var mycket patetiskt att se honom: folk lade märke till stackarens bittra vanmäktiga vrede och pekade finger och sade: "Se, sjukdomen har gjort den

stackaren galen. Han inbillar sig att han åter kan få både synen och hälsan. Han fattar ej själv hur förlorad han är."

Den förfärliga morgonen randades. Tiggaren satt kvar på torget och hade ej lämnat det sedan igår. Överallt var hans öron och hängde vid varje mans röst. Han försökte att lokalisera sin ende vän Herbert, men denne var tyst eller också ej där. "Skänk en slant åt en blind stackars spetälsk!" ljöd Tristans eländiga klagan i alla hörn runt omkring torget, tills middagen närmade sig. Då löd ropet från kungens soldater: "Giv plats! Lämna rum för vår konung! Gå icke i vägen för hästarna! Undan ur vägen för oss och för hans majestät och för bödlarna och deras kärra!"

Hårt gnuggade den blinde spetälske sina två ögon för att få tillbaka ett grand av sin syn, ty han ville så gärna se kärnan och offret, som bundet blev fraktat i den. Men han kunde ej uppfånga ens något ljus. Allt var svart och förblev svart i grymt hopplös ogenomtränglighet.

Likväl så hade han sin ytterst definitiva och noggranna plan. Hans kamrater var ej långt ifrån honom. Alla hans spetälska vänner var där i en särskild avdelning för sig för att se på den ruskiga ceremonin och i väntan på tecken från den som de lovat att hjälpa.

Med ens fick den blinde en nål i sitt öra. Han hade svagt uppfattat Herberts tenorröst. Dock höll han sig stilla och var nu besluten att ej göra bort sig. Men Herbert fick syn på den spetälske och sökte upp honom:

"Nå, käre broder i Gud, vad har du mig att säga idag?"

"Jag vet alltför väl vad du är här för att göra, men gör det ej. Andra skall rädda Isolde än du."

Herbert studsade. "Säg mig åtminstone nu vem du är!"

"Du får veta det när jag får synen tillbaka. Gå bort nu till dina kamrater och håll dem i styr, och gör ej mera bort dig och avslöja dig icke mer."

Herbert lydde. Han visste ej varför han lydde. Han kunde ej definiera den makt som den spetälske talade genom.

Nu sällade Tristan sig till sina spetälska bröder och sade: "Nu nalkas vår timme. Berätta för mig allt som sker." Och de gjorde så. Bålet blev lagat i ordning, Isolde bands fast vid en påle därpå, och det sorlande folket blev alltmera tyst.

Just när stunden var inne, då Tristan med sällskap tänkt handla, steg någon ur folket fram och tog sig före att tala.

"Vem talar nu?" frågade Tristan, men alltför väl kände han själv igen talarens röst. Det var pilgrimen, som i sitt tal vände sig rakt till konungen.

"Konung! Förvisso är ni värd att äras och prisas för det att ni äntligen nu låter avrätta drottningen efter en tvåårig tvekan, ty visst är en äktenskapsbryterska värd det mest skändliga drastiska straff som finns till. Och då frågar jag er: Är ej detta att brännas å båle väl milt? Är ej det allra svåraste brott värt ett strängare straff?"

Kungen svarade: "Vet du ett strängare straff, ädle pilgrim, så låt mig få veta det."

Alltför väl kände den blinde igen denna avmäta kungliga en gång så faderliga och välsignade basröst. Han kände en tår i sitt synlösa öga. Han brann av begär av att få fråga någon hur kvinnan i skrandan såg ut, om hon alltjämt var blond eller grå,

om hon var frisk och ung och om man kunde se hennes lidande på henne, men han var tvungen att hålla sig. Han hade önskat att få i ett enda långt skrik göra bort sig alldeles och avslöja sig med att uttrycka all sin oändliga många år lagrade hopplösa tragiska smärta i det enda ropet av namnet Isolde, men för hennes skull måste han lägga band på sig och sätta själen i tvångströja. Vad månne hon tänkte i denna stund? Kanske just samma sak fast om honom?

Och pilgrimen svarade kungen och sade: "Om det finns ett straff som är värre än döden, så vore det det. Men jag ser här en möjlighet just till ett sådant än hemskare straff. Här ibland oss finns en grupp av spetälska." Öronen började glöda på Tristan. "Låt henne bli deras livsledsagarinna. Låt henne med dem leva evigt i nesa, förnedring, tortyr och misär utan like. Låt dem få förnedra och nedsmutsa henne, som hon har förtjänat det genom att själv göra så med sitt äktenskap. Låt dem få missbruka henne i hämningslös frihet, just så som hon missbrukat sitt goda namn och sin ställning. Låt skökan få bli dessa spetälskas livegna slav, tills hon dör av den sjukdom de har, som är gräsligast av alla åkommor."

"Klokt har du talat, o helige pilgrim! Ditt ord må bli verklighet! Tag henne, spetälska missfoster! Kränk henne, ni miserablade av alla människor, och gör henne mer miserabel än ni! Låt mig slippa få se hennes skönhet och ljusa behag en gång till! Raka av henne håret och håll henne flintskallig ständigt! Jag vill aldrig se henne mera! Ge över den otrogna åt de eländiga missfostren! Håll henne ständigt i rep! Låt ej henne bli lös! Lyd det rådet och håll henne bunden beständigt, ty eljest kan hon vara otrogen er och bedra er som hon bedrog mig. Slit den slinkan med ränta!" Så talade konungen inför allt folket. Två bödlar ledsagade henne till de stackars spetälskas hop. Dessa fattade ej riktigt vad som egentligen hände. Hon grät, och hon gjorde på envar ett ytterst hjärtslitande intryck. Ändå fanns det de som begabbade, hånade, spottade på henne och utnyttjade hennes vanära för att ha roligt på hennes bekostnad. Det värsta av skämten som man hörde hagla mot henne var detta: "Vem vet? Kanske du bland de spetälska hittar en ny junker Tristan men spetälsk?" Ett annat löd: "Får du ej syfilis bland dem, så får du åtminstone spetälska, och det är bättre, ty det dör man fortare av. Eller kanske i ditt fall det därför är sämre?"

När den som var blind hörde drottningens gråt genom hånet upprördes och sargades hela hans själ. Häftigt kände han i sina ögon det enda som de alltjämt dög till. Dock måste han till och med anstränga sig för att ej yppa den känslan i detta ögonblick.

De stackars spetälska rådgjorde raskt sins emellan. Isolde var skön, och det var icke rättvist att anförtro henne åt någon av dem som därav kunde dra någon fördel. De ansåg det därför som klokast att låta den blinde få ansvaret för henne. Han kunde ju icke se och på sätt bli medveten om hennes oemotståndliga skönhet, behag och tilldragande väsen. Han kunde som en eunuck vara lämplig som ansvarsman för henne. Sålunda lades i Tristans hand kopplet i vilket den otrognas händer på ryggen var fastbundna. Och Tristan måste behärska sig. Han sade blott: "Drottning, gråt icke mer. Vi skall icke behandla dig såsom vår konung har gjort utan nog vara mildare och mera mänskliga."

"Tack," sade kvinnan men var för bedrövad för att kunna känna igen mannens röst.

Och de spetälska tågade bort med sitt offer. De hurrade och drevo gäck med sin blinde kamrat för Isoldes skull. "Sådan är kärleken," sade de. "Blindheten leder den. Kärleken vandrar i blindo. Ni borde egentligen båda två vara helt blinda. Skall vi sticka ut hennes ögon? I så fall kan vi sedan lättare ha henne i vår kontroll."

Men då sade strax Tristan: "Jag har redan lovat vår fru att vi skall visa henne den mildhet och vänlighet som landets konung ej hade till övers för henne. Vi har nu en kvinna som kan sköta om oss och hjälpa oss. Tror ni hon gör det om vi begår våld emot henne? Ju bättre vi tar hand om henne, dess längre kan vi då få ha henne kvar."

Och då fann sig de andra, men det ville de ej gå med på, att man löste henne från repen.

Och konungen vände tillbaka till sin dystra borg, där han nu med allt hjärta och hela sin själ hopplöst skulle försöka gå in för att glömma de två som han älskat mest under sin levnad.

Men pilgrimen började snart med försiktighet ta samma väg med sitt följe som de stackars spetälska tagit, och det var den östliga vägen längs Viken, som ledde mot söder.

Och när Tristan blind ledde spetälskehopens slavinna i band tänkte han: "Ack, hur skall jag nu bära mig åt? Jag kan omöjligt avslöja mig för Isolde så länge jag alltjämt är blind, ty hon skulle ej kunna bevara min hemlighet med att förstå sig och hålla inne med den fröjd som det skulle ge henne, och mot de spetälskas hop har vi ej någon chans medan jag förblir blind. Därför måste jag hålla min hemlighet dold för mig själv. Men hur är det i längden väl möjligt att hålla min identitet dold för den som jag älskar och som jag är tvungen att ansvara för?"

Och trälinnan blev snart intresserad av sin blinde spetälske fångvaktare. Hon begynte att snart intressera sig för den person och den människa och den personlighet som låg fördold bakom den gråa kåpan, den tragiska blindheten och den ohyggliga sjukdomen. En dag lät hon slippa ur sig en sak, som fick hennes bevakare att haja till: "Ibland påminner ni mig om en som jag före min olycka kände."

Men Tristan lät sig icke tas ur sin roll utan svarade:

"Hur kan en blind stackars spetälsk ha något gemensamt med någon i er fina kungliga aristokratiska värld?"

"Det är bara ert gångsätt som påminner mig. Ni har samma sätt att föra stegen som den som jag kände en gång."

"Går jag icke mer osäkert?" Dessa ord undslapp den blinde ofrivilligt, och han förbannade sig när han sagt dem.

"Vad menar ni?" frågade drottningen häpen.

"Jag menar, att jag som är blind måste gå mera osäkert än den ni kände, som nog ej var blind."

"Hur kan ni veta det?"

Tristan tystnade i sin förlägenhet. Räddningen kom från en broder i sjukdomen, som plötsligt anmärkte:

"Tala ej med vår trälinna i onödan! Eljest får du ej ha ansvaret för henne mera!"

Och den blinde spetälske teg, och han yttrade ej något mera. Men fången begynte att nu ännu mer noggrant iakttä honom i smyg och på avstånd, försiktigt men forskande med eftertanke.

En dag när ej någon av de andra grå kunde höra, förklarade hon för den blinde:

"Jag vet vem du är."

"Då vet du mer än någon av oss. Säg mig då vem jag är."

"Du är Tristan. Jag vet det."

"Hur visste du det?"

"Hur kom du bland de spetälska, och hur har du blivit blind? Är du spetälsk?"

"Det är en oändlig historia."

"Jag kan kanske rekonstruera den. Jag tror att du tagit skydd hos de spetälska blott för att dölja dig. Jag tror ej att du är spetälsk. Har jag rätt däri?"

"Du har helt gissat sanningen."

"Men hur har du blivit blind?"

"Jag är snöblind allenast. Jag blev det i fjällen hos örnarna i Jotunheimen. De glömmer mig aldrig. Så fort jag har återfått synen skall vi fly tillsammans ifrån dessa olyckskamraters ohyggliga sällskap."

"Och varför ej innan?"

"Vi har ingen chans emot dem. Får de veta min identitet och att vi båda tillhör varandra skall de slå ihjäl oss."

"Din snöblindhet skall icke bli något hinder för oss."

"Låt oss vänta. Var icke för ivrig, och avslöja icke min hemlighet. Låt oss behärska oss och vara lika sterila och stela som hittills i umgänget med dem. De får icke misstänka något. De måste bevara sin tillit till oss. Genom min stränga grannlagenhet i bevakningen av dig har hittills ej någon av dem kommit vid dig. De har börjat lita på dig, och du får sova obunden, om jag blott ligger på repet som går runt din midja."

"Jag hade för länge se'n re'n kunnat smita, då jag alltid bär en försvarsdolk väl dold på mig här i mitt sköte."

"Du har då gjort väl i att icke begagna den. Min älskade stackars Isolde, jag ber dig: vårt liv hänger på att vi ger oss till tåls, tills vår stund genom ödet är kommen."

Den stunden kom snart. En natt kunde ej en av de spetälska hålla sig längre. Han var helt förstörd av sin åtrå till drottningen och kunde icke behärska sig. Därtill var han den mest vanställda av dem. Han hade blott en halv arm kvar, och hans näsa och haka var borttruttade. Han försökte att våldta Isolde en natt. Han försökte att undvika risker med att lägga handen på drottningens mun och befalla den fagra till tystnad, om hon ville leva. Hon kunde blott hoppas att Tristan, den noggranne fångvaktaren, icke vaknade, och stack i självförsvar sin tysta hemliga kvinnodolk i honom. Detta försvarsvapen, som hon beständigt bar på sig i hemlighet, var ett av hennes få arv av sin moder. Den korta men ohyggliga incidenten var över på några minuter och hade ej väckt någon själ. När hon dödat den närgångne väckte hon Tristan och sade:

"Nu måste vi fly, ty nu är vår stund kommen. Jag har tagit livet av en av de spetälska som ville ta mig med våld."

Tristan fann att de ej hade något gott alternativ. I den becksvarta natten smög de sig iväg nästan ljudlöst. Isolde vägledde den blinde. Hon hade ärvt moderns nattskådande kattögon. Och deras rymning gick lyckligt. De såg aldrig mera de spetälska.

Men de var prisgivna åt den oändliga mäktiga vilda förfärliga och obönhörliga vildmarken. Men i en dal vid en sjö i det sköna bedårande ödsliga skogrika livfulla människofria naturriket fann de en koja, som väl hade uppförts av kanske en timmerman, eller av en eremit eller pilgrim. Den var mycket väl byggd i den mycket tydliga avsikten att hålla länge. Den höll emot vind och mot regn. Intet regnade in, och det fanns ingen springa som vinden slapp in genom. Men det fanns ej heller fönster. Det fanns blott en dörr och ett takhål, som man kunde tillsluta. Kojan var byggd vid en klippa som tjänstgjorde som en av väggarna. Och denna klippa beredde ett ypperligt skydd mot den hårdaste och den mest envisa vinden.

Och dalen var vacker. Man kunde minsann här i denna dal njuta i hög grad av alla naturens mest vänliga drag: skönhet, frid, frihet, livriktedom, isolering och skydd för den onda och tragiska mänskliga världen. Den jägare eller naturfilosof som byggt hyddan på denna strategiska punkt hade nog konstruerat den kanske för det att den skulle få tjäna som tillflyktsort, fritidslusthus eller som residens under sommaren. Och här i denna dal i denna stuga fann Tristan med sin mö Isolde sin boning och hamn. Här begynte de leva, och här kunde de ostört älska.

3.

Det var en klar vårdag som en dag Isolde bekände att hon var gravid. Och det var samma dag fast på eftermiddagen som Tristan med ens plötsligt återfick synen. Han hade då varit blind länge. Hans snöblindhet hade då varat så länge att han hade oroat sig för att han kanske ej alls skulle återfå synen.

Men synen kom åter, och Tristans blå ögon blev åter klart strålande, livliga, djupa och innehållsrika. Den dagen blev till en välsignelsegivande lyckodag för dem. Tills vidare hade Isolde försörjt dem som jägare, men nu blev Tristan familjeförsörjaren, och han blev mer effektiv såsom jägare än vad hans fru hade varit.

"Min älskade, detta är vårens och vårt nya hemlivs begynnelse. Aldrig i min värsta blindhet och hopplöshet kunde jag ana att världen och livet vid ögonens öppnande skulle med ens visa sig så otroligt charmerande, skönt triumferande och översvallande vackert. Men vackrast av allting är du, min Isolde. Jag mindes din skönhet, men jag har ej sett den på länge, men du är långt vackrare nu än vad jag nå'nsin drömde i mina mest idealistiska drömmar. Hur kommer det sig? Vad har jag gjort för att plötsligt få en så ofattbar lycka på halsen?"

"Min älskade, lyckan är min, all din lycka är min, all vår lycka är min, ty vi har blivit tre. Det är undret som övergår samtliga under, det största i världen, som

ensamt är nog för att göra all världen till enbart ett paradiset. Lyckan är vår, ödesbroder och make, och vi måste för att ha fått den på något sätt ha gjort oss båda förtjänta av den. Det är bäst att ej komma med invändningar."

Och i vildmarken på en av de första jakterna mötte han skyddsängeln kungsörnen. Denna skär han nu ett brev åt och sände iväg honom med dessa ord: "Far iväg och sök rätt på min Herbert och led honom hit!" Och på brevet av näver stod ristat: "Följ örnen till mig." Och det tog icke mer än en månad för Herbert att pilgrimsklädd komma till dem. Då var alla tres lycka fullkomlig.

Själv skär Tristan pilar och pilbåge, och av Isoldes hår tvinnade han bågens sträng. De slog elden av flinta och höll i ett särskilt hus utanför eld alltid brinnande. De levde primitivt och det till ytterlighet, men de klarade sig, och de kände sig trygga. De kände ej fruktan för världen inför denna sjö, denna fria och vilda natur, denna renhet och frid överallt och den helighet i denna dal, som Guds aldrig av ont blod bortjagade närvaro framkallade.

Men när sommaren kom kom den välbyggda kojans rättmätige ägare dit. Det var en eremit. Då var Herberts hus närapå färdigt. Den helige gudsmannen hade själv med egna händer byggt kovan som tillflyktsort åt sig för sommaren. Där hade han tänkt i ensamhet umgås med Gud i from botgöring, fasta och bön under intryck av sommarnaturen, dess ljus och dess prunkande skönhet. Men när han fick stifta bekantskap med de tre personer som bosatt sig i hans kapell blev han glad och bad dem att för all del bo kvar. Herbert inbjöd den helige att bo med honom i det nya hus som han just hade färdigbyggt, vilket ock prästmannen gjorde. Och han kom rätt väl överens med den öppne sällskaplige och lättillgänglige varme och ärlige Herbert.

Hans ankomst till dem var för dem som en gudasänd gåva. Nu kunde ju genom Guds egen försyn Tristan viga sig till sin Isolde. Och gudsmannen vigde dem gärna. Han bodde hos dem ännu när deras barn kom till världen. Det var en skön välskapad kraftig krabat som de gav namnet Volund. Och aldrig var de mera lyckliga. Nu visste de, att det ljus och den lycka och den harmoni som föreningen mellan dem gav var som allra mest fullkomlig. Den ljuva mjuka och sköna och blonda Isoldes förlossning gav till och med henne ej särskilt ohyggliga plågor.

Här borde vi sluta vår krönika, när det är som allra ljuvast och vackrast och lyckligast. Men livet går alltid vidare. Tristans son hade fått liv, och hur det livet än skulle bli var det kontinuerligt och skulle gå vidare ännu i många otaliga generationer. Men för er, som kräver ett lyckligt slut på allt ni läser, ber jag er att avbryta läsningen här. Ty ni anar ej vad som nu väntar.

Isolde och Tristan höll ej något hemligt för gudsmannen. De delgav honom precis allt vad de själva visste om sina bakgrunder och liv, och härav tog den helige djupa allvarliga intryck. Han såg genast klart att det var väldigt mycket som de äkta makarna ej kände till om sig själva, och detta gav honom bekymmer och grubbel. Han anade kanske långt mera av sanningen om dem än de själva gjorde.

Ej långt efter det att den präktige gossen förlossats tog en dag den helige Herbert avsides och sade till honom:

"Jag vet mera om dessa två än de själva. Jag vet vilka de är egentligen, och denna kunskap är tung för mig. Den är så tung, att jag ej med gott samvete kan ge den vidare åt dem och upplysa dem, ty därmed skulle jag kanske ej handla rätt, eftersom denna kunskap kan vålla dem skada. Och därför förtiger jag den. Endast du vet nu att jag vet något, och detta får du icke avslöja för dem förrän jag har rest, vilket jag gör i morgon, om vädret så tillåter."

Och vädret tillät. Men Herbert fann det vara rådligast att icke avslöja vad eremiten avslöjat för honom.

Profeten begav sig från sin sköna sommarsjö till sina vinterkvarter, som låg ute på näset i Vänern. Där hade han sitt goda kloster och sina medbröder i Gud och sin kära gudaktige ordensfar. Klostret var helt isolerat från omvärlden, och dessa heliga bröder drev skolor och ägnade sig mest åt minnen från fornstora dagar, åt sanningen och åt historien och det nödvändiga nedtecknandet av allt detta. När den kloke fadern för klostret fick återse honom såg den gamle gudsmannen genast, att något bekymrade den yngre gudsmannen. Denne berättade för den skärskådande om de två människor han råkat i Dals djupa skogar. Den gamle, som kunde se tvärs genom varenda människosjäl, blev förvånad och häpen, och när ett betydande vittert besök kom till honom från öster, så vågade han diskutera med den höga gästen problemet. Den höga prelaten blev gripen, förundrad och skakad, och denne tog upp saken med höga präster vid Vättern, som han samarbetade med. Snart var denna sak allvarligt dryftad i klostret på Visingsö, som just vid denna tid erhöll sitt namn. Ty vid denna tid låg ett av svears och götars lands rikaste Gudsgård och klosteranstalt just på denna ö, som därav kallades "visingars ö", alltså visa mäns ö, och därav namnet Visingsö. Och innan året var slut diskuterades saken av själva de heliga männen i Uppsala. Och resultatet av dessa högheliga stordiskussioner blev ett heligt brev, som högtidligen avfattades uti Uppsala av ett kollegium av de allra högsta mest heliga överstepräster. Och detta högheliga och ytterst hemliga väl sigillerade och noggrant tillslutna brev blev så småningom med prästerliga kurirer vid midvinter avsänt mot de fjärran skogarna borta i väster. Kurirernas mål var det heliga klostret på näset i Vänern.

Och brevet blev högtidligt överräckt åt den profet, som lärt känna Isolde och Tristan, och som just var färdig att åter bege sig till Dals blåa vidder och vildmarker, blänkande sjöar och lummiga djupa oändliga skogar. Han fick brevet just innan han skulle starta, och brevet var ämnat till Tristan. Den helige mottog det ödmjukt av sin överordnade och tog det med sig när han nu begav sig mot sin sommarboning i vildmarken.

Den sköne Volund var präktig och trind när den helige återsåg honom. Den härlige Tristan var bliven en skarpare jägare än han förr någonsin varit. Hans träffsäkerhet var total: aldrig felade någon av hans pilar målet. Hans senaste pilbåge var ett mirakel av konstfärdighet och teknikprecision. Aldrig gjordes en mer efter bågskytten ytterst väl anpassad pilbåge, utom måhända av den legendariske greken Odysseus.

Och det var ej utan stolthet som den intet anande prästmannen nu levererade brevet från de höga prästerna borta i Uppsala till den nu som allra nöjdaste och mest harmoniske lycklige Tristan, som utan att ana dess innehåll bröt brevets noggranna och imponerande digra sigill.

Och det väldiga brevet slog Tristan med följande innehåll:

"Högädle Tristan, högädlaste furste, vår konung och all världens herre, vi hälsar dig. Genom att du är kung Arthurs allena och enfödde son ber vi dig att nu komma till Uppsala för att där låta dig krönas och så återtaga med heder den tron och den krona som var dina evigt berömliga fäders. Med hälsningar å hela nordvärdens prästerskaps vägnar, din trognaste tjänare, översteprästen av Uppsala."

Så lydde brevet, så klart och så enkelt och ofattbart i sin koncisa och starkt koncentrerade satsformulering. Så häpen har sällan en man varit som stackars Tristan, när han läste detta brev innehåll. I flera veckor var han ganska lamslagen av ren förundran. Han talade om denna sak för Isolde, för Herbert och för eremiten, och alla blev nästan så häpna som han. Sällan skrivs det så enkla och samtidigt så häpnadsväckande brev.

Men de känslor det utlöste var icke blott positiva. Isolde blev rädd, och snart blev Tristan misstänksam. En morgon hade han ett mycket allvarligt samtal med gudsmannen, som hette Gustav:

"Hur vet dessa präster i Uppsala att jag är son till kung Arthur? Hur vet de ens att jag finns till? Vad är din del i detta, o Gustav?" Och då måste prästen bekänna:

"Så fort jag fick se dig förstod jag att du icke var vem som helst, och när du sedan började omtala för dig ditt liv och din hustrus begynte jag tänka. Vi har liksom de flesta kloster i Norden en avskrift av översteprästen Merlins mycket noggranna kyrkohistoria. Den boken slutar med en mycket noggrann beskrivning av dig sådan du var som barn, och en uppmaning till hela nordvärdens prästerskap avslutar verket, och den starka maningen kan alla heliga utantill. Så låter den: "Och jag ber er nu alla Guds heliga präster i världen att jämt hålla utkik och aldrig ge tappt i ert letande efter kung Arthurs förlorade enfödde son, ty han endast kan rädda vår värld från förtryck och förfall." Och var präst som har läst denna bok är starkt medveten om sin politiska plikt att beständigt ha ögonen öppna för att kanske en dag få nöjet att återupprätta kung Arthurs nedstörtade tron. Men kung Arthurs familj och hans fäder var kungar i Uppsala, och därför är det i Uppsala som du skall krönas och icke i England."

"När började du tro att jag var kung Arthurs son?"

"När du uttalade för mig ditt namn. Minns du då, att jag frågade dig hur du fått detta namn? Och då visade du mig din tunna men välsmidda kedja av silver, som du bar om halsen med brickan som bar namnet Tristan. Och alla som läst denna bok vet att kung Arthurs sons namn var Tristan, och det finns ej någon i världen som äger ett sådant namn utom du själv. Och då insåg jag att det var möjligt att du var kung Arthurs förlorade son. När jag återkom hem till mitt kloster begynte jag prata om saken med fäderna, och dessa förde då tydligen nyheten vidare. Slutligen har den nått Uppsala med denna sällsamma påföljd."

"Då ligger med andra ord du ensam bakom det här oerhörda otroliga."

"Utan att ana hur följderna skulle gestalta sig."

"Du visste ej vad du gjorde."

"Nej."

"Vet du ännu något mer som vi ej känner till?"

"Jag vet även vem kvinnan du gift dig med är."

"Du vet allt som vi ej vet. Vem är hon då? Varför uttalar du dig om Isolde som om hon var av lägre värde?"

Det bör nämnas att hon var långt borta och ej kunde höra det minsta av samtalet.

"Missförstå nu icke mig! Hon är din egen köttsliga syster, en dotter till din far kung Arthur."

"Du ljuger!"

"Hon är ett av Morgan le Fays barn. Det föddes åt Morgan le Fay nio månader efter kung Arthurs visit hos den fala ett tvillingpar. Hon var den ena. Den andra var Mordred, som liknade modern, men dottern var mer lik sin far."

"Liknar då min Isolde kung Arthur?"

"Till kropp och till själ."

"Liknar jag honom även?"

"Det gör du. Och du och Isolde har säkert lagt märke till att ni är lika varandra. Har ni icke märkt det? Det måste ni ha observerat."

"Vi anade att vi var halvsyskon. Var även min moder Morgan le Fay?"

"Nej, din moder var drottningen Gunvor. Ni är bara halvsyskon. Men ni är oifrånkomligt barn av samme fader kung Arthur."

"Vem var då Isoldes mor Morgan le Fay?"

"Hon var dotter till översteprästen Merlin, men en lastbar och ond sådan. Hon var en trollpacka, häxa, ragata och mörderska. Hon själv förföljde sin dotter Isolde och nästan till döds."

"Vi är halvsyskon och även gifta och har även barn."

"Ja, så ligger det till."

"Vad är det för en fasansfull kunskap du delgivit oss?"

"Jag har bara sagt sanningen."

"Men vad är det för en sanning? Kan du icke se att den sanningen omöjliggör vårt förbund och vårt äktenskap? Hur kan vi älska varandra mer medvetna om vem vi är?"

"Ja, jag erkänner att det är kinkigt."

"Ack, Gustav, jag älskar dig, men dina heliga sanningar har förstört all frid och lycka för mig!"

Tristan skyndade bort genom skogen och hem till sin hustru och syster. Den stackars prelaten blev lämnad i sticket långt efter.

När Tristan kom hem och fick se sin Isolde på avstånd greps hans stackars hjärta av smärtparoxysmer. Han stannade upp och betraktade henne med gränslöst och bitterljuvt vemod förutan att hon märkte honom. Han tänkte:

"Isolde! Nog visste vi jämt att vi var bror och syster, men i vår förblindade kärlek försökte vi strunta i det och dumt blunda för fakta. Men du vet ej ännu vad jag vet. Än kan då åtminstone din lycka räddas och frälsas från den bittra sanningens allt glatt förintande mörkdande mörkerstorm."

Och Tristan vände sig om och sprang åter den samma väg han hade kommit och mötte snart den stackars andfådde Gustav. Och Tristan förklarade kort:

"Jag beger mig till Uppsala."

"Jag trodde att du var hemma."

"Jag går icke hem."

"Kära pojke, vad menar du?"

"Jag far till Uppsala nu för att prata med prästerna och höra vad de egentligen vill mig och varför och se om jag icke kan slippa ifrån deras kungliga krav."

"Skall vi icke först gå hem och äta nu?"

"Nej! Du får gå, men jag får icke mer se Isolde."

"Min son, så får du icke skada dig själv."

"Hindra mig från att mörda mig själv, om du kan det! Jag skall icke se henne mer förrän jag blivit fri från den kungliga plikten i Uppsala. Hon önskar icke att jag reser dit och blir konung. Hon har varit lycklig med mig här i vildmarken, var vi har fått leva fria och ostörda. Hon skulle ej trivas i en stor stad vid ett hov var man blott måste värja sig mot alla bråk och intriger. Hon skulle bli olycklig där liksom jag. Men jag måste åtminstone fara dit för att få klarhet i saken. Om jag blir befriad från plikten att bli deras konung, så kanske jag kommer tillbaka men som hennes bror då och icke som hennes gemål. Jag kan aldrig mer leva med henne som man med hustru. Och du, Gustav, vare förbannad om du innan jag har fått komma tillbaka berättar för henne att hon är min syster. Det får du ej avslöja! Lovar du att icke göra det?"

"Jag skall ej göra det, och jag skall få alla präster jag känner att iaktta samma diskreta förtegenhet i denna fråga som jag."

"Det är bra. Du är hederlig. Om hon fick veta om det tror jag nämligen att hennes själ skulle brista."

"Det är icke omöjligt."

"Nu skall jag smyga mig hem och ta hästen och rida min väg. Dölj min avfärd så länge du kan."

Gustav lovade i alla stycken att lyda och hjälpa sin skyddsling. Och Tristan red bort utan att hans sons moder uppdagade det förrän när det var afton och mörkt. Då var gudsmannen tvungen att avslöja sanningen. Stackars Isolde blev fruktansvärt upprörd.

"Men varför begav han sig utan att säga farväl? Ville han inte ens ge sin son någon avskedskyss?"

Men Gustav kunde blott tuga till svar på de frågorna, ty ljuga kunde han icke. Därav kunde stackars Isolde blott ana och gissa det värsta.

"Var han så begiven på makt, att han icke ens orkade bjuda sin hustru farväl?"

"Nej, det är icke sant," sade gudsmannen då. "Tvärtom ville han se om han ej kunde slippa ifrån detta svåra betungande kall, och han skulle om det gick då raskt komma till dig tillbaka."

"Det tror jag ej förrän han kommer tillbaka."

Och hur Gustav än gjorde ansträngningar för att få henne att icke tro på att Tristan var maktlysten lyckades han ej med detta, ty hon kunde icke på annat sätt fatta sin makes märkvärdiga plötsliga avfärd. "Han kommer tillbaka," var allt Gustav kunde ge henne till tröst, men det tröstade icke Isolde, vars liv nu med ens tycktes helt ha förlorat sin grund. Hennes son var det enda hon hade att ty sig till och söka tillflykt hos, ty Gustav hemlighöll något för henne. Det visste hon, och därför litade hon icke längre på honom.

4.

Till Uppsala var vägen lång och strapatsrik, men fram kom den mycket uthållige Tristan ändå, ty han var icke den som gav upp. Och där inställde han sig hos översteprästerna vid stora rådet och fick dessa att baxna och kanske rentav bli chockerade av hans naturliga rättframma helt oförskräckta uppförande.

"Är ni de präster som kallade mig att bli konung åt er? Varför gjorde ni det? Jag var lycklig och fri såsom jägare uti de friska och gränslösa skogarna, och nu vill ni att jag skall foga mig in i ett vanskligt statsmönster. Får jag ej leva i fred i min vildmark? Finns det ej mer lämpliga tronpretendenter än jag?"

"Det är frågan om vad som är rätt," hördes översteprästen lugnt svara. "Vi kan icke låta ett anrikt och urgammalt konungadöme gå under. Ni är siste ättlingen av konung Odd, Rolf och Hamlet, och därför är ni och blott ni arvsberättigad till denna tron. Endast ni äger rätten till konungadömet. Det finns ingen annan som har någon arvsrätt därtill."

"Jag var lycklig tills ni stackars präster avslöjade för mig min identitet. Nu kan jag aldrig mera bli lycklig. Ni vet inte vad ni har gjort."

"Vi har bara sagt sanningen och gjort vår plikt. Vi har bara gjort det som vi trodde var rätt. Vi har bara fått gamle Merlins profetia att gå i uppfyllelse. Enligt Merlin kunde ni och blott ni rädda världen från sönderfall och deklinerung, förfall och ruin. Ni kan rädda vår värld. Vill ni neka att göra det?"

"Hur skulle jag rädda världen?"

"Ni har kraft, humör, energi och visioner. Ni är klok och ädel och rättfram och har god moral och etik. Ni vet vad som är orätt och rätt. Ni är orädd och uthållig, tålmodig, klarsynt och rättfram. Ni har vad som får en att bli populär. Ni är kunglig och nobel. Man kan icke annat än älska er."

"Makten fördärvar och skulle ej tveka att även fördärva det goda i mig."

"Men om ni ej lät kröna er skulle förfallet i landet få fortsätta. Denna fördärliga upplösning, som nu har pågått allt sedan kung Hamlets olyckliga död, skulle sprida

sig, fortsätta och snart medföra en mörk tid av tygellöshet, barbari, anarki och elände. Och skulle ni uppleva det med gott samvete?"

Nu var kung Arthurs son tveksam. Han insåg sitt ansvar. Men just då var en av prelaterna dum nog att ta till ett avgörande argument, som den präststackarn själv trodde att utan vidare skulle få Tristan att mottaga kronan. Den dumsnuten yttrade:

"Och om du nekade, vad ägde du då att vända tillbaka till? Vad har du mera för alternativ? Vad är den grymma fria naturen? Man klarar sig icke i längden allena mot den. Och vad äger du mera? En hustru? Hon är ju din syster. Du kan aldrig mer älska henne."

Nu yttrade somliga präster ett varnande "*sschy*", men den töntige klantskallen fortsatte:

"Icke kan någon bror älska sin syster. Det är ju en skändlighet!"

Äntligen lyckades nu de förnuftiga prästerna nedtysta den stackars pratmakaren, men det var nu för sent. Skadan var redan gjord. Tristan jäste av upprördhet.

"Och ni skall kallas Guds heliga präster, som tar till ett så ruttet medel som utpressning för att till varje pris få en lakej på er tron som är snäll och bekväm och som gör vad ni vill? Om ni gottar er i det förfärliga, att ni har avslöjat mig och min maka som broder och syster, är ni Herrens fiender och ej hans tjänare. Ni har förstört för mig min äktenskapliga lycka, och så säger ni sedan: 'Din äktenskapliga lycka är ändå förstörd. Då kan du lika gärna nu bli vår lakej.' Jo, jag tackar! Sätt upp på er tron då en docka, och sätt på hans huvud en krona, så har ni en konung så god som jag själv skulle bli under dessa nu stinkande omständigheter! Låt Sverige ruttna då under er hierarki, ty det synes ju nu alltför tydligt, att all landets ruttonhet, sjukdom, förfall och upplösning blott kommer av er höga nobla moral! Mina herrar, jag ber er att draga åt fanders!"

Nu blev alla prästerna upprörda och mycket till sig. En del trodde de kunde lugna den upprörde konungen, men det var redan för sent. Tristan hade gått ut ifrån rådet. En av de mer erfarna prästerna, som lugnt ej rest sig, förklarade för alla dem som var till sig:

"Besinna er, och ta det lugnt! Vi ser aldrig den kungsörnen mera. Vi har skrämt iväg honom."

Och det var sanningen. Tristan var borta och skulle ej någonsin mer få se Uppsala.

Utanför rådssalen mötte han Herbert, och denne tilltalade honom:

"Du dåre! Vad red du så bryskt från Isolde för? Hur kunde du icke ens bjuda din egen hustru farväl? Vad är det för en osund och odräglig maktlystenhet? Just en sådan sak hoppades jag aldrig träffa på hos den jag trodde var min sanne vän."

"Det är jag som bör förebrå dig och ej tvärtom. Hur kunde du lämna Isolde allena? Vem skall nu försörja och trösta min syster när du även övergett henne?"

"Vad kallar du henne din syster för? Ni är ju makar! Har maken ej det största ansvaret över sin maka?"

"Har gudsmannen Gustav då ej talat om för dig sanningen?"

"Vad har han ej talat om?"

"Att Isolde och jag äro köttsliga syskon. Vi råkar att ha samma far. Bror och syster har gift sig tillsammans och till och med avlat ett barn. Därför kan jag ej någonsin se henne mera."

"O fasa!"

"Förvisso."

"Du gråter."

"Jag gråter."

"Och hur har det gått här i Uppsala?"

"Jag har gett prästerna tusan. De retade mig för att jag hade gift mig med min egen syster. Ett sådant Guds prästerskap vill icke jag vara kung över. Följer du med mig?"

"Jag följer dig, men vad ska du ta dig till?"

"Jag skall dra ut i landsflykt och aldrig mer komma tillbaka. Men du får ej följa mig genast. Först måste du resa tillbaka till stackars Isolde."

"Och vad vill du att jag skall göra hos henne?"

"Du skall bringa henne ett bud, men det skall icke vara från mig. Du ska själv göra allt för att få henne att återvända till Markus allena och där söka skydd och förlåtelse. Hon och min fosterfar måste försonas. Det är mitt livs sista och starkaste vilja. Kung Markus är tvungen att återuppta henne i sin familj och sin vård. Ja, han måste ta hand om sin hustru. Det måste han, och det skall din uppgift bli att se till att han gör. Förrän hon är tillbaka och upphöjd vid hovet får du icke göra mig sällskap. Vi skall dock jämt hålla kontakt. Min örn är sedan gammalt bekant med dig. Han skall bli länken emellan oss och vår förbindelse. Rid nu till fagra Isolde. Och vad som är viktigast: låt henne aldrig få veta vad jag vet."

"Att hon är din köttsliga syster?"

"Just det. Det får hon aldrig veta, ty då skulle hennes liv brista. Det vet jag. Jag känner Isolde. Det måste du lova mig att aldrig avslöja för henne."

"Det lovar jag utan vidare."

"Rid nu iväg, så att du måtte så fort som möjligt på nytt vara hos henne."

Och Herbert lämnade Tristan, som själv steg till häst och red söderut.

Allt det som Tristan begärt genomförde och uppfyllde Herbert. Han red bort till Dal på rekordtid och stannade hos sin väns syster och fru endast en dag. Därpå red han kvickt till kung Markus, där han sökte nåd i gestalt av en tiggare. Markus, som ej var en oädel människa, ömkade sig över Herbert och tillät sig ett mycket långt privat samtal med Herbert, och under det samtalet yppade Tristans vän allt. Han berättade om hur Isolde och Tristan trots allt lyckats vinna varandra och leva tillsammans i lycka, som plötsligt slogs sönder när budet från Uppsala kom. Han berättade om hur det visat sig att de var syskon, och hur Tristan då genast lämnat Isolde för gott utan att ens ta avsked av henne, och hur Tristan krävt av envar som var kunnig om att de var syskon att aldrig avslöja den farliga kunskapen för fru Isolde, och hur Tristans vilja nu var att kung Markus på nytt skulle omhändertaga Isolde. Kung Markus åhörde allt detta med allvar och under djup tystnad och mycket djupsinnig begrundan och sade, när Herbert var färdig:

"Din märkliga saga förklarar alltsammans: de var alltid just såsom syskon. Att de inte själva var medvetna om det är nog för att all deras skuld skall omedelbart vara förlåten. Men endast på ett villkor kan jag ta hand om Isolde."

"Och vad är det villkoret?"

"Att hennes barn tas ifrån henne och aldrig kommer till mig."

"Det var hårda men logiska bud," tänkte Herbert och sade: "Jag skall giva henne det budet."

Som väl var kom örnen till Herbert när Herbert ännu var vid hovet. Det budet bar örnen allenast: "Jag väntar på nyheter från dig vid Vättern." Och Herbert skrev ett mycket omsorgsfullt brev, som han band kring sin brevduvas fot. Brevet löd:

"Konung Markus kan endast ta hand om Isolde om hon lämnar från sig ert barn. Går du med på det? Barnet får leva men aldrig mer träffa sin moder." Och örnen flög bort såsom blixten och var snabbt försvunnen med vinden.

När Herbert på nytt kom tillbaka till frun var den helige Gustav nödsakad att lämna dem. "Du kom just i rättan tid, käre gosse. Jag måste tillbaka till bröderna på Värmlandsnäs. Tag nu hand om Isolde och svik henne inte." Och Herbert och han hade ett mycket allvarligt utdraget samtal tillsammans om stackars Isolde strax innan den helige lämnade platsen. Den helige var av den meningen att det var bäst för Isolde att komma tillbaka till hovet, om ock hon var tvungen att lämna ifrån sig sitt barn. Barnet kunde de helige omhändertaga och uppfostra. Och sedan vandrade Gustav åstad.

Herbert dröjde med nyheterna från kung Markus tills Tristan besvarat hans fråga. Han ville ej komma till en överenskommelse med Isolde förrän Tristans ord lagts på vågen.

En dag kom den snabba välsignade örnen, och dennes brev sade: "Om barnet får leva är allt gott och väl. Det är mitt och Isoldes rättmätiga straff att förlora vårt barn. Men i stället skall Volund en dag visa sig vara all världens överman." Och efter detta bud kunde den kloke och klarsynte Herbert lugnt tala om saken med drottningen i alla kinkiga, små och prekära detaljer. Och hon även gick till slut med på att skiljas från Volund, men ej förrän han blivit avvand. Hon sade:

"Jag har aldrig kunnat förstå och jag skall aldrig kunna förstå varför Tristan synbarligen definitivt gick ifrån mig så plötsligt och utan att säga adjö. Och så länge jag icke vet det spelar ingenting längre för mig någon roll mer. Jag är ödets lekboll. Må ödet ta från mig mitt barn om det vill, ty vem kan trotsa ödet?"

Och Herbert försörjde Isolde tills pojken var avvand. Därpå red de båda med honom till munkarna på Värmlandsnäs, och så red de tillbaka till konungens hov vid den storslagna Viken. Och konungen skyndade ut dem till mötes och omfamnade sin Isolde med faderlig värme. Isolde var rentvådd och återupprättad för evigt i konungens hjärta, och han skulle aldrig mer göra den blonda mön någonting illa. Och dagen och de efterföljande dagarna blev till en festhögtid för hela Norge.

Och när den bevingade budbäraren nästa gång kom tillbaka till Herbert skrev denne det klara beskedet: "Isolde är lyckligt hos konungen. Var kan jag uppsöka dig?"

Och snart kom detta svar: "Kom till Lund, ty där är jag." Och ingenting kunde då hindra den trofaste Herbert från att lämna hovet. Brangwayne, den lojala och kloka väninnan till ljusa Isolde, blev ensam om kunskapen om varför Herbert begav sig, ty endast för henne fann han att han kunde bekänna den. Hon även invigdes i den förfärliga hemlighet som fru Isolde ej någonsin fick lära känna. Kung Markus och Herbert var ej själva villiga till att ge henne den kunskapen, men hon fick själv höra A genom oklara källor och utkrävde därför bestämt hela sanningen av konung Markus och Herbert. Hon insåg naturligtvis genast den självklara nödvändigheten av att aldrig avslöja den för Isolde.

Och Herbert begav sig till Lund, där han återförenades med en förändrad och åldrad, förpint, melankolisk och utmärglad, härjad och svårmodig Tristan. Han var icke lycklig. Det syntes. Han hade ej njutit ett ögonblicks lycka alltsedan den dagen han skiljts från Isolde.

Tillsammans drog han ut med Herbert i härnad nu. De drog mot österns förvildade skogar, där alla kung Ruriks förr prunkande städer nu voro förfallna, eländiga och dekadenta förvildade hålor för dryckenskap, orgier och synd. Ingen ordning och ingen civilisation fanns i landet. Blott slapphet, förfall, anarki, gudsbegabbelse, lättja och lössläpphet rådde totalt överallt. Det var österns förbannade sinnlighet, prakt och resursuttömlighet som här så illa hanterades med och förslösades till men och säker ruin för civilisationen. Och det var mot detta barbarvälde som de två vännerna samman med andra blå äventyrsmän for iväg för att tukta och disciplinera. Men det var ett hopplöst och omöjligt företag, ty ju fler städer, barbarhövdingar och tyranner som kvästes och bragtes på fall, desto fler återstod blott, och desto fler fiender fick de. Oändligt var landet, och ju mer de gjorde åt eländet, desto mer eländigt blev bara eländet.

Men Tristan fann av en slump en lugn hamn mellan slagen på ön av den väldiga sjö som då ännu ej kallades Ladoga. På denna ö fick han bo hos en helig familj, som bestod av en fader, en dotter och en liten sonson. Konstantios var faderns namn, och han var mycket gammal och vördnadsvärd. Man kunde se på den härjade gubben, att han hade genomgått gränslösa lidanden. Gubben berättade gärna sin bakgrund. Hans förfader var en hebré som på Salomos tid i protest mot kung Salomos avfall från Gud hade utvandrat från sitt land Israel. Och han berättade allt vad hans släkt och familj hade genomgått. Då sade Tristan:

"Det spår jag, o gubbe, att din ätt skall bli världens främsta mest mäktiga och framgångsrika familj. Dina söner allenast skall lyckas bemästra det väldiga gränslösa vilda otyglade riket i öster. Åt din familj anförtror jag världens makt, som min egen familj har försakat och avstått ifrån. Dina söners är världen med allt vad den rymmer från havet i väster till Ister i söder och bergen i öster. Din ätt skall besegra och tukta det folk som ej jag lyckats klara. Din ätt skall bli så gloriös, mäktig, stor och berömd som min egen skall bli förödmjukad, föraktad och undertryckt, men endast för någon tid. Dina barn skall bli Roms vedersakare, men när ej Rom mer är till såsom världsmakt skall din ätt också sjunka ner till total obemärkthet, och då skall min ätt åter framträda på maktens tinnar. Så spår jag."

"Och vare sig du spår helt fel eller riktigt får vi två ej någonsin veta det. Det är det värsta med sådana spådomar. Man kan lugnt säga dem, ty det kan aldrig bevisas att de är helt osanna under ens livstid."

"Dock tror jag att jag talar Guds ord."

"Och om du det gör är allt gott och väl, och gör det alltid i så fall."

Så talade Tristan med den mycket sällsamme åldringen, och kort därpå for han bort ifrån ön, som idag ännu bär namnet Valamo ö.

5.

Men han var ständigt bitter och vemodig, ensam och dyster till sinnes. Ibland kunde Herbert om natten se Tristans säng stå tom och öde. Om han då steg upp och fann rätt på sin vän kunde han finna denne i skogen, på husets balkong eller uppe på berget i fullmånens kyliga blekhet, där han stod och klagade bittert inför Herren själv: "Giv mig åter Isolde! Giv åter min älskade! Varför tog du henne från mig? Hur kunde du vara så grym, obarmhärtig och hård mot mig? Varför fick vi inte älska varandra? Är lycka då något förbjudet, omöjligt och falskt här i livet? Får man icke älska den som man bäst passar för och håller mest av? O Gud, hur kan du vara så gränslöst orättvis! Giv mig tillbaka min hustru!" Så bitter var då Tristans klagan, att Herbert ej vågade störa den arme, men tyst och försiktigt blott hade att dra sig tillbaka till sin egen säng och där ligga och oroa sig för den olycklige tills han somnade, medan den fridlöses säng fick stå tom. Ty den bittres problem och misär kunde ingen förmildra och lösa och icke ens Herbert.

Det var efter flera års rastlöst kringflackande som Tristan en dag ej mer kunde uthärda, och han bestämde sig för att besöka sin son. De begav sig till Väneren och näset, men där fick de veta att den nioårige Volund djärvt flytt ifrån klostret. Då blev Tristan häpen.

"Men varför?"

"Han ville tillbaka till skogarna och där framleva ett fritt liv i ensamhet."

"Men hur skall pojken då klara sig?"

"Han är en märkvärdigt envis och uthållig pojke, och brådmogen är han också. Han är nio år gammal men har redan vett och förstånd som en yngling. Han klarar sig nog. Annars hade han aldrig begivit sig, eller åtminstone kommit tillbaka."

Och hur Tristan än efterspanade gossen var det helt omöjligt att där i den sjumila vildmarken finna ett spår av sin enfödde son. Och när han måste uppge sitt företag var han en bruten och krossad och böjd stackars man. Och han grät som ett barn.

Sedan återupptogs det kringflackande tragiska helt meningslösa och tomma nomadlivet. Under en av sina resor kom de till en hårt ansatt stad som var nära att falla för en djävulsk furstes belägring och ha-begär, och de beslöt att ta stadens parti. Med sin skara av trettio riddare undsatte de den ihjälsvulna staden och lyckades genom sin insats förgöra baronen, den djävulske inkräktaren. Men i striden blev Tristan svårt skadad. Han hade av någon dum anledning lämnat sin svärdskada

hemma, måhända för det att han tyckte att den var i vägen i striden. Men det satte han givetvis ej i någon förbindelse med att han sårats.

Men stadens godhjärtade härskare tog mycket väl hand om Tristan, som blev mycket god vän med alla hans fullvuxna barn. Dessa var tvenne söner och en vacker syster. De älskade Tristan och vårdade honom tillsammans med Herbert på ömmaste vis. Men den ömmaste av dem var jungfrun, och en dag var Tristan så djärv att han frågade henne vad hennes namn var. Och döm om Tristans stora förundran när denna oskyldiga tillgivna flicka bekände sig heta Isolde.

Från den dagen uppstod en länk mellan henne och honom som alla omkring dem väl märkte. I denna oskyldiga flicka såg Tristan sin älskades minne. I jungfrun såg han en diffus men bedårande bitterljuv skymt av den mö som han så alltför innerligt älskat för närapå tio år sedan. De blev goda vänner och umgicks allt mera, ty ständigt bad Tristan: "Låt flickan Isolde få sitta hos mig, ty hon endast kan verkligen lindra min smärta med sin blotta närvaro." Men vad han menade var, att hon lindrade något hans verkliga smärta och pina som låg i hans själ. Hans kroppskador och sår, som nog vållade feber och sved, brydde han sig ej om.

Och när han kunde gå igen rådgjorde han med sin Herbert och frågade denne hur han skulle ställa sig till om han gifte sig med den som påminde honom om den som han älskade. Herbert försökte att avråda, men Tristan kunde ej skiljas från tanken. Ty Tristan inbillade sig att han i denna nya förening blott kunde ha möjlighet någonsin att finna någon som helst bot och lindring för sin svåra saknad och själsliga pina. Han talade även med en gammal präst, som förfäktade: "Eftersom den som du gifte dig med snart nog visade sig vara din egen syster är detta ditt äktenskap ogiltigt, och du kan när som helst ingå nytt äktenskap utan att ditt förra äktenskap utgör ett hinder." Det hör ock till bilden, att jungfru Isoldes familj, hennes bröder och far, gärna såg att hon vanns av en sådan berömd man som Tristan. De önskade gärna att han skulle gifta sig med henne. Herbert var ensam om att hysa tvivel i frågan. Och eftersom Tristan var driven till desperation av sin saknad och bitterhet gjorde han så slag i saken och friade. Och den ej något ont anande flickan besvarade utan betänketid frågan med ja.

Det blev bröllop och fest, och en enda var icke helt glad, och det var förstås Tristan. Han såg redan i vigselns stund att den nya Isolde ej någonsin skulle bli en så god vän som den förra. Hans kärlek var ingen god nog till att ersätta, och icke ens denna väna oskyldiga jungfru.

Och som allra tydligast framstod det faktum för Tristan när natten var inne. De delade givetvis brudsängen, men Tristan kunde ej älska sin brud. Det låg något emellan dem, och detta något var kunskapen om att Isolde än levde och tänkte på honom. Och då insåg Tristan att hela hans tillgivenhet för den nya Isolde blott var ett självbedrägeri. Han förstod att han aldrig och inte ens påverkad av något rus skulle någonsin kunna försaka Isolde den blonda och vara sin sons moder otrogen. Hon endast kunde tillfredsställa honom och ge honom lindring och tröst för hans smärta. Hon ensam var mäktig att restaurera hans själ, som blött ymnigt alltsedan han skildes från henne. All annan tröst utom Isolde den blonda själv var ingen tröst utan

bara uttröttande falska opålitliga resultatlösa drogmediciner som bara i längden förgiftade. Nej, aldrig skulle Isolde den blondas gemål och bror kunna ge något av sin kärlek åt någon annan.

På grund av det här blev nu Tristan än värre dären än han varit förut. Han blev retlig och började dricka och sökte allt mera riskabla och farliga äventyr. Svågarna, svärfadern och hans oskyldiga hustru förstod att det var något som var på tok, men de kunde ej för sina liv fatta varför han ej kunde älska sin hustru. Och hon, som den goda och älskliga kvinna hon var, blev sin man mera tillgiven blott ju mer likgiltig han blev mot henne. Hon älskade honom och ville till varje pris hjälpa sin make men utan att kunna. Hon älskade honom allt mera med tiden varunder han bara blev dystrare.

En dag var han för förtvivlad för att kunna dölja det, och han bekände för Herbert: "Min vän, jag är tvungen att återse drottning Isolde. Jag måste bege mig till henne nu genast. Jag kan icke leva en dag mera utan att ha fått se henne. Jag tänker bege mig till Norden som pilgrim. Vill du följa med?" Herbert tyckte att Tristan var galen men följde dock med.

Och de reste till den långa vinterns och norrskenets länder. De hade som ursäkt att vallfärda till Nordens heliga platser som de kände till sedan barndomen eftersom de voro komna från Norden. De led av sin hemlängtan, sade de, och ville bota den med denna vallfärd.

De nalkades sundet till Viken en strålande vårmorgon. Där var nu Dröbaks by ligger slog vännerna sig ner vid stranden och tog sig därjämte ett dopp i det friska men iskalla vattnet. Därpå diskuterade de hur de skulle uppföra sig inne i Viken. "Du kan vara lugn, Herbert," menade Tristan. "Dig kan ingen känna igen eller bråka med. Men det är nödvändigt att jag tar på mig en oigenkännlig förklädnad. Min pilgrimsdräkt är icke tillräckligt bra. Vem som helst kan igenkänna mig. Nej, jag skall vara trashank i stället. Mer usel, bedrövlig och ömkansvärd, trasig och jämmerlig, smutsig och låg skall jag vara än någon arm löskekarl i detta land. Folk skall skratta åt mig, peka finger åt mig och behandla mig såsom en luspudel, vilket jag även skall vara. Jag skall bli ett åtlöje för alla mina kamrater och vänner och landsmän. Ej någon skall någonsin så ha förnedrat sig som jag i mitt eget land och i min egen stad skall förnedra mig nu."

Och på Tristans förnuftiga önskan gick de skilda vägar mot staden. Och Tristan rev sönder de få hela kläder han hade och rullade runt sig i stoftet blott för att bli smutsig och trasig. Han blandade lera och sand i sitt hår, så att det blev så tovtigt som den döde Absaloms skalp. Och så fort han kom in i sin hemstad begynte folk göra sig löjliga över den trasiga stirriga skepnaden. Folk skrek: "En galning! En galning!" Och Tristan var omedelbart med på noterna och gjorde sken av att verkligen vara en dåre. En grupp översittare och ädla lymlar av börd tog sig före att ta den vansinnige stackaren under behandling. De skämtade grymt med den arme och drev muntra lekar med honom, och Tristan var helt med på leken och gjorde sig till för att verkligen verka så tokig som möjligt.

Och lymlarna låtsades ta honom till en barberare eftersom han var så smutsig i håret, och där klippte spjuvrarna av honom allt hår på hjässan och lämnade kvar blott ett kors. Han blev flintskallig så när som på dessa två stackars ränder av hår som skar genom varandra och bildade ett löjligt kors. Och den flinande Tristan var bara belåten och nöjd över det att hans oigenkännlighet ständigt blott blev mera oigenkännlig.

Så kom han till hovet, uppmuntrad och eggad av hånande folket. De lockade honom att självmant gå upp för den väldiga trappan till borgen, gå in och i matsalen uppvisa sig för allt hovet. Han gjorde i allt som det nyckfulla folket helst önskade.

Famlande, vacklande och nästan raglande snubblade galningen in mitt för ögonen på hela hovet. Där satt kung och drottning med vänner och hovfolk, väninnor och präster och hela det översta skiktet av adelskalendern. Och galningens blodsprängda blå ögon rullade, och fradgan stod honom nästan i munnen. Så bredde han ut sina armar, som ville han omfamna alla, och ropade lallande som en idiot: "Kära vänner, här har ni mig!" varpå han snavade och föll omkull, och då brast genast hela församlingen ut i ett skallande gapskratt. Blott kungen var allvarlig och indignerad, när han värdigt reste sig upp.

"Vem är detta? Vad gör detta missfoster här?" löd hans fråga. Då svarade några lakejer: "Det är en besynnerlig trashank, som hittades ute på gatan. Folk hade så roligt med honom, att de hade fräckheten att jaga in honom hit för att muntra upp hovet."

"Vem är du, eländige stackare?" frågade konungen.

"Jag är din son eller drottningens broder. Välj vad du vill ha mig till."

Hovfolket skrattade. Kungen förfärad. "För ut den clownen!" löd konungens order.

"Ack, kör inte ut mig!" kved galningen. "I tio år har jag levat i landsflykt och utan ett hem! Låt mig få stanna här när det regnar där ute!" En adelsman frågade:

"Varifrån kommer du då?"

"Från den iskalla södern, var man alltid fryser i motsats till här, var man alltid har det varmt och gott, ty här är man ju hemma, men nere i södern finns det bara utlänningar."

Hela hovet var uppmuntrat och intresserat av dåren, och därför lät konungen hovfolket roa sig med honom. Men själv var han mycket illa till mods, och han skrattade inte som alla de andra åt vad narren sade.

En annan var allvarlig och deltog inte i skrattet. Det var den bedårande blonda ungdomliga drottningen. En endast fäste sig vid att hon höll sig så allvarlig, och det var mannen som spelade dåre.

Till slut var han trött på det daltande fjantande hovfolket, och han begynte att närma sig drottningen, allt medan han underhöll alla fnoskiga hovnarrar.

"Och hur kom ni hit till landet? Hur reste ni hit?"

"Om jag sade att jag kom hit ridande på en kamel skulle ni inte tro mig. Ej heller tog ni mig på orden om jag påstod att jag kom ridande hit på en häst eller åsna, ty det

är för enkelt, och sådant gör icke en galning. Och därför skall jag säga sanningen. Jag kom hit flygande."

"Flygande? Hur?"

"Jo, jag flög hit på de vingar som jag själv äger."

"Är det dina armar?"

"Nej, driv inte med mig! Har ni så svag kopplingsförmåga att ni ej kan fatta en allegori? De två vingar som jag tog mig flygande hit på var kärlekens vingar!"

"Den dåren är kär!" skrek en dvärg glatt och vrålade hjärtligt av skratt.

"Är det sant? Är ni kär?" ljöd nu mångas respektfulla fråga.

"Ja, kärare än någon annan."

"Och vem är då offret för er olycksaliga kärlek?"

"En iskall och död stackars snödrottning."

"Ja, detta är rätta landet för snögubbar och dito damer!" skrek någon högboren suput.

"Och vem var denna snödrottning?" frågade nyfikna junkrar och ädlingar.

"Detta är högst intressant," tänkte konungen.

"Hon var en gång icke frusen. Hon levde en gång och var människa. Men på Guds order förvandlades hon till en ensam bedrövad och helt övergiven och trött stackars snöstod. Dock är hon som snödrottning fortfarande lika vacker som hon var som människa. Snökvinnans skönhet är frusen men därför just så väl bevarad."

"Vem var denna snödrottning?" frågade konungen.

"Det vet ni bättre än jag, höge narr, ty det måste ni vara som bär både mössa och skramla." Allt hovfolket skrattade åt att den galne såg fel på hans majestäts krona och spira. "Men det är min uppgift här vid detta hov att försöka få snöstoden levande. Jag skall försöka att väcka den frusna till liv. Men det kan icke lyckas. Och därför går jag härifrån, nöjd med att ha fått se den ihjälfrusna än lika skön som på den tid, då jag ej var galen."

Nu vände sig galningen om för att gå, men det hördes en ny röst, och den rösten lystrade alla till, ty det var drottningens röst, och hon brukade aldrig i vanliga fall öppna munnen.

"O dåre, dröj ännu ett slag. Även jag vill dig spörja om något. Är det ryktet sant att du gift dig på nytt, fastän du redan var gift med snökvinnan?"

"Ja, jag har gift mig igen, ty mitt äktenskap med den jag älskade och som förfrös blev tyvärr sedermera förklarad och överbevisat om att vara ogiltigt."

"Vem har du då gift dig om med?"

"En drottning som har samma namn som den vita förfrusna. Men denna min fru är ett lik, och jag föredrar levande snögubbar framför ett lik."

"Så du har ej bedragit den tragiskt förfrusna?"

"Och aldrig skall jag heller göra det, ty lika litet skall jag bedra henne som jag åter någonsin skall kunna älska min älskade. Låt mig nu fråga min frilla en fråga."

"Vad kallar du henne din frilla för?" frågade konungen.

"Därför att hon är min syster i dårskapen. Hör nu, min frilla och syster i dårskapen, som bär en narmössa liksom er rolige oäkta karl..."

"Hör nu," frågade konungen, "varför är jag hennes oäkta karl?"

"Därför att hon har barn, och du är ej dess fader." Då tystnade konungen, medan det upprymda hovfolket skrattade utan att riktigt egentligen veta åt vad eller varför de skrattade. "Nu frågar jag denna narrfrilla som är min syster i dårskapen och högsta hönset i hönsgården näst efter tuppen som tycks vara färdig för att tuppa av i en tupplur: hur mår hennes son? Vet hon någonting om honom?"

"Nej, hon vet ingenting om honom. Vet hennes broder i dårskapen någonting om honom?"

"Nej, han vet ingenting om honom, utom det att han är spårlöst försvunnen."

"Har han kommit bort?"

"Han gav tusan i klostret och vandrade hädan och lever om han ännu lever i skogens och vildmarkens helvete."

Hovfolket skrattade åt denna dråpliga konversation mellan dåren och drottningen så att de närapå kiknade. De tog för givet att drottningen talade till den vansinnige på detta sätt för att driva med honom. Men konungen skrattade inte. Han var mycket villrådig och visste icke vad han skulle tro. Till slut blandade han sig i samtalet, avbröt sin frus tal och dårens och sade:

"Du arme, säg ut nu i klartext vem du nu egentligen är. Tala ej längre i dunkla gåtor."

"Du talar, o högste bland narrar, som om du vet mera om den saken än vad jag själv vet. Jag ber dig att själv säga mig vem jag är."

"Och då påstår jag att du är Tristan, min fosterson, drottningens älskare."

Därmed var klimaxen nådd. Alla kiknade. Kungen tog priset för narraktighet. Aldrig hade kung Markus gjort bort sig så grundligt förut. Att tro om denne löjlige smutsige stinkande korskrönte skallige ytterst vanärade och djupt förnedrade helt ärelöse och helt värdelöse och ömklige stackare, som alltför tydligt var helt bakom flötet och fullkomligt galen, att han var furst Tristan, den ädlaste av alla riddare, och det på fullaste allvar! Nu var måttet rågat! Nu skrattade till och med drottningen med hela hovet åt sin stackars konung, och galningen skrattade även, och dåren och drottningen såg på varandra och skrattade lyckligt tillsammans. Och kungen generades. Ingen förstod mera väl än han själv att han hade gjort bort sig. När skrattparoxysmerna äntligen började avmattas i kungens sal röt han raskt och bestämt: "Kör nu ut denna galning, så att vi ej mer måste blygas, generas och känna oss alltför besvärade av hans opassande och otillständiga nonsensprat!" Galningen genmälde genast:

"Jag kan faktiskt gå härifrån med gott samvete redan, ty snökvinnan har jag gjort levande redan."

"Säg då åtminstone, tok, vem den snökvinnan är!" skrek nu konungen, ty det var snart slut på hela hans tålamod.

"Det skall jag säga dig, fader och konung i dårskapen, att denna snökvinna var detta hov, detta slott, detta land, denna stad, detta folk och du själv och din hustru. Ni var alla frusna i hjärtat och har alla varit så alltsedan ni gjorde slut på en vacker och underbar kärlekshistoria emellan en ung man och en viss ung mö som var blond.

Sedan den goda starten på kärleken våldtogs och lystes i bann har ej någonting mer varit roligt i denna olyckliga Nord. Men idag har ni skrattat, ty just denna kärleken har åter skymtat svagt om blott i ett litet ögonblick, och därav har Jotunheimens fjälltoppar och dess mest djupfrysta glaciärer så smått börjat smälta. Och därmed är min uppgift fullbordad. Jag har fått se att min snödrottning ännu är lika betagande som hon i evighet jämt skall förbli, och att hon när som helst än kan fås till att smälta. Den galne har fullgjort sin plikt och kan gå."

Och han gick. Och kung Markus förblev i ett tillstånd av grubbel i veckor och månader efter den galnes besök. Vad han grubblade över var om en toks prat skulle tagas på allvar som Guds egna gåtfulla ord, eller om dårens prat skulle avfärdas som rent blaha och idiotnonsens. Men den sköna Isolde var på gott humör, glad och öppen och hjärtlig, tvärt mot vad hon förr brukat vara, och lycklig och glad tycktes hon nu förbli lika länge som konungen grubblade. Och kanske var hon belåten av just samma orsak som konungen grubblade över. Hon var ju den enda som tycktes ha kunnat förstå och samtala med dåren på hans eget språk.

Den vansinnige blev så fort han åter kom ut ur slottet bejublande mottagen av det på skojarhumör alltid varande folket. De gycklade med honom och hade roligt med honom tills de till slut sparkade ut honom från kungens stad. Och han syntes därefter ej mera i grannskapet och glömdes småningom bort av envar utom en. En kom alltid ihåg den vansinniges korta besök, och det var själva drottningen.

Men emot söder begav sig två pilgrimer, och det var Tristan och Herbert.

"Men kan du förklara för mig varför du inte kunde förbli litet längre vid hovet och träffa din älskade en smula mera?" Så plågade Herbert sin vän, som lugnt svarade:

"Spänningen hade om jag hade stannat lätt blivit för stor. Om jag stannat och umgåtts med henne mer öppet och närmare hade blott gamla sår upprivits, och därmed hade jag kanske på nytt skadat drottningen och kanske även mig själv. Nej, vårt möte var tillräckligt ljuvt som det var, ty hon kände igen mig, och hon kunde fråga mig vad hon helst önskade veta och det utan att någon alls genomskådade oss. Om vi hade vågat gå längre, så hade det medfört betänkliga risker för alla. Men just för att vårt återseende var så korthugget och knappt, var det så rent, gudomligt och ljuvligt och himmelskt. Ej var något mänskopars kärlek mer ren och gudomlig än vår i det ögonblick då vi inför hela världen fick prata vårt språk utan att världen fattade dess djupa mening och därför tog anstöt av det. Fastän hon är min syster är vår kärlek renare än något människopars i historien!"

"Ja, det låg ingenting brottsligt i ert sätt att prata."

"Jag vill även tacka dig för dina insatser. Om du ej varit på plats som min värsta förföljare och plågoande, så hade jag nog aldrig sluppit till slottet. Du sparkade in mig, och det är jag dig innerligen och för alltid tacksam för."

"Asch, det var inget. Det var bara roligt att få hjälpa till i den sällsamma oskyldiga komedin."

"Som har en så olycklig och hemsk tragedi såsom bakgrund omkring sig."

"Det har varje sann komedi. Det finns ej en rejäl komedi som ej är en tragi-komedi, liksom det icke finns någon sann tragedi som ej är något kryddad med humor."

"Det borde ej du utan jag hava sagt."

"Du får säga det även om det dig behagar."

"Nej, jag skall i stället en annan gång uttala någonting bättre än du."

Och de två goda vännerna nalkades byn Göteborg, som blott var en totalt intetsägande by såsom alla de andra. Blott minnena skilde den byn från var annan by, men de minnena togs mycket torftigt om hand.

Och i denna by stannade Tristan, ty där blev han hemskt melankolisk. Han drack väldigt mycket och greps i sin fylla av övermod. Ruset påverkade honom att fatta beslutet att vända tillbaka till Viken. "Jag måste få träffa Isolde. Jag måste få älska min fru ännu en gång om hon så är min egen syster. Vi kan icke träffas blott för att förstå oss, tala i gåtor och kuva vår kärlek och dölja den bakom en isridå. Det är ej kärlek att umgås på det sättet. Hon måste veta att jag älskar henne till döds!

Isolde! Blott därför är vår vackra kärlek omöjlig: den är så gudomlig och mänsklig, så ljuv och så sann och så varm. Därför måste den tragiskt gå under. Ty allt vad som sant och gudomligt och vackert är måste gå under, ty sådana är dessa människor, att de ej tål något vackert, gudomligt och sant. Sådan är denna världen, att all rätt och sanning, all gudom och mänsklighet, skönhet och ärlighet måste förgöras och utrotas, korsfästas, våldtagas, tillintetgöras och mördas. Ty mänskorna är icke värda Guds härlighet, skönhet, medlidande, sanning och rätt. De tål ej något övernaturligt och utomvardagligt. Allt som icke överensstämmer med materialismens förskräckliga rättslösa gråa osinnliga gudlösa falska och fula omänskliga verklighet måste den gudlösa rättslösa bittra och grå verkligheten bekämpa till döds. De skall döda oss, älskade, för vår okuvliga eviga kärleks och vänskapsbands skull, ty vår kärlek är alltför gudomlig och vacker för världen. Den är ej av världen, och världen kan ej tåla något som ej är av världen. Så ond och fördärvlig och usel och ful och förbannad är världen."

Men Herbert var ovillig till att på nytt följa med till Isolde. Dock följde han med men med ej optimistiska aningar. Utan att tröttnas försökte han ständigt och fromt övertala sin vän till att icke begå någon dårskap, men Tristan var envis och ville på nytt se Isolde och tala med henne naturligt och öppet och utan förklädnad.

"Du utmanar konungen!" menade Herbert. "Du gör hela landet till din oförsonlige fiende!"

"Konungen kan jag ej utmana mer än jag redan har gjort, och det landet kan ej bli min fiende mer än vad det redan är. Tag det lugnt! Jag har ingenting mer att förlora."

"Jo, en sak har du att förlora, och det är ditt liv. Du skall dö om du träffar Isolde på nytt. Du är galen om du ännu envisas med att begära och åstunda henne. Det kallar man hybris i ädlare länder."

Då lät sig den kärleksanfäktade tyglas och gav sig. Han blev övertalad och vände om hem till sin hustru Isolde i söder, och resan dit gick utan värre strapatser. De återkom som de oskyldiga rena och menlösa pilgrimer som de rest ut såsom, och de

blev väldigt väl mottagna hemma. Emellertid märkte Isolde dock snart att den hemvändande maken var lika sorgmodig och tungsint och dystert som förr. Pilgrimsfärden mot norr hade ej botat honom från det för hans omgivning så deprimerande tunga beklämmande svårmodet. Snarare tycktes det bara ha blivit än värre och tyngre.

6.

Allt hårdare hängav sig Tristan i stället åt sporter och fester, åt dryckjom och utsvävningar och omöjliga praktiska företag. Ett av de allra mest vanskliga överdumdristiga upptågen var hans deltagande i ett dumt fälttåg som företogs mot själva romarna. Tristan med sina kamrater och stridsbröder drog över Alperna söderut för att försöka att intaga Rom. Mycket väl visste Tristan att detta var renodlad kränkning av alla hans vänskapsförbund med högt uppsatta romare. Men detta struntade Tristan i. Han hade ingenting mer att förlora, ty han hade redan förlorat det enda av värde han ägt: sin familj. Och då kunde han, tyckte han, mycket väl tillåta sig att riskera en smula och spela hasard med sitt liv.

Men när den första drabbningen träffades ångrade Tristan sitt företag, och i den hårda avgörande stunden då slaktningen inleddes kunde ej Tristan dra svärdet mot någon av dessa förnämliga romare. Han slängde svärdet och skidan åt sidan och förde i stället ett vackert banér som var vitt. Några romare retades av att han undvek den blodiga striden och blott red omkring som en fjant med ett stolligt standar, och det var icke få av hans vänner som också blev retade av detta främmande veka exempel. När de icke kunde få honom att upptaga något svärd, eggade de sina fiender romarna till att försöka få bukt med den envise. "Ty," sade de, "han är tapprast och modigast, starkast och ypperst av alla germaner." Då lockades romarna till att fejt anfälla den obehäpnade, som då blev tvungen att värja sig med sitt standar. Och han värjde sig väl och slog ögon och näsor och tänder ur mången from romare. Men fanan slets snart i trasor, och stängen blev kortare och ständigt kortare. Hans egna vänner uppeggade romarna: "Om ni kan klå honom skall ni för all framtid vara germanernas överman." Och till slut satte en romare bakifrån sitt vassa svärd genom den blonde Tristans oskyddade kropp, och den svärdslöse gled ner ur sadeln. Så fort som det spordes blev alla hans vänner som galna och skrek till varandra, och stridsropet gick ifrån man till man tills alla var duktigt upptända av det: "Vår Tristan är fallen! Han måste bli hämnad!" Och romarna slogos i grund, och där blev bara lösa och blodiga lemmar kvar av dem. Men när denna striden var över begav sig germanerna åter till Alperna, över dem och ända hem med den farligt svårt sårade Tristan. De hade för skojs skull blott gjort en experimentell liten räd, och att rädens pris skulle bli Tristan, den bästa bland dem, hade de aldrig räknat med. Striden i fråga stod vid floden Adiges stränder just invid den krök där nu staden Verona är lyckligt belägen. Och Tristan blev hemförd på bår över Alperna och ned för Rhen,

och det var hans kamrater och hans egna män som bar båren på skuldrorna medan den sårade kämpade tappert med febern.

Och denna fantastiska tappra grupp män gick i land med att hemföra honom. Han kom ända hem till sin borg vid en belgisk flods mynning, där han överlämnades åt sin gemål, som direkt effektivt övertog hela vården av honom.

Han låg där och yrade dag efter dag, och snart veckor i sträck, som snart blev till åtskilliga månader. Han blev ej bättre men ej heller sämre. I yrseln och sömnen frammumlade han ideligen ett namn med den yttersta trånad och vemod och smärta och kärlek, och det namnet lät som Isolde. Först trodde hans hustru att det var just henne han menade, men snart begynte hon bliva betänksam. Han kände ju inte igen henne alls som Isolde, han visade bort henne, stötte sin fru grymt ifrån sig, som om hon var alldeles fel och ej alls den han kallade för sin Isolde. Hon började utfråga Herbert, och från honom fick hon så småningom hela historien. När hon på så sätt fått veta sin mans hela hemlighet blev hon förvandlad, ty från att ha varit en älsklig rätt barnslig och oskyldig flicka blev hon nu helt plötsligt en mogen och uppenbar kvinna. Hon blev mera sansad och lugn, mera moderlig i sina omsorger om sin gemål, mer behärskad, mer klok och mer synsk. Och hon blev nu sin makes mest trogna och närmaste vän från att förut ha varit blott hans tjänarinna.

Snart fick även krigsinvaliden av henne själv veta att hon visste allt. Och då log han och andades riddaren ut under det att han sade: "Du vet det, och har ändå ej velat låta mig dö. Alltså är du min vän, och jag kan ha förtroende för dig."

Det var efter ännu en full månads helt oförändrade sjukdomstillstånd som han sade till henne: "Min hustru, den enda som kan giva mig rätt behandling och drog för att jag skall bli frisk är min syster Isolde. Om du kan få hit henne skall jag bli frisk. Annars måste jag dö. Det har jag denna natt genom en uppenbarelse upplysts om." Och samma sak sade han till sin Herbert, och denne begynte direkt förbereda sin avfärd för att åter resa till Viken och för denna enda gång hämta Isolde till Tristan. Och denne gav Herbert de allra mest noggranna utförliga instruktioner:

"Kung Markus får gärna ledsaga Isolde den blonda, om han det behagar. Men när ni inseglar i mynningen av denna flod och ni får syn på borgen skall ni ha ett vitt segel om hon är med och ett svart om hon inte är med. Om hon inte är med och ert segel är svart skall jag dö, ty hon kan endast vägra att komma om hon själv är död. Ni skall ha detta segel på det att vi här från vårt fönster så fort som ni kommer till synes skall veta om hon har ställt upp eller icke. Och glöm ej att noga fortsätta bevara vår hemlighet för henne om hon än lever. Ty kunskapen om att vi faktiskt är syskon kan ensamt ta livet av henne."

Och Herbert begav sig och avseglade med ett vitt och ett svart extra segel på plats under durken. Och Tristans gemål såg den skadades vän segla bort med högst blandade känslor. Hon fruktade för denna sägenomspunna och blonda Isolde och visste ej säkert om hon skulle önska att denna dam verkligen kom eller ej.

"Hon är blond. Hon är vacker. Hon är Tristans syster. Han har varit gift med sin syster och älskat sin syster av misstag, och de har en son. Och de älskar varandra ännu. Tristan älskar åtminstone henne ännu. Det var sanningen som resulterade i

deras skilsmässa. Varför får då bror och syster ej älska varandra? Är det så förskräckligt att sådant kan ske? Varför måste då allting nödvändigtvis vara så grymt och förbannat och omänskligt konventionellt? Men de har av sitt öde och av Herren en gång för alla skiljts åt, och vad Gud separerat må människor ej knyta samman igen. De får icke älska varandra ånyo, ty då begick Tristan ett äktenskapsbrott. Han är ej gift med systemen. Han är gift med mig och det lagligt på riktigt och oomkullrunkeligt. Därför får denna Isolde den blonda ej komma hit. Kommer hans vän hem igen med ett vitt segel skall jag minsann se till att det blir svart, och jag skall långt i förväg upplysa min man om att seglet är svart och att det aldrig hade och aldrig skall ha någon annan färg.

Men tänk om denna Isolde nu faktiskt är ensam om att kunna få honom frisk? Kanske doge han då, om han hörde att seglet var svart? Men den glädjen kan jag ej bereda dem, om det är vitt, att förklara för Tristan att hans syster kommer. Jag måste stå fast vid och vidhålla att det är svart om det visar sig att vara vitt.

Men om seglet är svart och hans vän kommer ensam och om nu hans syster är död? Då skall jag i det längsta försöka att hålla hans mod uppe med att med glädje förkunna att seglet är vitt. Kanske att han är död redan när Herbert kommer. Då slipper jag ljuga. Men om han då lever ännu skall jag orubbligt påstå ej sanningen utan dess rakaste motsats. Om seglet är vitt skall min man veta att det är svart, och om seglet är svart skall han veta att det är det vitaste i hela världen. Ja, så skall jag göra."

Och för varje dag blev den sjuke allt mer intensiv, mera längtansfull och mera innerlig i sina böner. Han frågade sin aldrig ägda gemål allt mer ivrigt för varje ny morgon: "Syns ej Herberts segel ännu? Spana ut över fjärden! Han måste nu äntligen komma! Det är ju nu redan två månader sedan han for! Syns ej något vitt segel på fjärden? Kan du icke känna igen Herberts båt?"

Och allt tristare och monotonare för varje dag tyckte sköterskan att hennes samma nödvändiga svar lät: "Jag känner igen Herberts båt när jag ser den, och ännu har den icke kommit i sikte. Jag ser varken vitt eller svart segel någonstans, utom av farkoster som är långt mindre än hans och som icke har ärende hitåt."

Och då utgöt Tristan sin smärta och sorg, som för varje dag blev alltmer jämmerlig bara:

"Ack, kommer hon icke? Hon måste dock äntligen komma! Mitt liv rinner bort här i denna förbannade sotsäng! Det är bara hon som kan rädda mig! Aldrig var jag någon människa utom i hennes livgivande sällskap! Jag levde ej utom hos henne! Hon gav mig all kraft, allt mitt liv, all min glädje och hela min livsenergi. Utan henne var jag alltid intet, och nu utan henne kan jag endast dö! Aldrig älskade någon en kvinna som jag älskat henne! En kvinna var aldrig så älskad som hon var av mig! Varför fick jag ej älska min syster? Ack, varför fick vår vackra heliga kärlek ej fortsätta? Varför får brodern ej älska sin syster? Vad är det väl för idiotisk och kortsynt och grym konvens som förbjuder en så äkta kärlek som hennes och min var? Ack, hon måste komma tillbaka! Vi måste få älska varandra igen! Annars dör jag, och det är ett faktum."

Då kunde hans sköterska svara:

"Du är hennes broder, och hon vet ej om det ännu. Hur kan du se din syster i ögonen åter med det på ditt samvete att du ej avslöjat för henne än hennes identitet? Och om hon en dag trots allt får veta det har du själv sagt att hon kommer att dö. Kan du se henne utan att avslöja sanningen? Och kan du avslöja sanningen?"

"Ack, du har rätt," kunde då Tristan blott konstatera i ännu mer klagande toner. "Det är ett olösligt problem. Jag kan ej säga sanningen till henne, och icke heller har jag rätt att dölja den för henne, om vi skall träffas på nytt ännu en gång. Så måste jag dö innan hon kommer till mig. Tag livet av mig, stackars orörda hustru! Tag livet av mig medelst lögner, förrän hon får se mig! Säg till mig att seglet är svart, så skall jag resignera och dö. Säg att seglet är svart, om det så ock är vitt, så skall jag dö av sorg innan drottningen kommer. Och medge att seglet är vitt blott om det är obönhörligt hopplöst och mördande svart, ty om seglet är svart finns det inget hopp mer för den döende Tristan, som då intill slutet minsann måste hållas vid liv medelst lögner så långt lögner räcker och håller. Det är att med konstgjorda medel fördröja och uppskjuta döden, men när han får veta att seglet är svart finns ej någonting mera som kan hålla Tristan vid liv."

Under tiden kom Herbert till Norden. Han hade svår otur på färden, ty väldiga stormar på Nordsjön behagade hårt motarbete den djärve. Han drevs först till England och tvingades av en förfärlig nordöstanvind följa dess kuster mot norr tills han kom in i Forthviken. Där måste han och hans män reparera sitt skepp, och när de åter lämnade land möttes de av en så svår sydostan, att de mot sin vilja blev tvingade vidare norrut. Till slut kom de dock via Orkney och Shetland till Norge, men då var de gruvliga vintersnöstormarna över dem, och hellre då än att fortsätta sjövägen lämnade männen sitt skepp i Hardanger och började vandra tvärs över Hardangers omätliga vidder mot öster. De kämpade mot oupphörliga snöstormar, och fem av sjutton gick åt, men de övriga nådde dock Viken till sist. Dock var Herbert svårt skadad vid det laget. Han hade brutit ett ben vid ett fall i en klyfta, och det hade han icke helt låtit läka sig. Nödtorftigt och provisoriskt lät han sina vänner se om det och spjåla det, men icke lät han dem bära sin hövding på bår särskilt länge. Han vandrade hellre på armsönderskavande flisrika kryckor. Så snubblade han genom dalarna och över fjällen tills han kom till konungen sjuk och febril. Och han föll ner på knä, slängde kryckorna från sig och avgav inför kung och drottning en fullständig solklar bekännelse och redogörelse över den döende arvingens situation. Kungens torra och okänsliga kommentar var:

"Så må han då dö, så att vi slipper mer bråk från honom."

Då brast Herberts hjärta, och inför allt hovet begynte han gråta som ett stackars moderlöst spädbarn. Och drottningen blev då högst upprörd och arg, och hon vågade fatta beslutet att resa till Tristan och sköta om honom med konungens tillåtelse eller utan. Då ångrade kungen sin hårdhet och fattade storsint det ädla beslutet att medfölja. Men innerst inne var hans högsta önskan: "Ack, måtte blott Tristan ha dött innan vi hinner fram." Sådan lön fick den benbrutne alltså för sina

uppriktiga hjärtslitande och förtvivlade tårar på konungens högtidssals smutsiga iskalla stengolv.

Dock var gamle kungen så omtänksam att han bad Herbert först stanna ett tag i hans slott, ta det lugnt och förbättra sin hälsa, men det ville Herbert ej alls höra talas om. "Varje sekund är mer dyrbar nu än evigheten," var Herberts bestämda oryggliga svar. Och de startade genast på konungens skepp, och de brydde sig ej om att medta ett segel som icke var vitt. Men på havet blev Herberts hårt prövade hälsa ej bättre. Och därtill var det mitt i vintern nu, och det är ej gott att segla på Nordsjön i vintertid. Stormen grep tag i dem, vräkte dem in emot Danmarks försåtliga sandrevlar, som Herbert med nöd och näppe som skicklig kapten med sin sista kraft lyckades klara det kungliga skeppet ifrån, men därmed var ej faran alls över ännu. Detta stora skepp var mycket svårare att manövrera än det lilla enkla som kvarlämnats och övergivits i trygga Hardanger, och Herbert gav högljutt fritt utlopp åt sitt stora missnöje med detta "klumpiga och sjöodugliga monster". Det var icke långt ifrån att de gått under vid Frisiska öarna, men när de äntligen siktade Rhens många mynningar började vädret bli bättre. Och slutligen fann de den rätta välsignade viken, som konungen kallade "Sköldviken" för att den var som en sköld för var sjöman mot Nordsjöns ohyggliga vrede. Och ännu idag heter viken det samma, och floden fick småningom namn efter viken.

Men Herbert blev sämre ju längre de kom in i viken, samtidigt som hans exaltering och upprördhet, iver och innerlighet, frenesi och otålighet växte och tilltog och närmade sig rena vanvettet.

Samtidigt låg den svårt yrande Tristan i borgen, och hans heta åtrå och längtan och tröstlöshet var icke den heller långt ifrån vansinne. "Kommer hon ej? Kommer icke min älskade snart? Ack, jag tyckte mig se henne redan, men jag kände icke igen henne, ty det var bara en dröm. Blott i drömmarna lever jag ännu. Var är hon? Ack, varför är hon inte här? Ser du ej något segel idag, stackars hjälpkvinna?"

"Jag ser besynnerligt talrika segel idag, för att vara en vinterdag. Vädret är dessutom stormigt och hårt, men jag kan ej se Herberts skepp eller ett enda svart segel."

"Så länge du ej ser ett svart segel lever jag, ty endast den synen kunde ta livet av mig."

Men nu såg flickan något som fick hennes uppmärksamhet att bli hundrafalt större än förr. Tristan märkte det.

"Vad ser du nu som får din blick att stelna och skärpas som det färska glödgade svärdet i isvattnet?"

"Jag vet ej än vad det är."

"Kan det vara min Herbert? Är det något ovanligt? Ack, vilket halmstrå har räckt mig att klamra mig fast vid, som en liten strimma av hopp? Vad betraktar ditt öga så spänt? Ack, om blott mitt förbannade navelsår ej ville bränna ihjäl mig i tarmarna! Dölj icke sanningen för mig, om du än vill kallas Isolde den fromma och goda!"

"Jag ser icke än vad det är, men det är icke Herbert."

"Och hur vet du det?"
"Det är icke hans skepp."
"Alltså är det ett skepp som du ser?"
"Jag vill ej svara säkert förrän jag är säker på saken."
"Har det något segel?"
"Det kan jag ej se ännu."
"Hopplösa grymma och hjärtlösa kvinna! Det är ett svart segel, och det vill hon dölja för mig!"
"Jag kan ännu ej se om det har något segel och om seglet då är ett vitt eller svart. Men det är icke Herberts skepp. Det kan jag se."
"Alltså är det ett skepp! Medge det då åtminstone!"
"Ja, det ser ut som ett skepp."
"Är det stort eller litet?"
"Det är mycket större än något som jag förr har skådat. Och därför kan jag redan se det fastän det fortfarande är så långt borta."
"Det är konung Markus skepp! Är seglet svart eller vitt?"
"Det ser grått ut på så här långt avstånd."
"Förbannade kvinna! Du spänner min livssträng med flit mer och mer blott för att den skall brista! Du pinar mig mer än om du hade mig på en sträckbänk med dina försiktiga oklara och fegt undvikande svar! Jag skall själv komma till dig och titta och så bloda ner hela golvet om du icke strax säger sanningen att kungens segel är svart!"
"Det är grått. Det ser grått ut på avstånd. Men dimmorna hänger likt slöjor där ute på fjärden. Ibland tycks det väldiga skeppet försvinna totalt i dess töcken. Men nu kan jag åter urskilja det klart, och nu ser jag att seglet är gult."
"Är det gult? Är då pesten ombord?"
"Nej, jag kanske såg fel. Det är snarare grönt."
"Fantiserar du, eller försöker du driva mig helt ifrån vettet med flit?"
"Nej, det är icke grönt. Det är rött."
"Är det rött? Är du säker på det? Har du ej blivit färgblind?"
"Det ser vackert rött ut åtminstone nu när det vackert belyses av solen."
"Är du faktiskt säker på att det är rött?"
"Det är rött."
"Då är drottning Isolde ej med. Hon är död och begravnen. Men kärleken lever alltjämt, och de kommer hit med hennes lik för att låta mig omfamna det än en gång. Hennes kärlek för mig kan ej dö, liksom min för Isolde skall leva för evigt. Det är blodets röda ohyggliga färg, som det nordiska skeppet bär på sina segel. Det varsnar om drottningens död och om hennes odödliga kärlek."
"Jag har än en gång tagit miste. Det var det guldglänsande solglittret ute på vattnet som gäckade och som förförde mitt öga. Det är icke rött."
"Seglet är icke rött? Vilken färg har det då? Du tycks verkligen vara helt färgblind idag."
"Det är blått såsom himmelen."

"Blått? Är det blått? Vad skall detta betyda? Är drottningen med eller inte? Jag litar ej på dig, min hustru. Du ljuger för mig. Dina färger på seglet blir ständigt blott mörkare. Vad ser du härnäst för färg på det gräsliga seglet? Har det blivit lila nu?"

Sköterskan teg. Hon såg helt klart och tydligt det smäckra och glänsande kungliga nordiska skeppet där det stilla gled fram på floden i kunglig prakt och majestät, och hon såg klart dess skimrande och triumferande segel, som bländade med sitt triumfskri mot henne: "Isolde den blonda är här för att slutligt bli lycklig med Tristan och för att du själv skall bli olycklig!" Och skeppet nalkades lugnt deras hamn, och det gled fram med odräglig självsäkerhet om den seger som det tycktes vara väl medvetet om att dess blotta framträdande måste betyda. Men sköterskan sade:

"Nu ser jag allt klart, och jag skall icke vidare ljuga för dig. Det är fel att försöka förljuva och framställa något av allas vår verklighet som mera skön än den verkliga är. Jag har ljugit för dig hela tiden. Jag såg redan när skeppet började skymta dess segels onekliga färg, men jag kunde ej med att bekänna den alltför betydelsefulla och skickensedigra rätt magstarka sanningen."

"Säg den! Du får icke hålla mig svävande mera i luften mitt mellan det lågande helvetet och den otroliga himmelen! Säg mig vad färg seglet har!" Tristan reste sig upp ur sin säng. Därvid brast alla hans redan halvläkta sår. Detta märkte ej kvinnan, som sade helt okänsligt:

"Färgen på seglet är svart."

Men då hörde hon från mannens bädd ett trött stön. Det var allt. Efter någon stunds tystnad och orörlighet var hon dristig nog att våga vända sig om för att se vad som hänt och hur han reagerat, men den syn som då mötte henne var ytterst förfärlig. Hon såg hur den sjuke låg medvetslös medan hans hjärta nervöst och förtvivlat och såsom i sken ymnigt pumpade ut allt blod ur Tristans kropp: sängen dröp och den flödade över av blod som ett överfullt badkar. Hon skyndade till Tristans säng och såg genast att alla hans sår plötsligt hade gått upp. Och vad hjälpte det då att för den medvetlöse bekänna, att skeppet från Norden minsann förde enbart de vitaste ljusaste klaraste gladaste segel?

När Tristan kom åter till medvetande kunde han icke se något verkligt. Han såg ej de människor som stod omkring honom och hörde dem ej. Icke ens kände han någon fysisk kontakt när en av dem omfamnade honom. Men tankarna var desto mer intensiva och levande hos honom, och dessa uttryckte han med sitt livs sista krafter, ovetande om någon hörde hans tal eller ej.

"Är du hos mig, Isolde? Jag kan icke se dig. Jag kan icke urskilja dig eller höra dig. Varför, kung Markus, min fader, tog du henne från mig? Vad gjorde jag för att förtjäna att grymt bli berövad min hustru? Ty hon var min hustru, och hon togs ifrån mig helt levande. Men jag borde väl vara glad över att ha fått slippa den jäntan. Jag borde ju enbart förbanna den slynan. Hon var det ju som tog ifrån mig min fader och tron! Hon tog från mig mitt land och mitt hem och min trygghet, min framtid och min harmoni. Hon förstörde mitt liv, liksom alla kvinns blott kan förstöra och sinka, fördärva och lömskt korrumpiera, förmörka och avtrubba sina män och deras liv.

Intet duger hon till utom olycka. Kvinnan är osalig, och lika osalig är varje man som har något med henne att göra. Ack, kärleken lockar var man till de ljuvaste fröjder, som dock endast leder till den fruktansvärda olidliga ödsliga eviga avgrundens digra förfärliga nattsvarta tomhet. Ack, tomhet är allt vad all kärlek i världen förmår leda fram till! Och ändå förbannar jag konungen för att han tog henne från mig.

Isolde, jag grät aldrig förrän jag var utan dig. Sedan jag fick på egen hand klara mig utan dig har jag för varje dag gråtit allt mera. Jag har aldrig gråtit så mycket som nu under den sista månaden. För varje dag har jag ständigt allt hårdare, mera och bittrare gråtit. Var natt har jag gråtit ihjäl mig till sömns. Ack, ni friska och levande människor, ni anar ej hur bittert människor som måste ligga till sängs alltid gråter! Det finns inga saltare bittrare tårar än deras. Det finns ej mer ymniga tårflöden. Och de mest bittra och smärtsamma, pinsamma och outhärdliga tårar som finns är de tårar som människan gråter i tysthet och ensamhet och som hans medmänniskor aldrig märker. Man såg aldrig Tristan, den härlige riddaren, taga till lipen. Han grät alltid ensam. Han grät desto mera när han var allena.

Isolde! Kung Markus! Giv mig min Isolde tillbaka! Isolde! Giv mig min kung Markus och fader tillbaka! Ack, varför fick jag icke älska er bägge? En sann man kan aldrig blott älska en enda och jämt vara trogen mot henne. Nej, två måste han minst få älska, ty annars försjunkar han i neslig ensidighet. Den som ej älskar både den älskade och hennes motsats kan ej vara sann i sin kärlek.

Men vilken idiot var ej Tristan som tackade nej till de heliga Uppsalaprästernas härliga erbjudande! Tristan kunde ha blivit och slutat som Nordens mest mäktiga största mest lysande konung, men för sin Isoldes skull vågade han tacka nej. Hellre älskade han sin Isolde än vann hela världen med all dess förgänglighet, härlighet, rikedom, ära och makt. Hellre var han sin älskade trogen än nedlät sig till att vulgärt ta sig an den förbannade världen. Men han fick ej älska Isolde förutom i tankarna och fantasin. Han blev tvungen att älska Isolde och utan att någonsin se henne. De två som hade mest kärlek att giva varandra fick mest vara utan varandra. Så grym är den nyckfulla kärleken, men det är just därför den är så ljuv.

Min Mathilda, var är du? Jag blöder av kärlek till dig. Det är kärleken som blöder fram ur mitt hjärta och dränker all världen i blod. Tristan blöder ihjäl av sin kärlek. Hans liv flyter bort med den kärlek till dig som han var och är så generös med. Vad rör det väl honom att han måste blöda ihjäl av sin kärlek? Han älskar så gärna ihjäl sig. Han älskar sin Mat-Hilda mer än vad hans kropps fysik orkar med. Det är kärleken som rinner ut ur hans kropp med hans blod, ty han vill ju så gärna totalt översvämma och dränka all världen i sin stackars kärlek. Men världen har troligen något emot att han dränker all världen i blod. Därför kan den ej mottaga och acceptera den döendes kärlek. Den avvisar honom emedan den icke vill dränkas i blod. En mans kärlek är nog för att dränka all världen i blod, om blott kärleken är riktigt äkta. Och därför får den riktigt äkta sannfärdiga kärleken ej givas utlopp och ej bli bemött. Den får ej bära frukt. Den får ej vara fri, och de älskande får absolut ej bli lyckliga och leva samman, ty världen vill ogärna bli dränkt i blod. Därför fick världens yppersta kärlekspar aldrig varandra, ty världen förnekade dem deras rätt

att få njuta av kärlekens goda. Den lät dem blott avsmaka kärlekens bitterhet, smärta, tragik, sorg och ensamhet och det i större mått än någon älskande före dem. Men detta gjorde de gärna, ty kärlek i dess mest beklagliga form är att föredra framför steril och omänsklig och kall kärlekslöshet.

Mathilda! Så hette du väl, du den ende som lät mig få leva och känna på livets gudomlighet? Och jag var Tristan väl, eller var mitt namn ett annat? Mitt minne falerar. Det mörknar. Jag somnar. Jag kan ej mer hålla mig vaken. Jag hoppas få se dig, Isolde, när jag vaknar upp nästa gång i en ljusare, klarare, mer tolerant och mer redlig och friare värld. Men den världen är svart såsom stormnatten enligt er stackare som måste fortleva i det påtagliga och realistiska världsmörker som grymt förnekar det ljus som är större än döden, som övergår döden och som själva döden egentligen är."

Tristan kände ej den heta kropp som omfamnade honom och vars tårar tävlade med hans blods flöde i ymnighet. Han kunde ej höra gråten, de tröstande orden och ej känna de ömma armar som ödmjukt omfamnade honom. Han kunde ej se eller fatta att någon var hos honom som icke skydde att nedsmutsa sig med hans forsande blod. Tvärtom bidrog hon rikligt till floden och blandade upp den med de allra saltaste bittraste tårar. Hans kärlek fann utlopp i blodet och hennes fann utlopp i tårarna. Kraftkarlen blödde ihjäl sig och flickan grät ut sina ögon. Så verkade det.

Men vem var denna flicka som fläckade sin himmelsvita och solljusa dräkt med hans blod? Aldrig hade Isolde den mörka nedlåtit sig till att fördärva sin dräkt för att orealistiskt försöka att trösta den sjuke och mildra hans yrsel. Nej, denna blondin var en mö som ej skydde att giva sig hän åt den man som hon älskade. Det gjorde ej henne något att hennes så snövita klädedräkt och blonda hår blev helt nersölat av Tristans klibbiga kladdiga smutsröda blod. Gärna hade hon själv blött som han, vilket hon även gjorde men bara i själen.

När Tristan blev stilla och tyst som en död brast en sträng i Isolde den blondas hårt ansträngda hjärta, som började blöda. Hon reste sig vacklande upp från den sanslöses säng och tog stöd emot sängen. Helt nerblodad vände hon sig till de vänner som stod där omkring Tristans säng. Det var Herbert, kung Markus och trogna Brangwayne, som följt med henne hemifrån Norden, samt Tristans gemål som var mörk men som hette Isolde som hon. Och hon sade till dessa:

"Ni vet alla den hemlighet som Tristan delgav envar utom mig. Ni vet alla vad orsaken var till att Tristan försakade mig. Ve er alla om ni ej berättar det för mig! Ni måste nu avslöja sanningen för mig när Tristan är död."

"Är han död?" Det var Herbert som vågade fråga.

"Han är lika död som en slaktad och flådd stackars val. Ser ni ej hur hans blod börjar stelna och levra sig och bli till korvar och kakor? Han är icke mera vid liv, och det är någons fel."

Då sköt det fram en blix i den andra Isoldes mörkt brunsvarta ögon, och hon djärvdes säga:

"Jag skall tala om Tristans hemlighet för dig, du arma. Du önskar ju dö liksom han. Aldrig hade han dött om han icke själv velat det. Han var förvekligad genom sin

kärlek till dig, och han dog av den svagheten, vilket nog du även kommer att göra. Så lyssna då! Hör Tristans hemlighet!" Längre än så kom hon ej innan Herbert kom bakifrån och lade handen på munnen på henne. Han yttrade: "Tig! Du kan bli hennes bane!" Men hon slet sig lös, och hon fortsatte:

"Har redan Tristan förgåtts genom mig kan hon göra det även. En till är av ringa betydelse. Tristan och hon kände kärleken. Jag har ej någonsin älskats och ej heller älskat. Jag kan ej förstå hans och denna frus galenskap, och det skall bli mitt sannskyldiga nöje att utföra plikten att avslöja och att kurera den en gång för alla.

Herr Tristan, min fru, var er köttsliga broder. Hör på nu och blygs! När ni levde i skogen och älskade var det en broder som låg med sin köttsliga syster. När Tristan fick veta det en dag blev blygseln och skammen så stor för den fege att han sedan ej kunde uthärda åsynen av er person mer. Han flydde från er. Han försökte att fly ifrån sanningen, men denna lämnade aldrig den fege i fred, och en dag hann den upp honom och tog hans liv. Och den sanningen, frun, var ni själv. Det är ni som har tagit hans liv. Han gav er all sin kärlek, men den kan man aldrig ge bort utan att den man ger den åt tackar för gåvan med att taga livet av givaren eller åtminstone krossa hans hjärta. Ni var bror och syster, och ändå har ni gått tillsammans och avlat ett barn. Blygs och skäms, frun, så länge ni än måste leva! Det är vad man kan kalla höjden av blodskam. Jag kan bara säga att jag tycker synd om det barnet. Det måste ha blivit rätt vanskapt. Men om ni har någon partikel av hut i er kropp tar ni livet av er, och det snarast!"

Isolde den blonda stod orörlig. Hon bibehöll väl sin fattning och sade med lugn:

"Om Isolde och Tristan var syskon, vem var deras fader? Om ni vet så mycket så borde ni ock kunna komma med starka belägg och bevis för er utsago."

Den som nu talade var konung Markus.

"Du arma oskyldiga drottning, er fader var själve kung Arthur av England."

Då bleknade drottning Isolde. Hon bleknade kraftigt, och alla blev varse därom. Alla tystnade och såg på henne.

Med ens stod allt klart för Isolde den blonda. Hon såg och förstod hela sanningen på ett kort ögonblick. Hennes och Tristans gemensamma ursprung stod solklart för henne. Den sköna gudomliga ljuva förskräckliga gräsliga och outhärdliga sanningen stack genom henne som hennes livs allra mest smärtsamma svärd, och en andra sträng brast i det bräckliga sårbara hjärtat. Hon tog sig för hjärtat med handen och sänkte sitt huvud. Då skyndade Herbert fram till hennes sida. Hon sade:

"Om vår fader var konung Arthur, så kan vi dock icke ha haft samma mor. Min mor var häxan Morgan le Fay, och hon var den mest sluga och lömska och onda bland kvinnor, och en sådan mor kan ej Tristan ha haft."

Herbert sade: "Det stämmer. Ni var bara halvsyskon. Tristans mor var drottning Gunvor."

Isolde sköt Herbert ifrån sig och ville stå ensam. Hon höll dock sin hand än på hjärtat. Det måste ha värkt något fruktansvärt. Herbert, Isolde den mörka, kung Markus och trogna Brangwayne stod och iakttog henne med nästan sadistiskt

intresse. Och hon kunde ej låta bli att strax anta den utmaning som deras blickar betydde.

"Med rätt ser ni på mig med bitterhet, anklagelser och förakt, ty jag ensam är skyldig till Tristans onödiga död. Ingen bär på en större skuld i hela världen än jag, ty för min skull har min Tristan dött. Utan mig hade han aldrig skiljts från sin fader, sitt hem och sitt arv, sina vänner, sitt land och sitt folk. Utan mig hade han blivit konung i Uppsala, och hela världsalltet skulle ha mått enbart gott därav. Utan mig hade han ej blivit ensam och olycklig. Jag ensam bär hela skulden för alla hans olyckor och svåra lidanden. Och jag förtjänar ett straff, och det straff jag förtjänar är döden.

Se här, mina vänner! Här är Tristans svärd med dess skida invid sängens sida. Tag fram det och döda mig med det. Jag ber att en av er skall vara barmhärtig och döda mig, ty jag kan ej leva vidare med all den skuld som jag bär på mitt hjärta. Om ingen av er vill ta livet av mig skall jag ändå strax dö. Men jag antar att du, Herbert, syster Isolde och konungen, som alla älskade Tristan, har hämndkänslor och gärna rättvist vill straffa den själ som tog livet av Tristan. Ni får gärna göra det. Nu har ni tillfälle, medan jag än är vid liv. Jag förtjänar att halshuggas för att jag är den jag är och för min oerhörda totala skuld till Tristans död. Här är svärdet. Vem vill dra min brors svärd ur skidan och skilja från livet hans mörderska som var hans syster?"

Kung Markus var upptänd och muttrade: "Svärdet! Det heliga svärdet!"

"Vad väntar du på, min gemål? Här är svärdet. Vill du icke ta det och avrätta den usla mörderskan av din avgudade son?"

"Det är svärdet! Kung Arthurs berömda besjungna oskattbara klinga! Ge svärdet till mig!"

"Du får svärdet allenast, o konung, om du tar din hustru av daga med det," sade Herbert och tog därmed ett bestämt steg mellan svärdet och konungen.

"Svärdet! Det heliga och legendariska helt ovärderliga svärdet!"

"Det tillhör ej dig, konung Markus. Det tillhör Isolde den blonda och hennes son Volund," förkunnade Herbert med kyla och lugn.

"Vad kan hon ha för nytta av det? Hon är bara en döende kvinna. Och var har Isolde en son? Är han kanske i närheten? Hur har ni tänkt leverera det åt honom?"

Nu sade plötsligt Isolde den mörka: "Ge svärdet åt mig. Jag skall dräpa min mans omoraliska mörderska."

"Ingen får svärdet." Så sade nu Herbert bestämt. "Det tillhör Isolde och skall icke tagas ifrån henne."

"Giv svärdet hit!"

"Ja, ge svärdet åt mig!" skrek kung Markus och änkan i kör, och de dristade sig till att göra försöket att ta Tristans svärd från Isolde med våld. Men den rättrogne Herbert höll kvinnan och konungen stängen och ropade högt till Isolde:

"Isolde, min väns enda älskade och enda maka, fly bort härifrån, och tag med både svärdet och skidan! Tag med dem åt Volund! Fly bort från de här vedervärdiga asgamarna!"

"Ja, min fru, fly och skynda dig bort från de här hemska mänskorna, som bara kommit till Tristans ohyggliga dödsstund för att slåss om arvet!" uppmanade trogna Brangwayne. Och Isolde tog svärdet och skyndade ut.

Hon sprang hastigt och tappade skorna men fortsatte barfota. Marken och stenarna kändes som knivar och rakblad mot hälarna, men det bekom henne inte. Men hjärtat gav henne en olidlig smärta som ständigt blev större. Det var hjärtats tredje och sista sträng som farligt höll på att brista.

Det blåste en kall och hård vind som skar genom den späda och tunna och bräckliga kroppen som iskalla svärd. Hennes hår blåste för hennes ansikte, men detta undvek hon strax med att springa mot vinden och rakt emot havet. Hon såg där i luften vid klippstranden en väldig örnfågel kretsa omkring som om den enkom väntade på henne, och just mot fågeln sprang hon, mot den brantaste klippan vid stranden, mot vinden som motade henne med hänsynslös hårdhet och mot det gudomliga eviga och majestätiska havet.

Hon hörde dock bakom sig snart en och annan förföljare. Horn blåste hetsigt till människojakt, och hon undrade om kanske Herbert och trogna Brangwayne låg som lik redan vid Tristans sida.

Snart hörde hon hästramp bakom sig. Hon hade blott ett litet stycke kvar upp till den branta och höga symboliska klippan som stupade brant ner i havet, och kungsörnen tycktes ha planer på att även han sikta på samma klippa. Hon såg det och bävade av ett extatiskt gott hopp.

Men det ursinniga galopperandet närmade sig med förfärande hastighet. Äntligen nådde den blonda ljushåriga liljemön klippan, och örnen flög henne till mötes. Den ridande, som var en bror till Isolde den mörka, steg av hästen och klev med stormsteg upp för samma klippa. Men i ett förtvivlans mod kastade sig den välsignade mön ut i luften ifrån honom med det fantastiska svärdet högt upplyft i händerna. Och hon hann säga till örnen, som fångade svärdet: "Till Volund! Till Volund!" Så vittnade sedan Isolde den mörkas pålitliga bror. Men det var den ljusbländande möns sista ord. När hon avlämnat svärdet i kungsörnens händer fanns det bara avgrunden kvar för den arma. Hon störtade ner utför berget och krossades och massakrerades mot de korallvassa klipphörnen. Havet omslöt hennes nackbrutna kropp, och det omslöt den väna i finkänsligt yrande sjöskum. Den eviga stormiga upprörda alltid romantiska blå oceanen blev hennes omätliga namnlösa grav, och en vackrare grav kan ej någon man få. Och man fann aldrig något spår av henne vid någon strand.

Men mot himmelen svävade kungsörnen med konung Arthurs svärd säkert i skidan som den höll i klorna mer säkert och fast än ett skruvstäd. Den strävade omedelbart emot norr för att uppfylla sitt sista uppdrag.

I sin döde väns rum såg Herbert från fönstret hur allting gick till. Han såg drottningen framgångsrikt fly, han såg en av förföljarna nästan få fast henne, och han såg örnen och hur Tristans älskade togs bort av vinden. Och han kunde blott hjärtligt tacka och prisade den Evige innan han dog. Det var änkan Isolde den mörka som

sprättat upp tarmarna på honom. Trogna Brangwayne låg precis mitt i rummet i en väldig blodpöl. Hon såg ingenting, ty hon låg lugnt på rygg och var död.

Herbert dog vid det fönster där han hade fått se den lyckliga utgången och Tristans älskades flykt. Rätten hade som vanligt besekrat intrigen och åtrån. Han dog med ett leende på sina läppar, ty han var helt nöjd.

Men till klippan kom efter en längre stund en ensam äldre man. Det var kung Markus. Han stod där en lång stund i blåsten och blickade ner mot det ställe där vågorna rytande bröts mot de ståndfasta klipporna, men han såg ingenstans den vita fläckfria kropp som han sökte med ögonen. Han stod där länge och grät. Och var dag som han stannade kvar som Isolde den mörkas och hennes hus gäst gick han någon stund till samma klippa och dröjde där i någon timme och grät. En dag kom han ej mera tillbaka från sin promenad ut till havet. Han hade följt efter sin älskade.

Tristan, Brangwayne och Herbert begravdes tillsammans. Det byggdes ett stenmonument över dem. Samma stenröse fick gälla även för drottning Isolde och Norges kung Markus. Men ingen text lades vid graven som vittnade om vem som låg där.

Isolde den mörka blev bitter och stängde snart in sig. Hon framlevde sitt liv i alltmer total isolering. Snart flyttade folket från hennes kastell, ty de tyckte att det hade börjat att spöka där. När hon blott trettio år gammal en vinternatt avled var hon helt allena i slottet. Man sade att hon hade tagits av spökena, ty någon vanlig dödsorsak stod inte att finna hos hennes i en vacker varm och bekväm stol lugnt sittande lik. Hon begravdes i slottskällaren, men det slottet blev sedan ej någonsin mera bebott. Snart begynte det att deklinera och plundras och bli till en gåtfull ruin. Men det stenrös som snart allmänt kallades "stoden av Tristan" och som även gömde två andra personer står kvar än idag.

Volunds saga.

1. Eivor

Men långt borta i hjärtat av Norden i Värmlands oändliga och otillgängliga skogar, som få var så kunniga om och så hemma i att de begav sig dit och kom tillbaka i livet, arbetade en ensam yngling. Han smidde, ty han hade byggt åt sig en präktig smedja. Han hade smitt kostbara och mycket konstfärdiga attiraljer som smycken och ringar och verktyg och hjälpmedel. Han var en mästersmed redan och det fastän han bara var sjutton år. Men nu lämnade han elden, järnet och smedjan för resten av dagen. Ty nu var han hungrig, och eftersom han icke hade mat hemma var han nödd och tvungen att vackert bege sig på jakt. Han begav sig med båge och pilar på ryggen.

Snart fick han upp spåret av ett lämpligt rådjur. Han spårade det till det klippiga Stenberget. Där uppe såg han helt riktigt ej ett rådjur endast men en hel familj. Och

han klättrade upp från ett håll var han minst kunde synas och där ingen vittring av honom av rådjuren kunde förnimmas.

Men mitt i sin klättring fick han syn på ett fenomen uppå himmelen. Det var den största och mest majestätiska kungsörn som han hade sett, men det var något konstigt med den. Den bar någonting sällsamt i klorna. Var det blott en käpp, eller var det ett annat rakt liknande föremål? Och varför skulle väl en hungrig örn flyga kring med en föga aptitlig och matnyttig stav, som ej ens hade sav eller kåda? Det var något som inte stämde med fågeln.

Han glömde sin rådjursstek och följde med örnens rörelser. Rådjuren upptäckte honom och flydde. För sent kom han på att ta av sig sin båge och lägga en pil på sin sträng innan hjorden var borta, och rådjuren var redan borta. Då blev han förargad och på mycket dåligt humör. Och han sade:

"Ditt fel är det, örn, att jag missade djuren. Men det skall du härmed få sota för. Du skall i stället nu bliva min middag."

Den satte men kraftige ynglingen var en skytt som aldrig missade. Omsorgsfullt siktade han på den kretsande kungsörnen innan han lät pilen vira och sjunga i väg. Och han tänkte: "Nu får vi väl se vad vår pippi bär med sig i klorna."

Den blixtnabba pilen flög närapå rakt upp i luften och träffade örnen i vingen. Den tjöt med ett ångestfullt skri, och den började tappa balansen och jämvikten. Med en tung börda var det svårt att flyga med skadskjuten vinge och med ett vasst pinande föremål tvärs rätt igenom den. Örnen gled över på sidan, men svärdet begynte att då glida ut ur sin skida. Det märkte ej örnen, som kämpade hårt för att hålla sig uppe. Men svärdet gled ut, och det föll. Örnen fick någon grad av sin jämvikt tillbaka på grund av en lättnad i vikten.

Men svärdet föll ner emot jorden. Det föll rakt mot berget var bågskytten stod. Med ett rungande klingande träffade det själva berget med en sådan kraft och så olyckligt att det sprang sönder i tre stycken bitar. Men Volund, som hörde den kraftiga skrällen, begav sig i hast emot ljudet och såg de tre delarna av det märkvärdiga svärdet. Då ropade han: "Örn, du har något mera i klorna åt mig! Du har blott tappat hälften! Jag skall även utkräva av dig det som du har kvar!" Och han spände sin pilbåge för andra gången och siktade nu ännu längre och bättre. Till slut sjöng den sylvassa pilen iväg, och den här gången blev det en fullträff. Den mördande pilen gick rakt in i bröstet på örnen, som nu icke mer ens med skadskjuten vinge förmådde att hålla sig uppe. Den störtade men släppte ej svärdets skida ur klorna.

Den träffsäkre såg var hans offer tog mark, och han skyndade dit. Han tog med sig de tre skilda styckena av vad som nyss hade varit ett svärd.

Han fann örnen och vad örnen hade i klorna. Så ädel och storslagen, vacker och skön, majestätisk och grann var den härliga storväxta örnen, att jägaren uppriktigt ångrade att han fått ner den på jorden för gott. Men den hade en skatt i sin klo. Volund fick skära av fågelns klor för att få den fantastiska skidan.

"Vad är det för örn som far kring med ett konungsligt svärd mellan klorna? Vad har detta svärd för historia? Det får jag ej någonsin veta. Men svärdet skall jag smida

helt igen, ty ett mer grant och vasst svärd har jag aldrig sett maken till. Den smed som gjorde det måste ha varit långt bättre än jag. Dock skall jag leva upp till hans höga nivå.

Kära örn, jag beklagar att jag tog ditt liv. Mycket gåve jag för att det ej hade skett. Men nu är du helt död redan, och jag är hungrig. Stekt rovfågel har jag ej någonsin ätit förut. Är det bättre än svan eller stork? Hellre åt jag en gås dock, ty ancor och gäss finns det gott om, men mord på en rovfågel är majestätsbrott."

Och Volund åt fågeln till middag, och köttet var segt, tunt och magert, ty kungsörnen hade ej varit en yngling som han.

Själv var han ganska liten till växten, men ej fullt så liten som alla de dvärgar och alver som levde i Norrland och som han väl kände, stod i god kontakt med och hjälpte. Dock var han förvånansvärt kraftig och kunde lätt lyfta en ox och släpa den med sig ett stycke. Han bodde helt ensam i sin usla koja med jordgolv och torvtak och bara en fönsterglugg. Men vilken rikedom dolde sig ej i den kovan! Han hade grävt ner under golvet mer guld och mer silver och mer ädla stenar än vad dvärgakonungen och hela alvfolkets furste förfogade över. Och själv hade han brutit allt detta ensam ur berget i sin egen hemliga gruva. Han hade i sin hemska ensamhet arbetat hårdare och lärt sig mera än kanske en annan på jorden. Han var trots sin ungdom sin samtids mest skickliga, duktiga, kunniga och ojämförliga smed. Ofta smidde han kvinnliga smycken av sitt dyra guld. Åt vem smidde han dessa? Åt den som han väntade sig att ej någonsin träffa.

På klostret i söder vid sjön hade prästerna sagt honom: "Se aldrig åt någon kvinna! Om någon skall bli ditt fördärv skall det helt absolut bli en kvinna. En kvinna är aldrig att lita på. Hon störtar bara var man i fördärvet. Om du blir en kvinnas man skall du bli dödens. Det enda som kvinnor ibland åstadkommer och den enda följden av umgänget med dem är alltid blott hämnd, straff och bitterhet, ånger och djup depression."

Volund hade beständigt de orden i minnet och undrade ständigt om han skulle ta dem på allvar och lyda dem eller om han skulle trotsa dem.

Trots allt så hade han ju sämre erfarenheter av män än av kvinnor. Han hade ju flytt ifrån klostret emedan en helig person blivit kär i och våldtagit honom som pojke. Det hade för honom i hans ögon hopplöst fullkomligt fördärvat hans syn på Guds prästerskap. "Får en Guds smorde bete sig som en vanlig människa?" upphörde han ej att fråga sig någonsin.

Åren gick ett efter ett. Volund levde i ensamhet, enslighet, tröstlöshet och hade det mycket svårt. Men han fick ut av livet vad han ville ha i sitt flitiga och outtröttliga arbete. Hans rikedomar och skatter blev större och större, och hans stora hantverkarkunnighet närmade sig perfektionen. Så gingo tre år och försvann i det dunkla och outredbara förflutna.

Han började allt mer och mer sakna sällskap. Han började att längta hett efter sällskap. Han önskade att det fanns någon som han kunde dela sitt liv med. Han hade ihopsamlat kostbara för att ej säga omätliga skatter i guld, ädla stenar och självsmidda konstverk. Hans hem var en borg, och han saknade intet förutom en

annan person att få dela sitt goda med. Men varje gång som han tänkte på detta ljud prästernas ord i hans minne: "Sky kvinnan som pesten! Hon skall bara göra dig olycklig och ruinera ditt liv!" Ändå tänkte han ständigt på kvinnan och lekte med tanken på att det en dag kanske kunde med ens uppenbara sig en fattig nödställd och utblottad, ödmjuk och ömskansvärd kvinna som bad just om hans hjälp och som han allena just då kunde hjälpa.

Dock saknade han med stor bitterhet klostret och bröderna samtidigt. Ofta utropade han i sin ensamhet, smärta och saknad inför Gud och hela naturen, så att hela vildmarken genljöd av Volunds förtvivalade ve:

"Präster! Hur kunde ni köra ut mig från klostret! Det var ju ej jag utan en av er själva som hade förbrutit sig! Hur kunde ni bära er så förbluffande gudlöst och dumt åt? Ni var ju Guds heliga präster! Av er har envar rätt att vänta sig medmänsklighet, värme, tålmod, vänlighet och överseende, kärlek och välvilja, men jag blev offret för era passioner, er illvilja, kyla, er dolda fientlighet, mistro och misstänksamhet. För att en i er skara förbröt sig mot mig och bevisade sig vara sådan som han allra minst borde vara, avlägsnade ni och försköt ni en oskyldig. Syndaren lever ibland er ännu, men det drabbade offret för syndarens brott körde ni ut ur klostret för gott. Var det snällt eller rättvist gjort? Gud må förlåta er. Jag gör det inte."

Så klagade han alltför ofta och grät understundom också. Men dock kunde han även ibland vara lycklig. Han umgicks med luftvärldens andar, och i deras sällskap fann han frid och lycka och ro. Det var särskilt en ande han umgicks med som var ett feminint väsen som gradvis blev hans bästa vän. Och han talade till henne när det var solsken och varmt vackert väder med friska glatt yrande vindar:

"Vår värld är fullkomlig, och likaså är våra liv. Vad kan vi mer begära av livet? Jag samlar min skatt år för år och blir rikare och mera skicklig i mitt kära hantverk än någon i nordvärlden. Jag lever ensam men fri, och dig har jag till sällskap. Jag lider ej av några bördor som ansvar för andra, familj, hustru och ofrivilliga plikter. Här lever vi fria och glada i Guds rena fria natur. Allt är frid, frihet, renhet och ljus. Jag är ensam och kanske just därför så ytterst harmonisk. Jag störs ej av någon i arbetet, och när jag känner behovet av sällskap uppsöker jag skogarnas dvärgar och alver och umgås tillräckligt med dem. Aldrig lider jag av alltför många omkring mig. Konflikt med en medmänniska är det sista som jag måste utstå. Och är icke detta vårt fattiga strävsamma fria och rena naturliv perfekt, idealiskt och fullkomligt? Vad saknar vi? Intet, ty vi har varandra." Så talade han med sin andliga vän, och hon instämde helt i hans ljusa harmoniska meningar.

Men en dag hände det något. En dag låg det något i vägen för Volund. Det låg över stigen en ovanlig varelse. Varelsen var mycket mörk. Volund var just på hemväg och ville ej gärna befatta sig med något främmande väsen. Men detta var sådant att han av sitt samvete tvingades till att befatta sig med det. Det sällsamma väsendet råkade nämligen vara en kvinna. Hon låg där i vanmakt på vägen och rörde sig ej. Volund var ej så omänsklig att han ej hade så mycket naturlig god riddersmansinstinkt och gentlemansdygd, att han nedlät sig till att försöka få liv i det vecka vanmäktiga fruntimret. Han gick i land med att få henne uppväckt till liv. Hon

var utsvulten och halvt ihjälfrusen. "Låt dem ej ta mig!" var de första ord som hon sade till honom.

"Vem är det som inte får ta dig?" var Volund nog djärv till att fråga.

"Min grymma familj, mina grymma föräldrar, min gräslige fader och mina blodtörstiga syskon. De är alla fallna för maktens fördärvliga frestelser och skyr ej några som helst medel för att få mera makt. De ville lömskt gifta bort mig med en som jag absolut ej ville ha. Därför flydde jag paniskt till skogs, och här ligger jag nu, blodig, hungrig och frusen. Ack, hjälp mig, om du är en hederlig man som ej vill göra mig något illa."

"Jag har aldrig gjort någon illa och vill aldrig göra min nästa för när. Jag är nog mera rädd för dig än vad du själv är för mig, ty man har en gång spått mig, att endast en kvinna var mäktig att göra mig illa, och du är en kvinna. Jag skall dock, emedan mitt samvete manar mig därtill, försöka att hjälpa dig så länge du ej gör mig något illa. Men säg mig först: vad är ditt namn?"

"Jag är Eivor. Vad heter du själv?"

"Jag är Volund. Är du alltjämt jagad?"

"Nej, de har nog givit upp jakten och anser mig vara förlorad. De gav nog upp jakten på mig i det ögonblick då jag själv sjönk ned i vanmakt och gav upp allt hopp. Om du hjälper mig har du därmed räddat livet på mig."

"Jag kan se att du icke är vilken ung jungfru som helst. Du bär äkta och kostbara smycken på händerna, halsen och armarna, och dina drag vittnar klart om förnämt blod i ådrorna. Varifrån är din familj?"

"Ifrån öster från Uppsala."

"Vad gör de här långt i väster?"

"De ville som sagt gifta bort mig, och den som de för sina maktsyftens skull ville binda mig vid var den mäktige fursten vid Viken."

"Den unge tyrannen?"

"Just han."

"Får jag fråga: vem är då din far?" Volund frågade detta försiktigt som om han var rädd för att få sina aningar alltför besannade, vilket han också strax fick.

"Min far är konung Niding i Uppsala."

"Niding! Den ökände falske ohygglige och infernaliske skurkusurpatorn! Om du är hans dotter och har flytt från honom, så hedrar det dig."

"Vill du hjälpa mig?"

"Ja. Därtill tvingar mig samvetet, ty du är en stackars kvinna i nöd, och den man som ej hjälper den kvinna i nöd som han möter är en nedrig niding. Det vill jag ej vara. Du skall bo hos mig, och jag skall icke göra dig illa. Dock anar jag att du skall bli mitt fördärv. Men det struntar jag i. Om blott mitt ömma samvete tillfredsställs struntar jag i vad som må bliva följderna av att det tillfredsställs."

Och han tog hem Eivor till sig och skötte om henne tills hon var helt återställd efter strapatserna. Hon trivdes bra hos den flitige smeden och hantverkaren och skötte väl om hans hushåll. Han fick nu se för första gången i livet sitt hem något städad, iordningställt, putsat och rent. Aldrig förr hade han haft det snyggt, men det

blev det nu genom prinsessans försorg. Och han fäste sig alltmer vid henne, och de trivdes bättre och bättre tillsammans.

2. Ringen

Till slut en dag hade han fattat ett så stort förtroende för henne, att han blev djärv nog att öppna sig för henne och sjunga ut. Detta dristade han sig att avslöja för henne:

"Eivor, du ödmjuka dygdiga jungfru, nu har du så länge så väl skött om mitt stackars hem, att jag vågar att fatta förtroende för dig och öppna mig för dig. Jag vill från och med denna stund vara ärlig mot dig och ej gömma för dig något av vad jag tänker om dig. Hör nu en misogyn misantrops livs bekännelse.

Jag är hårt uppfostrad till att förakta och undvika, avsky, förbanna och hata allt vad kvinnor heter. Jag har aldrig känt någon kvinna, ty det är mig spått att en kvinna skall störta mitt liv och mig själv i misär och djup olycka. Därför har jag alltid fruktat och aktat mig för kvinnors sällskap. Men det var förr än du kom in i mitt liv."

"Om du avskyr och ringaktar fruntimmer, varför tog du hand om mig då?"

"Jag kunde ej annat. En mänska som döende ligger på vägen är man illa tvungen att hjälpa om det till och med råkar vara en kvinna. Men nu har jag levat med dig i ett år, och nu vet jag att du ej är farlig och att jag kan lita på dig. Du har härmed mitt fulla förtroende."

Men efter denna bekännelse var Eivors sinne förmörkat. Hon kände sig sårad som kvinna och kränkt, och hon ruvade länge på att ge igen för den skicklige smedens förringande ord om det kvinnliga släktet. Hon tänkte: "Om han så föraktar oss kvinnor skall han nog få erfara att vi ej är mindre sluga och sämre än männen." Och hon beslöt sig för att utnyttja Volund så gott hon det kunde.

Hon tänkte: "Den Volund är en ganska mystisk, svåråtkomlig och reserverad natur. Sällan ger han mig någonting av sin personlighet, sällan ger han någonting av sig själv åt mig. Jag måste komma hans hemlighet och hans själs krafter på spåren. Jag måste ta reda på vem han egentligen är, vad han gör och vad meningen är med hans liv."

Och hon låtsades att vara foglig och samarbetsvillig och medgörlig för honom. Hon trädde in i den erbjudna rollen som pålitlig och tillförlitlig god vän. Ja, i allt vad hon gjorde försökte hon blott ställa in sig hos honom. Och han var naiv, oerfaren, helt godtrogen, oskyldig och kunde ej tänka någonting ont om en kvinna, så han trodde att den roll som kvinnan spelade överensstämde med Eivors reella och verkliga inställning till honom själv och till livet hos honom. Och på hennes kanske smått tjatiga uppmaning började han mer och mer att bekänna för henne vad han faktiskt sysslade med och egentligen i det fördolda höll på med. Han vågade inviga henne i sina för världen helt okända stora oskattbara och ovärderliga arbeten. Och hon blev blott mer och mer intresserad ju mer hon fick veta och ville ej nöja sig med Volunds lillfinger utan blev därav allenast mer hungrig och glupsk och svårt, farligt,

oroande lysten på handen och armen tillika. Och Volund var godtrogen och drog sig ej för att visa alltmera av sina omätliga skatter för henne. Och samtidigt blev han av hennes intresse mer ivrig och flitig och mer inspirerad i sitt ädla hantverk och lockades till att begiva sig på alltmer svåra och krävande uppgifter. Den svåra uppgift som han alltid mest hade lockats av och fascinerats av var att frambringa ett ämne med vilket man kunde omvandla vad ämne som helst till rent guld. Och av hennes förtroliga tjusiga charmiga och inspirerande väsen och goda personlighet eggades han till att driva allt hårdare på sina experiment i den vägen. Han sökte en formel, den yttersta yppersta ämnesfusionen, den enda perfekta legeringen, men aldrig löste han gåtan hur nära dess lösning han än ibland kom.

Men dock lyckades han med att smida tillsammans de tre skilda delarna av det fantastiska svärd, som han dödat en örn för att få, och han smidde ihop detta svärd så att det blev mer underbart än vad det någonsin varit förut. Med sitt gränslösa kunnande om stål och sten, mineraler, metaller och järn och de starkaste hårdaste ämnena i denna värld gick han med mycket hårt och svårt arbete slutligen tappert i land med att rekonstruera ett svärd som ej liknade och som ej ens överträffades av något annat svärd i styrka, skärpa och stridsduglighet. När han fullbordat svärdet klöv han sönder sitt allra hårdaste städ med det blott för att pröva dess blixtvassa klinga. Han kunde slå sönder och klyva och splittra de hårdaste bergarter med det. Och givetvis var han omåttligt om icke odrägligt och obotligt stolt över detta sitt svärd. Och han kallade svärdet för Makt, ty han ansåg att den som besatt detta svärd icke kunde betvingas av någon men däremot hur lätt som helst flinkt betvinga precis vem som helst och följaktligen göra sig till hela världens oinskränkte och obestriddige herre. Men detta svärd gav honom makt endast över allt våld, all materia och över allt världsligt. Han satte den makt mycket högre som kunde behärska naturen. Och denna makt trodde han sig kunna uppnå allenast igenom att frambringa den underbara metall, som han kunde förvandla vad ämne som helst till rent guld med. Med svärdet besatt han all makt över våldet, men han ville även besitta all makt över freden och friden. Han ville ha makten att kunna behärska naturen och styra den efter sin vilja. Han ville bli världens och hela historiens första och största mest snillrika vetenskapsman. Kort sagt, han ville göra sig till herre över all skapelsen med att frambringa ett ämne som ej fanns förut och med vilket han kunde behärska materien och världsalltets komposition, sammansättning och kosmos. Han ville helt enkelt betvinga och sätta sig över all världen, dess ting, kosmos och hela världsordningen.

Och just denna hans strävan var Eivor så nyfiken på. Hon fick honom så långt, att han nedlät sig till att uppvisa sitt svärd, demonstrera det och sätta in henne i dess förskräckliga kraft, makt och styrka. Och hon blev förskräckt först och häpnade sedan, när han högg sitt svärd i en stenbumling så, att den splittrades som om den kluvits av blixten.

Men denna hans styrka och kraft gjorde ett så djupt intryck på henne, att hon greps av rädsla för honom. En så mäktig mästersmed måste man akta sig för, tänkte

hon, ty han är ju ej mänsklig. Och hon fick nu för första gången idén till att helt enkelt lämna och fly från hans håla.

Han märkte dock att hon blev tillknäppt och att hon ej mer var så öppen mot honom. Han frågade henne då vad det var som var på tok, och när han envist ville ha svar på den frågan förklarade hon då till sist:

"Jag vill ej mera bo här och leva hos dig."

Då blev han väldigt upprörd och svarade:

"Tänker du lämna mig, överge mig, gå ifrån mig och svika mig? Det kan du ej mena allvar med. Nej, så får du inte göra. Så kan du ej handla mot mig, ty jag har ju gett dig mitt förtroende. Jag har ju litat på dig, satt dig in i min värld, visat dig mina skatter och givit dig allt. Nej, min Eivor, så kan du ej göra mot mig."

"Men jag bor ju hos dig som en fånge. Vi bor här i hålan i vildmarkens mörker i enslighet år efter år. Aldrig sker en förändring. Jag slavar åt dig här i hålan dag ut och dag in, och själv är du ej någonsin hemma. Det enda som fattas är att du fastkedjade mig som ett bergtroll sitt offer vid hålan och sålunda tvingade mig att bli kvar här för hela mitt liv."

"Aldrig skulle jag kunna mot dig bruka våld."

"Jo, det skulle du visst kunna göra. Du är ju så rädd om din skatt och din gränslösa praktfulla märkliga rikedom, att du av rädsla för att jag avslöjade den för all världen ej skulle försmå att med våld hålla mig i din bur."

"Du har fel. Giv mig chansen att visa för dig att din misstanke om mig är fel."

"Nåväl. Du har ej sagt vad du gör under nätterna borta i din stora gruvsmedja inne i berget, som du aldrig låter mig se."

"Vad jag gör där kan du ej förstå."

"Varför det? För att jag är en kvinna? Men ej ens en man kan förstå vad man ej har försökt att berätta för honom och få honom till att förstå. Du kan ej rättvist påstå att jag ej förstår något som du ej givit mig chansen till ens att förstå."

"Jag försöker att experimentera fram en ny metall."

"Vad är det för metall?"

"Den metall som kan göra vad annan metall som helst till äkta guld."

"Det tror jag du kan lyckas med."

En så oväntad replik kunde Volund blott baxna inför.

"Tror du det?"

"Om jag hjälper dig."

"Hur kan du hjälpa mig?"

"Genom att hålla vårt kärleksförhållande levande. Vår kärlekkraft skall frambringa det övernaturliga ämnet. Och om du får fram det och lyckas med att hitta den rätta formeln skall sedan för all framtid det då bestående färdiga grundämnet vara beviset för att vittna evigt om din och min kärlek."

"Så vackert du talar. Tror du det är möjligt?"

"Jo visst! Och när du har det märkliga grundämnet färdigt skall du då av det fabricera och smida en ring, som du skall ge åt mig i present. Om du lyckas att göra

den ringen skall jag stanna kvar hos dig och bli din brud. Annars sticker jag från dig."

"Då ger du mig ej något val."

Och den kortbente mästaren Volund gick genast till smedjan i gruvan i berget och hängav sig åt sitt mest krävande forskarbete och sitt största företag med större iver än någonsin. Och Eivor gladdes däröver och log så belåtet och trodde helt visst på att han genom kärlekens kraft skulle kunna galant genomföra det synbarligen helt omöjliga arbetet. Hon trodde kärleken var livets enda perfekta detalj, och hon tänkte att Volund om han skulle lyckas med arbetet därmed i så fall klart skulle ha praktiskt bevisat för henne sin kärleks fullkomliga äkthet. Ty hon liksom varje normal kvinna menade att en man kunde bevisa sin kärlek och duglighet, manlighet, kraft och personlighets värde på ett enda sätt endast, och att det sättet helt enkelt var genom praktiken. Men samtidigt ville hon genom det här rätt märkvärdiga provet ock utmana honom och göra hans liv så förbittrat och djävligt för honom som möjligt.

Men Volund gick faktiskt i land med den sällsamma övernaturliga ogenomförbara och helt omöjliga uppgiften. Det var en midvinter som han i morteln slog ut det rödglödande flytande ämnet. Han visste att han hade lyckats med frambringandet av det verklighetsfrämmande grundämnet. Det hade krävt många kilon av guld, en förmögenhet i diamanter och väldiga massor av andra unika metaller och kostbara malmarter, stenarter och ovärderliga gröna och röda och blå ädelstenar för att genom rening och rensning och härdning få fram några teskedar av den märkvärdiga i tio år eftersträvade yttersta mest exklusiva metallen, som skulle stå högt över alla de ädlaste kända metaller och i sig förena dem alla och vara den stora och enda gemensamma nämnaren för dem. Man kan ej beskriva och långt mindre bilda sig någon som helst föreställning om med vilka känslor den känslige smeden till slut bar fram stöpsleven med det så ringa och lilla men faktiska skvalpande oxblodsfergaktiga innehåll, som var det färdiga slutgiltiga resultatet av tio års ansträngningar. Och han göt av det kostbara ämnet en ring, som fick svalna i två dagar och som han sedan tog hem till sin Eivor.

Han gav Eivor ringen. Hon sade: "Skall jag få en ring av dig? Har jag ej redan fått tillräckligt många av dig?"

"Den här ringen är ej som de andra."

"Vad skiljer den här från de andra?"

"Den här ringen har jag smitt enbart av kärlek till dig. Det är kärlekens ring. Det är den ring som du bad mig göra."

"Jag ser inget märkvärdigt med den."

"Tag av den från fingret och pröva den. Den är så mättad med överskottsgrundämnen och energi, att dess strålande rika atomövermått gör att den måste påverka varje hårt ämne som den kommer nära. Tag av den och testa dess övernaturliga otroliga egenskaper. Jag har redan provat den förut i gruvan."

Och Eivor tog av sig den skimrande ringen, som tycktes mer gyllne än guld, och hon förde den mot ett skönt smycke, som Volund förut hade givit åt henne. Och genast förvandlades smycket, som var av rent silver, till renaste guld. Eivor häpnade.

Hon gjorde om detta experiment med en annan sak, och varje föremål som hon berörde sin ring med förvandlades till oförfalskat rent guld. Och hon häpnade så till den grad, att hon åter drog ringen på fingret och sedan ej mer tordes använda den. Volund sade:

"Så bräddad med ämnen och kärnor av ämnen är ringen, att dess energi faktiskt är outtömlig. Dess kraft kommer aldrig att avta, ty ringen är så övermättad med kärnämnen, att dess förmåga och kraft ständigt reproducerar sig själv. Denna ring kommer alltid så länge den finns att förvandla vart ämne som den kommer nära till guld, ty så stor är den kärlekskraft som den är gjord av.

I ringen finns alla materier och grundämen representerade, men på så sätt att de liksom är tvungna att avreagera sig på ämnet guld. Varje ämne, som har något ämne som guldet har, som denna ring kommer nära, blir genast så uppfyllda av alla ämnen som de ännu saknar för att bli till guld, och som ringen konstant sprider, strålar och utsänder. Således kan denna ring lätt förvandla precis vad som helst som är dött till rent guld.

Och nu giver jag dig denna ring, och med ringen ger jag dig min kärlek. Må ringen för dig vara tecknet, beviset och inkarnationen av min obegränsade tillgivenhet, affektion och förtroende för dig. Jag avstår åt dig den mest sällsynta dyrgrip som någonsin smitts av en smed i vår värld, och den dyrgripen innebär ansvar för, makt över och suveränt herravälde och oinskränkt autokrati över hela vår värld. Denna enda unika förtrollande ring ger jag, Volund, dig, Eivor, för att du skall veta att jag älskar dig. Jag ger härmed dig hela mig själv, allt jag äger och mer än mig själv, ty jag kommer ej någonsin att kunna göra en sådan ring till. Den är din, och jag fråntar mig rätten att någonsin ta den i bruk för min egen del. Din är den endast, och ve mig om jag tar den från dig! I gengäld skall du vara min. Du skall bo här och hjälpa mig leva och koka min middag och städa mitt hus varje dag. Du skall vara min slav."

"Du må vara den yppersta smeden i världen, men nu glömmet du bort, att jag är av konungsligt blod. Vad är du? Ingenting. Du är bara en vilde och vildmarksbarbar. Du får ge mig presenter, men du får ej vänta dig något i utbyte. Jag skall behålla din ring, men jag skall aldrig använda den mer och icke ens tacka dig för den, och du kan ej vänta dig av mig att jag skall förbli här om jag en dag börjar att vantrivas här så att jag finner livet alltför outhärdligt här. Ingenting kan hålla kvar kungens dotter i Volunds eländiga jordkula om hon får för sig att lämna den, och allra minst den lågbördige simple och grovhuggne lantisen Volund."

"Min flicka, du vet icke själv vad du säger. Du dillar. I okunskap och ignorans babblar du fram skrattretande nonsens. Vad är börd och adel? Ett ogräsfrö, som bara sprider den pest i vår mänsklighet som kallas högmod. Och högmod är hela vår mänsklighets eviga skötessynd och enda orsaken till allt vad ondska och missförstånd heter. Du vet icke själv vad du talar om när du nu babblar om börd. Då är det mera hälsosamt att ge fritt utlopp åt luft genom ändan. Ty genom ditt prat om din börd övertygar du mig blott om att jag är ädlare och mera högbördig än vad ers nåd kungadottern är, ty den som ädel är skryter ej om det och gör sig ej avskyvärd

för alla andra med att fåfängt yrka på sin excellens framom andra. Nej, börd är ett gott endast när den förnedras. En ställning är god endast om man förlorar den. En stackars avsatt och landsförvist konung, som jobbar tillsammans med dödgrävare på en kyrkogård någonstans utomlands i en obskyr och fullständig anonymitet står i mitt öga högre än världens mest praktfulla mäktiga furste. En konung är endast en konung som lider. En man är en man om han arbetar blott. Visa upp för mig en stackars feminin bortskämd och utspökad kronprins, som bara har daltande narrar och lismande fjollor omkring sig och som genom sin position är förbjuden att uträtta någonting nyttigt och aldrig får göra vad han mest egentligen vill, och jag skall tycka mer synd om honom och hysa för honom ett större förakt, hur gudomlig och vacker och praktfull och utsmyckad han än må vara, än för en normal mänsklig olycksförföljd stackars konung, som utsätts för skamliga mörka intriger, berövas sin tron och sin makt genom svek, avund, illvilja, förräderi och skandaler och som sedan utsätts för folkets förföljelse, lagens och samhällets, demokratins och systemets och okunnighetens så kallade rättvisa och blir förklarad förlustig medborgerlighet, ära, gods, namn och allt utom livet och döms av förstockelsens, dumhetens, okunnighetens och den alltid så falskt och högröstat jublande obotliga skadeglädjens så talrika anhängarmajoritet till bedrövlig och hemsk landsförvisning och ensamhet och isolering för resten av livet. En konung som håller sin ställning emedan han alltid ger efter för andra och skiter i vad som är rätt och som låter sig mutas är det alltid synd om emedan han är så föraktlig. Men den potentat som blir avsatt, förföljd och fördriven och halshuggen är alltid stor, ty han råkar så illa ut endast emedan han är så helt oskyldig och såsom konung dessutom så duglig och kunglig. Ty han skulle annars ej utsättas för dumma avundsmäns konspirationer och grymt överlagda intriger. Den konung är ädel som faller, ty han har i fallet bevisat att han faktiskt stod på en höjd. Men den som icke faller är värdelös, ty endast den kan ej falla som redan befinner sig nere på botten.

Så därför föraktar jag börd. Om du hade förklarat dig vara ett hittebarn, som vuxit upp i ett fängelse illa behandlad av onda tyranner, så hade du haft någon bakgrund att skryta med; men att förhäva dig genom att framhäva dina föräldrars betydande maktställning vittnar allenast om ovärdighet.

Jag är glad över att jag är enkel och simpel och fri. Jag är glad över att jag ej har något tyngande kungligt blod i mig. Jag gläder mig över att jag är en fattig och enkel förnedrad föraktad och primitiv usling, som lever i fullkomlig ensamhet, obskyritet, isolering och söker anonymitet här i skogarna fjärran från världspolitiken, som endast är ond i all evighet. Måtte Gud låta mig aldrig få ha något med något konungsligt mähä att göra! Må jag hellre dö än bli tvungen att spela en roll i historien! Blygs, flicka, över ditt usla förbannade konungablod! Och för det att du vågar att göra dig till och ta på dig en svart mask av högfärd skall du bliva ödmjukad. Jag har här gett dig mitt hjärta, mitt liv och mitt allt, och du har varit oförsämd nog att helt avsiktligt hävda, att du icke ens ämnar tacka mig. Dumma okunniga flickebarn! Ve den som retar en sådan som Volund! En hantverkare, som fromt delar Guds möda att skapa i denna värld vad som är gott, är det farligt att reta.

Min sköna, ni står i behov av att uppfostras! Härmed är ni hädanefter min fånge!" Helt smidigt och raskt, utan att Eivor hann reagera, belade den skicklige smeden sin hemhjälp med handbojor. "Kom nu, min sköna! Du skall vara fjättrad härefter, tills du visar så mycket ödmjukhet att du nedlåter dig till att frambära ett tack åt mig för min present. Varje gång jag går ut skall jag kedja dig fast vid min säng, så att du ej kan smita. Jag skall aldrig släppa dig förrän du har blivit min genom din egen vilja. Det lovar jag!"

Och Volund höll vad han lovade. Han satte på henne även en boja på foten, som han sedan fjättrade fast till sin säng. Sedan gick han besviken ur hålan och bort till sitt arbete, vid vilket han sedan stannade borta så länge som natten var mörk. Han försökte att dränka sin bitterhet i sitt hårt krävande arbete. Eivor lät han sitta hemma och slita i kedjorna tills hon blev blodig och grät sig till sömns i en uppenbart obekväm ställning.

När de åter träffades ville hon blidka den vrede tyrannen. Hon ville försona sig med honom, ställa sig ödmjuk och genom uppriktiga tårar beveka hans hjärta, men han trodde blott att hon gjorde sig till och förställde sig. Det var omöjligt för honom att vidare lita på henne och tro något gott om den så otacksamma och tanklösa flickan. Han trodde ej någonting gott mera om någon kvinna.

Och när han begav sig till arbetet muttrade han för sig själv: "Nej du, kvinna, du listiga orm, som är specialist på att bringa var god man på fall, den här fästningen skall du ej intaga. Jag faller aldrig. Jag är den som slåss och som fortsätter tappert att slåss fastän alla omkring mig som hjälpte mig har givit upp. Jag är ensam men därför så stark. Jag är helt ointaglig. Du kan icke få mig, Guds mästern Volund, till att giva efter och falla till föga, ge avkall på sin fromma envishet och giva upp. Aldrig skall Volund falla för djurisk och otacksam, vettlös och helt opålitlig och helt obehärskad och helt omoralisk lös kvinna. Ty kvinnan var ormen som i ljuv gestalt grymt förledde den ädle och harmlöse Adam till synd. Ormen var det som en gång för alla då slugt tog sitt säte i kvinnan till mannens fördärv för all evighet." Och aldrig lämnade han mer sin håla förutan att ha kedjat fast Eivor väl, så att hon säkert ej kunde rymma och ge sig iväg, medan han var och skötte sin plikt mot sig själv och mot Gud, vilken var hans kraftkrävande skapande arbete.

"Ack, hur fri, säll och lycklig var jag icke innan den usla förbannade käringen kom i min väg! Jag var då ett med världen, med Gud och naturen. Jag var fri och säll såsom fågeln, och jag hade makt över vädret. Men kvinnan är till för att röva all makt ifrån mannen, och det har just Eivor fult gjort ifrån mig. Hon har trålbundit mig och fördärvat min själ. Har då jag icke rätt att ta hämnd därför med att fastkedja den lömska i hålan, som hon har för mig outhärdliggjort? Aldrig skall jag ge den häxan, den gnatande pladdrande skräcködlan, fri. Ty om den släpptes fri här i världen är jag sedan aldrig mer säker."

Så tänkte den duktige smeden när han var och arbetade. Men hur häpen blev han ej när han en dag kom till sitt hem och fann fruntimret borta. Hon hade med list lyckats fly. Han betogs av förvåning och häpnad. Han satte sig ner och satt länge och väl och blott stirrade på var hans fånge så länge nu hade haft vanan att sitta.

Han kunde ej fatta hur hon hade kunnat ta av sig de kraftiga handbojorna, som låg hela ännu där på golvet. Men småningom kunde han rekonstruera hur flykten gått till. Det fanns en enda möjlighet, och det var det att den fångna med flit hade ätit så litet så länge, att hon därmed väl hade lyckats att avmagra sig så att hon till sist blivit så tunn att hon kunde dra händer och fötter ur bojorna. Väl hade Volund lagt märke till att Eivor ätit så litet, men han hade tänkt: "Hon behöver ej mycket, så mycket som hon sitter stilla här hemma." Men nu förstod Volund att det hade varit en list, och att Eivor helt avsiktligt slugt hade bantat.

Nu fann Volund i Eivors ställe ej annat än tomhet. Han saknade bittert sin fånge, och det gjorde han mer för var dag som gick. Han förlorade nästan sin arbetslust.

"Ack, kära Eivor, det var ju just därför att du icke skulle bege dig ifrån mig som jag höll dig fången! Jag ville just undvika att du en dag skulle ge dig iväg! Men du övergav Volund ändå, och nu skvallrar du säkert för alla du träffar om Volund och om Volunds skatter och konstföremål, rikedomar och guld! Och den finaste dyrgripen och största skatten av alla har du tagit med dig och rövat ifrån mig! Du tog med dig ringen, du falska! Men jag kan ej hata dig. Jag fick ju aldrig ens älska dig. Hur kan jag hata dig då? Det var mitt eget fel att du lämnade mig, ty jag visade aldrig hur mycket jag älskade dig. Men vem vet? Kanske du en dag kommer tillbaka? Vem vet? Kanske vi måste träffas igen?"

Jag kan endast sörja och klagat, begråta och bitterligt ångra att detta har skett. Ty jag älskade dig. Ja, jag älskade om inte annat din själ. Jag beundrade dig och omhuldade varje minut av vår samvaro. Jag var en man i ditt sällskap. Jag kände mig upprymd och lycklig och stark i din närhet. Du gjorde vad ej någon annan har gjort: inspirerade mig. Jag var aldrig så produktiv som när du genom att bo här och dela mitt liv kraftigt sporrade, eggade och provocerade mig i mitt innersta. Vad är jag nu? Vad är mannen förutan den kvinna han älskar? Han är ingenting. Han är såsom en svamp: slapp och fuktig, porös och helt utan ett uns av fri vilja och själskraft. Han har intet påtagligt, hårt och konkret längre i sig. Han är en förmultnande ruttnande maskäten slapp äcklig svamp. Nej, jag vill inte arbeta längre. Min lust har försvunnit. Den lämnade mig med min älskade. Hon övergav mig och tog vid sin flykt med sig min egen själ och min skaparkraft. Volund är själsdöd. Hans liv är nu utan all mening."

Men hur det nu var så gick tiden, och medan den gick så begynte den håglöse Volund allt mer och mer vänja sig vid att hans fånge var borta. Så småningom började vildmarkskonstnären att återgå till det spartanska och fattiga, fria och sunda naturliv, som han hade levat tills Eivor kom in i hans liv. Han blev åter god vän med naturen och lärde sig åter att umgås med Anden och delta i vädrets fantastiska påhitt och påverka dem. Han blev åter en skogssjäl och började snart även återgå till sitt betydande arbete. En sak allenast förföljde och plågade honom beständigt. Han kunde ej glömma sin ring, sitt livs digraste ansträngning, och alltför väl var han medveten om att han aldrig på nytt skulle kunna frambringa en likadan ring.

3. Oskar

Det var aderton månader efter att Eivor försvunnit. Han tänkte ej mycket på henne men ofta på ringen. Så finner han plötsligt en morgon att han har besök. När han vaknar ur sömnen bryskt väckt och bestört ser han trenne helt främmande karlar i hålan, och en av dem håller ett svärd mot hans strupe. Den uslingen är det som väckt honom, och det allvarligt väl siktade svärd som den uslingen håller i är Volunds eget. Och Volund är öm i sin sida av sparken han fått som har väckt honom. Främlingen som håller hans eget svärd mot dess ägares strupe framväser på fräckaste, lömskaste och ondskefullaste vis:

"Nu är din timma slagen, herr mästersed Volund, ty nu har vi äntligen funnit dig! Res på dig och dra på hosorna och någon fäll, ty en lång resa väntar dig."

"Vilka är ni och vad vill ni?"

"Vi har blivit utsända hit för att hämta dig till konung Niding i öster. Han önskar att tala med dig."

"Om vad då?"

"Om affärer. Han är ju dig skyldig för att du tog hand om och underhöll hans väna dotter, den fagra mön Eivor."

"Det gjorde jag gratis. Han är icke skyldig mig något."

"Det gjorde du gratis minsann! Och han är icke skyldig dig något! Men är icke du skyldig Eivor vad du tog ifrån henne?"

"Vad tog väl jag ifrån henne?"

"Tog du icke lämpligt nog mödomen från henne?"

"Jag kom ej någonsin vid henne."

"Jaså, minsann! Han förnekar sin skuld! Nå, förnekar du även att du här med våld höll den menlösa fången en rätt så lång tid?"

"Det förnekar jag inte."

"Och varför plär någon man hålla ett fruntimmer hos sig om ej för att utnyttja henne? Din sak är rätt svag om du erkänner att du med våld här höll kvar henne. Men du får föra din talan hos konungen. Han vill nu rannsaka dig, och du har inget val utom att följa med. Du får lämna ditt arbete här, dina skatter och hela ditt fria artistiska liv."

"Jag tog aldrig ett grand ifrån Eivor, men hon bestal mig på det dyrbaraste som jag ägde."

"Var det då din oskuld? Ha-ha! Ha-ha-ha!" Alla knektarna skrattade med.

"Jag förstår ej ert sinne för humor. Jag följer ej med er. Men hälsa er konung och säg att jag aldrig så mycket som såg Eivors kvinnliga utvärtes tecken ens."

"Då såg du inte ens hennes mustascher! Ha-ha! Ha-ha-ha!" Alla knektarna skrattade med.

"Gå nu ut härifrån och låt mig vara ensam i fred. Och om du, knekt, som gärna tycks skämta, trots allt är en ärliger man, ger du mig genast åter mitt svärd."

"Nej, så dum är jag inte. Det skall konung Niding personligen få, ty hans dotter, din frilla, har vackert berättat om det inför konungen att han vill ha det, och han har

befallt mig att hämta det åt honom. Är icke detta svärd det som du själv döpt till 'Makt'? Vad beträffar ditt övriga önskemål kan vi ej lämna dig ensam i fred, ty du är just en sådan man som måste ofredas. Du är en konstnär, och en sådan man får ej någonsin tillåtas verka i fred. Och det att du är konstnär är ditt största fel. Men om du vore någonting annat så skulle du lika fullt ofredas även för det, ty du är en gång sådan att du måste ofredas. Ve den som lämnar och låter en sådan som dig göra fritt vad han vill! Ty en sådan som du får ej ha någon frihet. Han måste betvingas, förslavas och trälbindas helst utan våld men om det icke går så med våld. Du är gudarnas älskling, och därför så måste vi plåga dig i så stor utsträckning som det är möjligt. Du får icke vara i fred för den värld som du ej vill ha något att göra med. Du måste komma med oss och bli konungen bland alla nidingars träl."

Och då började Volund att kämpa, men inför de tre starka karlarna som alla var mycket större än han och inför sitt svärds makt var han tvungen att kapitulera. Och knektarna band fast hans händer och handlovar bakom hans rygg, och de lade en snara kring halsen på honom. Och på detta sätt fick han traska bakom deras hästar i veckor och dessutom i ganska pressande takt. Männen fyllde på samma gång säckar och väskor med allt vad de kunde av Volunds tillgängliga skatter: allt guld, alla konstföremål och allt och vackert och värdefullt lade de vantarna på och tog med sig.

Men Volund var ej den som fogade sig i så neslig behandling. Han vållade knektarna så mycket bråk och besvär under resan att de måste binda ihop honom till en helt rörelsehindrad och munkavlad boll och placera sin fånge i en liten träbur som hängdes på sidan av en utav hästarna. Sedan fick knektarna frid, och de kunde i lugn och ro resa tillbaka till sin egen nidingakonung. Och de sade hånfullt till den talberövade Volund:

"Hur känner nu kvinnomisshandlaren sig? Är han tillräckligt misshandlad? Känner han sig nu som han fick sin Eivor att känna sig? Vänta då bara! Det här är blott början!" Och knektarna skrattade rått. Men hantverkaren tuggade håll i sin munkavle och sporde knektarna lugnt och försynt:

"Men vad vill konung Niding med mig?"

"Han vill göra dig till sin lakej, mästersmed, träl och hovjuvelerare."

"Hur tror han att han kan göra en hantverkare till sin träl?"

"Han har haft många hovsmeder som han förbrukat."

"Mig skall han ej kunna förbruka. Förr blir han förbrukad av mig."

"Det är nog föga troligt. Han har en speciell procedur som är helt idiotsäker som giver hovsmeden rakt inget val."

"Vad är det för befängd procedur?"

"Ut på Mälarfjord finns kungens guldsmedja. Den ligger långt ifrån land på en avsides liggande holme. Dit för han guldsmeden som där får smida så gott han kan eller gå åt. Utför han icke konungens uppdrag får han ingen mat."

"Du har icke sagt allt. Hur skall nidingakonungen hindra sin smed från att simma i land och så rymma till skogs med hans guld?"

"Kungen är inte dummare än att han skär av sin hovjuvelerares knäsenor. Nu vet du det. Nu vet du vad du har för en framtid att vänta."

"Min vän, du skall bliva min vän, ty det förutspår jag, och om jag bliver konungens träl skall du hjälpa mig hämnas på honom."

"Ha-ha! Övermodige för att ej säga högmodige falske profet! Tror du du kan betvinga mig medelst magi?"

"Icke jag skall betvinga dig, men ödet självt skall med självklarhet bringa det därhän. Det skall bli en fullkomligt logisk, naturlig och klar oundviklig rak utveckling som skall beställa därom. Och hör nu på min ed." Här bör nämnas, att detta väsentliga samtal tyst försiggick mellan den bundne och knekten som red honom närmast, som var samme knekt som bevisat att han hade sinne för humor. Så svor nu den hårt bundne Volund: "Vad konungen än vågar göra mot mig skall jag komma hans kungsblod och hela hans kungliga släkte på skam, ty jag är mer en konung än nidingen. Jag vågar utmana honom. Om han så skär senorna av mig i knäveckan och tvingar mig bli hans slav skall jag trotsa hans slughet och utkräva hämnd och besegra den narren. Han är ingen konung. Han är blott en uppkomling. Mitt rena vildmarksblod är mera kungligt än hans av tyrannmakt befläckade nidingahjärta. Om han har behandlat guldsmeder så illa som du har berättat skall jag taga deras parti och ta hämnd för dem alla. Och vad sköna Eivor beträffar har jag aldrig gjort henne illa. Jag har endast rättvist bestraffat den sköna för okynnig otacksamhet. Och det lovar jag dig, att som straff för att hon vågar anklaga mig för att djuriskt ha kränkt henne skall hon mot sin egen vilja bli mor åt min förstfödde son."

"Du är otäckt och skrämmande högmodig. Måtte jag hellre få dö än bli verktyg för dina vanvettiga anslag mot kungafamiljen. Ja, måtte jag dö om det händer min kungafamilj något ont genom dina intriger."

"Jag lovar dig att jag allenast skall göra vad rätt är. Må Herren Gud straffa mig drygt om jag någonsin gör något orätt mot någon som icke är skyldig och icke förtjänar det."

"Du är en slug diabolisk och farlig naturkraft och trollkarl."

"Nej, jag är allenast en hantverkare."

"Det skall bli intressant att se kraftmätningen mellan dig och kung Niding. Det blir en allvarlig duell som ej blir särskilt munter för den som förlorar. Men hör nu vad jag har för inställning. Jag är en man som högt älskar mitt land och mitt folk, och det är inget folk om det ej har en konung, och därför så älskar och tjänar jag konungen. Men om min konung går under och bliver besegrad skall jag för mitt folks skull betjäna och hjälpa hans överman, ty blott den starkaste är god tillräckligt som konung för detta mitt folk. Ty om konungen faller betyder det blott att han icke är värdig. Så hör nu min inställning. Om du besegrar vår kung fastän han fysiskt gör allt för att underlägga sig dig är du konungens överman, och då skall jag icke mer tjäna konungen utan hans överman."

"Vet du vad rätt är? Kan du skilja klart mellan orätt och rätt?"

"Jag vet endast att rätten är den som är stark och att den har fel som är den svagare."

"Men den som innehar rätten kan tyckas rätt svag till en början, men slutligen avgår han ändå med segern."

"Kan hända."

"Men det skall jag säga dig, att endast den man är värdig att vara en konung som alltid klart utan att tveka kan avgöra vad som är orätt och vad som är rätt."

"Det är omöjligt att kunna avgöra det teoretiskt på förhand. Man kan endast se vilken part som har rätt med att se vilken part som besestrar den andre."

"Ja, det stämmer väl för gemene man, men den som född är till konung vet alltid på förhand precis säkert vad som är riktigt och rätt, och han kan aldrig tveka."

"Vill du därmed påstå att du är en konung?"

"Jag är blott en vildmarksman. Aldrig har jag haft kontakt med det ringaste kungliga väsen, och mitt friska blod är precis lika rött som var byfånes, arbetares, bondes, sjömans och björns, vargs och vilddjurs. Jag är lika okunglig, vild, opolitisk och maktfrämmande som naturen."

Och Oskar, som knekten nu hette, fick mycket att tänka på. Skulle han hjälpa den tragiskt fördömde, som oskyldig var, eller skulle han prisge den stackaren åt sitt grymt hopplösa öde och ej lyfta sitt minsta finger till hjälp åt en oskyldig? Oskar var tankfull båd' länge och väl innan han äntligen löste problemet. Han löste det så att han skulle ge Volund en chans: om den fångne bevisade sig vara bättre än Oskar när Oskar själv var såsom bäst skulle Oskar ge Volund sitt stöd. Nu var Oskar kung Nidings bemärktaste bågskytt, och under en rast sade Oskar till Volund: "Kom med mig ett slag." Volunds rep löstes upp utom de som band händerna, och Oskar sade till Volund när de var allena:

"Jag skall nu ge prov på min yppersta konst. Om du nu överträffar vårt lands ypperligaste skytt skall jag tjäna och hjälpa dig. Men om du ej överträffar mig är du ej bättre än mig." Oskar tog så sin båge och siktade lugnt på en glada som svävade uppe i skyn, och han yttrade medan han siktade: "Gladan skall få sig ett skott men ej så att den dör. Dock skall det bli helt tydligt att gladan blir skjuten."

Och Oskar lät bågsträngen ljuda. Och pilen flög uppåt, och gladan blev träffad i stjärten så att många stjärtfjädrar flög, vilket de båda männen helt tydligt och klart kunde se. Oskar sade till Volund: "Skjut du nu ett bättre skott, om du kan skjuta. Men vet, att jag står här bredvid dig med kniven och skall skära halsen av dig om du vågar försöka ett knep."

Oskar lösgjorde repen om Volunds små händer som raskt grep om bågen och siktade mot den nu flyktande gladan, varunder han sade: "Jag skall skjuta samma förtörnade fågel rakt genom hans näsborrar." Pilen flög genast iväg under bågsträngens jublande sång, och den vindsnabba pilen flög rätt emot gladan och träffade den. Gladan sågs vackla till och med ens störta ner. Männerna skyndade bägge mot punkten varunder den säkre hantverkaren sade: "Jag skall icke fly, Oskar, förrän du sviker mig."

Oskar var ivrig att finna den skadskjutna fågeln och fann den också. Den låg livlös på marken med pilen tvärs genom sin näbb. Oskar häpnade. "Töva ej, Oskar. Jag vill icke döda en rovfågel till. Låt oss dra ut den värkande pilen ur näbben." Och

Volund bröt av pilens blygsamma spets och drog pilen ur näbben. Strax vaknade rovfågeln till och flög upp med ett skri. Och den flög smärtsamt skriande men vild och fri.

Oskar stod som förstummad. Till slut fick han bot för sin tunghäfta och sade värdigt: "Herr mästersed, jag gratulerar. Och tro mig: nu är jag er tjänare, och jag skall göra vad helst ni befäller så länge jag lever och ni." Volund svarade:

"Bind mig då åter och för mig till konungen."

"Vad? är ni galen?"

"Vi skall icke rucka på ödets bestämmelser. Jag måste träffa kung Niding, och det enda sättet för mig att få komma till honom är så som han väntar sig att jag skall komma. Han vill göra mig till sin fånge. Må jag därför bliva hans fånge."

"Men ni störtar er bara rakt i fördärvet! Är ni helt ifrån era sinnen? Den styvaste skytten i landet!"

"Herr Oskar, ert ord! Gav ni ej mig det löftet nyss att ni i allt skulle tjäna och lyda mig?"

"Jo."

"Håll er då till ert ord, Oskar. Lita på mig." Och då litade Oskar på Volund och litade åter på honom, men ej utan oro för Volunds antagliga kommande prövningar.

4. Svärdet

Och upp till Uppsala kom de. Med Volund hårt bunden i släptåg steg Oskar upp inför kung Niding i Uppsala och sade inför allt hovet: "Här har ni er smed. Och därmed är mitt uppdrag väl slutfört."

"Ej riktigt," tog konungen släpigt till orda. "För fram er herr smed. Jag vill språka med honom." Och Volund blev framskuffad så att han i sina skavande rep föll omkull. "Ner på knä för din kung, store smed!" kved kung Niding och flinade hånfullt. "Vad heter du, smed?"

"Jag är Volund från skogarna."

"Se dig omkring här. Måhända du känner igen en person här vid hovet." Och Volund lät blicken sin vandra runt över kung Nidings församlade hov och familj. Där satt kritvit vid sidan av honom en vacker prinsessa, och i henne borrhade sig Volunds blick utan någon barmhärtighet. Och Volund sade:

"Jag känner igen denna mö. Har hon sagt att hon har bott tillsammans med mig i långvariga tider på tu man hand?"

"Tig, din förbannade skändare!" Konungen reste sig vredgad. "Du vågar ha fräckheten att själv bekänna din skuld! Du har nesligt förbrutit dig mot henne, kränkt henne, misshandlat henne och mot hennes vilja med våld hållit Eivor i fångenskap! Säg, är det sant?"

"Det är sant att jag älskade henne."

"Din usling! Det skall du få umgälla! Du har förbrutit dig mot alla heliga gästfrihetslagar och utnyttjat, misshandlat, kränkt och befläckt din gäst! Därför måste vi straffa dig."

"Kärlek allenast har jag gjort mig skyldig till. Ja, det är sant att jag älskade henne. Är det då ett brott? Är det straffvärt för någon man att bliva kär i en kvinna?"

"En vildman i skogen får ej bliva kär i en konungadotter, och det är det fasliga brottet i fråga."

"Jag är mera kunglig än någon av er."

"Hör! Han hädar!"

"Vad babblar du för, stackars mallige kung? Ser du ej att du fiser av högmod så Uppsalen stinker? Håll truten ett slag, för det drar, och låt dottern din själv nu få föra sin talan ett slag. Vad har Eivor att säga till mig?"

Eivor var lika likblek, förstenad och tyst av förskräckelse nu som förut.

"Eivor tiger," förkunnade konungen tyst konstaterande efter en stund. "Har du någonting mera att säga, o Volund, till din egen fördel och till ditt försvar?"

"Om min bättre hälft tiger så följer den godtrogne maken sin kvinnas exempel och tiger som hon fromt också." Han betraktade Eivor när han sade detta.

"Då äger vi blott att här avkunna domen. Herr smed, ni skall få livstids fängelse för er förbrytelse mot kunglig dotter. För bort honom! Oskar! Se till att du utför din plikt! Endast du får behandla vår smed på det vanliga sättet."

Och Volund betraktade Oskar, som hade en tår i sitt öga. Men Volund blev snabbt och bryskt bortförd och lagd i en kärra som körde till Mälarens strand.

När de kommo till Mälarens strand hjälpte Oskar sin fånge av kärran och visade ut mot en holme och sade: "Där ser du vår kungs smedars holme. Dit måste du föras, och innan vi giver dig friheten där måste vi skära av dina knäsenor. Det är kung Nidings sedvanliga hantverkarfostran. Men jag gör det ej. Jag har lovat att främst lyda er, och jag lyder ock er hellre än våran nidingakonung."

"Herr Oskar, jag ber er att ej trotsa konungens order. Lyd mig med att lyda er kung."

"Skulle jag skära av era knäsenor då?"

"Ja, det ska ni, ty så har vår konung bestämt."

"Ni blir krympling för livet! Ni kan aldrig mer sedan använda benen!"

"Jag vet."

"Hur kan ni såsom krympling mer hävda er rätt sedan? Vad kan ni göra som konungens fånge och livegna smed uppå kryckor? Ni kan icke mena att jag skall bli nidingen lydig."

"Det skall ni, ty han är en konung tills någon bevisar sig vara hans överman, och det kan jag aldrig göra om ni ej skär av mina knäsenor. Gör mig till krympling, och därmed har ni gett mig starten på banan mot hämnden och makten. Skär av mina bensenor och gör mig oduglig! Det skall bli språngbrädan för mig! Om blott jag förvandlas till krympling av kungen skall sedan mitt hat lätt besegra den nidingen och hans familj! Giv mig tillräcklig anledning till att av hjärtans lust hata den knölen, så skall du få se på mirakler och märkvärdigheter och hur lille Volund med kraft

sedan slutligen ändå med glans genomför sin revansch. Skär av senorna på mig! Skär raskt, och skär djupt! Du har ej något val, ty om du icke gör det gör du dig till fiende med käre Niding, och då går du ett ännu grymmare öde till mötes än jag!"

"Det är tvärt emot allt men kanhända ej helt emot Gud. Jag skall göra det då för att jag trots allt tror på dig och dina ord. Och för övrigt så får jag ju ej säga nej, ty jag har ju högtidligen lovat att alltid uppfylla din vilja."

"Skär raskt, och skär djupt! Låt mig känna på smärtan! Se till nu så att jag får känna att jag faktiskt lever!"

Och Oskar skar djupt med sin vassaste köttkniv. Han gjorde det motvilligt och med vått öga, och Volund fick känna att han faktiskt levde. Hur Oskar därefter for ut till smedsholmen med smeden i botten på ekan, och hur han avlämnade smeden på ön ganska medvetlös tarvar ej utförligare beskrivning. Hur Volund därefter i veckor låg sjuk i hög feber i smedjan på ön i en eländig brits, och hur odugliggjorda fördärvade benen ej någonsin upphörde med att ge Volund ett helvete av outhärdliga plågor skall ej heller närmre beskrivas. Men Volund tog sig genom lidandet, började gå på de kryckor som fanns i hans smedja och som icke räknade smeder i samma ohyggliga situation hade använt, och började arbeta. Han fick blott mat ifrån land om han uppvisade resultat av sitt arbete. Fången på smedkrymplingsholmen begynte att arbeta och leva upp till sitt rykte som världens förnämaste smed.

Men vad jobbade Volund i för sinnesstämning? Hur löpte hans tankar? Så här:

"Jag får aldrig bli bitter och ej heller hata. Jag skall vara rättvis men aldrig förivra mig, bli passionerad och glömma mitt lugn och min självsäkerhet. Nu som smed i en nidingatjänst har jag möjlighet att skipa rättvisa genom slug list. Jag har anklagats för att ha våldtagit Eivor, och det är det brott som jag straffats för. Eftersom jag blivit straffad för vad jag ej gjort är det ej mer än rätt att jag skall få begå det brott som jag nu redan bestraffats för. Eivor skall föda mitt barn, och som konungens träl kan jag genom min konst gradvis få litet inflytande vid hans nidingahov. Framför allt har jag rätt att få åter den ring och det svärd som har tagits från mig utan rätt.

Men om Volund skall lyckas med sina omöjliga planer så måste han ta det försiktigt. Han får inte hata och icke bli bitter men blott låta leda sig av sitt förstånd och det lugn som Gud själv alltid verkar i vid genomdrivandet av sin naturliga oemotståndliga rätt. Gud skall ge mig min hämnd, och den skall vara rättvis och ej grym och blodig och omåttlig. Jag skall få genom min rätt. Det är allt.

Ack, du stackars välsignade Eivor, den enda jag någonsin litade på, varför genomgår jag dessa lidanden och denna gräsliga och oerhörda förnedring? Jo, för att jag älskar dig, och för att du skall få veta hur bittert jag älskar dig. Blott för din skull har jag offrat min frihet och mina två ben. Aldrig mer får jag spänsta och gå, vara fri, glad och lycklig, men däremot skall jag i gengäld få älska dig. Det är mitt mål. Det är min klara rätt. Har jag dömts skall jag även ha gjort vad jag dömts för. Och därför skall Eivor bli kränkt och förnedrad och älskad av Volund. Så endast kan allt Volunds onda bli botat. Så blott kan hans hat och begär bli kurerat för gott." Och samtidigt med det att han smidde de vackraste smycken åt nidingakungafamiljen, så

smidde han planer för kungafamiliens förfall och sorti. I detalj utarbetade han en genialisk plan för deras undergång. Det var hans plikt såsom människa, ty för den orättvist dömde är hämnden en plikt, och om den icke genomförs överlagt kommer den ändå naturligt.

Den trofaste Oskar kom en gång i veckan på vänligt besök. Han bekymrade sig för den man som han själv gjort till krympling och plågades ständigt av att han därtill hade nödgats. En dag sade Volund till Oskar: "Min vän, jag behöver den unge bedårande kronprinsen för mina planer. Se här! Här har jag gjort en underbar leksak åt honom. Det är en juvelbesatt kungsvagn med hästar och kusk och allt som därtill hör. De två hästarnas ben äro sådana att de kan röra sig, och så drar hästarna vagnen, om prinsen blott drager i hästarna. Är denna leksak ej vacker?"

"Den kunde förtjusa en vuxen."

"Giv leksaken åt lille prinsen. Jag hoppas att därvid ha vunnit hans hjärta."

Ej prinsen blott men hela kungafamiljen förtjusades av den med kärlek och rik fantasi fabricerade vagnen. Och prinsen kom själv ut till krymplingens holme och bad att få flera så präktiga leksaker. Och Volund sade ej nej, och snart fick prinsen ofta helt ensam besöka den sällsamme smeden, och smeden uppmuntrade kronprinsens tillgivenhet och intresse för honom och lät honom till och med någon gång ge honom hjälp och ett handtag i arbetet. Och unge kunglige gossen, den barnslige om livets ondska ej kunnige ljust gyllenlockige pojken, den glade naive okonstlade och oförstörde kungsättlingen, lärde sig snart tycka om och att ty sig till smeden och omfatta honom med kärlek. Kort sagt: smeden gjorde det nästan för bra.

Pojken kom snart till ön på besök utan lov, eftersom hans föräldrar förbjöd honom fara till ön mer än en gång var fjortonde dag och ej utan eskort, och oskyldige gossen klart ville se smeden mer ofta än så. Smeden själv insåg att det gick nästan för långt, ty han började själv fatta klar sympati för den ärlige gossen.

Så hjälpsam var gossen vid blästen, och så intresserad av smedens utförliga arbete var han, som om han själv ville bli smed. Han beundrade guldsmedens utsökta arbeten och den otroliga minutiösa ordentlighet och precision som han ständigt presterade i sitt gudomliga arbete. Och varje gång prinsen kom dit fick han något med sig av smeden tillbaka: en leksak, ett käril, en bägare, en grann juvel eller ring eller något fint smycke. Och utan att han kunde göra det minsta åt saken såg smeden hur kär pojken blev honom.

"Är det då enbart för hämndens skull och av beräkning som jag lockar hit kungens ende son och skämmer bort honom? Är det blott för att igenom den oskulden komma åt kungafamiljen som jag gör den gossen så tillgiven mig? Ja, det var det ursprungligen, och ur den synpunkten är det minsann infernaliskt av mig att så utnyttja gossen och så odla hos honom tillgivenheten för mig, blott med det onda syftet att göra den oskulden till instrumentet för min grova hämnd. Men nu älskar jag gossen. Jag tycker mer om honom än vad han tycker om mig, och det är icke litet, och hur gärna skonade jag icke honom!"

Men jag har en plikt som bedrövtligt nog jag måste uppfylla. Svek jag min plikt vore jag icke värd mer för framtiden och för historien och världen än vilken

betydelselös usel människoflugskit som helst. Jag är tvungen att göra min plikt, genomföra min hämnd och med våld skipa rättvisa, hur det än bjuder mig mot och vad offer det än måste kräva. Jag får icke svika min plikt, ty då sveke jag Gud och mitt öde och världens historia."

Och en dag var Volund ovanligt noggrann med att kungens arvprins vid sin nästa påhälsning strängt skulle hålla det hemligt för alla och ej låta någon få veta om saken. Den godtrogne gossen var helt i hans våld. Volund hade för oskulden avslöjat allt: Eivors svek, hennes förräderi, överfallet och stölden av hans allra dyraste svärd, den orättvisa domen och operationen av hans båda ben, som för alltid betydde att de aldrig mer kunde användas. Kronprinsen hade ock av själva Eivor fått höra en del: hennes dåliga samvete för Volunds öde och ytterst orättvisa dom hade hon ej förmått hålla inne med, utan hon hade beklagat sig för lille bror och bekänt hur hon plågades av dåligt samvete för smedens skull, som ju alls icke kränkt henne, utan det hade hon frivilligt låtit en annan och långt mindre ädel man göra. På så sätt kom kronprinsen att övertygas om guldsmedens oskuld och ta hans parti. Och det gick så långt att Volund lyckades att övertala sin unge vän att stjäla kostbara svärdet från slottet och smuggla det ut till dess ägare smeden på ön. Detta skulle nu göras en morgon i ottan så tidigt att alla ännu skulle sova och solen ej än skulle synas. Och det allra viktigaste var att ingen fick veta att kronprinsen den ottan ej låg och sov och var han var i stället för tryggt i sin säng.

Liksom Volund slets mellan sin känsla för pojken och medvetandet om sin plikt, slets ock pojken hårt mellan sin lojalitet mot familjen och känslan för rättvisan. "Jag går emot far på detta sätt," tänkte han, "och kanske till och med mot min familj och mot min egen framtid som konung. Men hur skulle jag kunna bli kung medveten om Volund smeds omänskliga orättvisa förnedring? Hur skulle jag kunna bli konung så länge den duktige smeden förblir oupprättad? Han måste få upprättelse, så som han själv vill ha den. Det må leda till vad som helst. Det är rättvisans krav, och det måste bli infriat. Och det är min ljuva glädje att jag får bli verktyget." Så resonerade pojken.

Och tidigt i gryningen steg pojken upp, smög till tronsalen, tog hand om kostbara svärdet, smög ut och begav sig till Volund. Han var absolut säker på att ej någon fått se honom. Han satte ut lilla båten vid Mälarens strand och begynte raskt ro över fjärden, så lycklig och glad i sitt hjärta för att han på detta sätt gjort en god gärning och bidragit till litet rättvisa. Volund tog tankspritt emot honom och mottog svärdet i handen. Hans ögon begynte att glöda och glänsa när han höll sitt svärd i sin hand. Detta gjorde den fromsinte gossen smått rädd, och han ville helst genast ro åter till stranden., men Volund förkunnade: "Nu har jag något väsentligt att säga dig, gosse. Kom med mig till smedjan." Och kronprinsen, som nu i ett halvårs tid hunnit vänja sig vid Volunds trygga osvikliga vänlighet, följde med smeden till stugan.

"Min son, jag är ledsen. Du har gjort din plikt, och nu måste jag fullgöra min." Och där framför den torftiga ödsliga smedjan tog Volund sitt svärd och tog utan en min och skar av pojken halsen. Han grät när det äntligt var gjort. "Så har jag tagit livet av min bästa och ende vän, för min rätts skull, för pliktens skull, för en idés skull, för hämndens skull. Sådan är hämnden: den kräver det yttersta offret. Den

kräver det utan att man ens får blinka. Det är blott för hämnden som det gäller: ändamålet helgar medlen. Ty hämnden är en helig plikt, hur förfärlig och hemsk den än är. Det finns ingenting mer totalt hänsynslöst. Ty icke kunde jag vandra här i all min livstid som krympling med kungafamiljen i Uppsala sittande självgoda på mina skatter, mitt svärd och min ring. Nu har jag åter svärdet. Nu gäller det ringen. Du tjänat mig väl, gode prins. Men du kunde ej tjäna mig mera som levande. Men såsom död skall du fortsätta tjäna mig. Ja, såsom död kan du fortsätta tjäna mig väl."

Och han samlade upp prinsens blod, och han slog det på flaska, som han sedan gömde i verkstaden. Kroppen tog han sedan och brände upp den i ugnen. Skelettet och kraniet särskilt tog han sedan hand om. Var blodfläck kring verkstaden utplånades mycket noggrant, och därefter, när solen steg upp på himmelen, tänkte den sällsamme krymplingen: "Nu kan de börja med sökandet efter den spårlöst försvunne arvtagaren till rikets tron." Och de delar av gossens skelett som han icke behövde begrov han i skogen med svärdet, som han på så sätt noggrant gömde tills det skulle komma till användning. Båten, som kronprinsen kommit med, hade han omedelbart efter kronprinsens död redan skjutit från stranden och så satt på drift.

Han blev givetvis misstänkt av hovet för att veta något om prinsens försvinnande. Kronprinsen hade ju ofta besökt honom med eller utan föräldrarnas lov. Alla visste det, och särskilt Eivor, som gossen ej sällan bekänt sina stunder hos smeden för, och fastän smedjeön noga utforskades, rotades genom och hårt genomletades och man ej fann något spår visste Eivor bestämt i sitt hjärta att Volund dock visste var lille bror var.

Det enda som gjorde att man kunde misstänka Volund var det att ej båten låg fastgjord vid stranden som vanligt. Men den hade ofta blott dragits upp något på land, och när båten omsider blev funnen så antog man, eftersom vattnet var högt, att den själv hade slitit sig.

5. Kung Niding

En dag var Eivor, den karaktärslösa lättsinniga modern till en usel arvlös föraktad bastard, djärv nog att komma ut till den ensamme skicklige smedens så ensliga holme och fängelse. Kom hon då ensam? Nej, hon hade med sig en man. Och den mannen var självaste Oskar.

Hon inledde samtalet med smeden Volund:

"Herr smed, vi två är helt befästa i tron på att ni känner till något om vårt lands arvfurstes, Sveriges framtida sols och vårt svenska folks hopps jämmerliga försvinnande. Oskar, få honom att tala."

"Herr smed," sade Oskar, "jag vet själv att prinsen ibland tog sig hit för att vara med er helt allena, emedan han verkligen tyckte om er. För hans tillgivenhets skull för er ber jag därför er om att i Herrens namn säga oss om ni vet något som ni har fördolt, och vad det ni vet i så fall är."

"Tyckte du mycket om lille prinsen, min Oskar?"

"Jag dyrkade honom mer än alla andra. Och ändå var ingen i världen mer älskad och dyrkad än han."

"Om du dyrkade honom mer än alla andra," tog Volund till orda, "så dyrkade jag honom dock tusen gånger mer innerligt. Han var min enda vän här i min fångenskap. Han var den enda som höll av mig och som behandlade mig såsom människa. Och, Oskar, det löftet giver jag dig som till min ende vän efter prinsen, att om jag har kommit vid prinsen och har någon andel i hans outhärdligt förkrossande frånvaro må du en dag kräva den skulden av mig i form av mitt blod och mitt liv."

Oskar sade: "Prinsessa, o dotter till min evigt älskade matmoder drottningen, smeden har talat. Är ni övertygad nu?"

"Nej," sade Eivor. "Gå bort, Oskar. Lämna oss ensamma."

"Skall jag då lämna er ensam med honom på ön?"

"Nej, gå bakom en buske blott, så att du ser men ej hör."

Oskar gick.

"Gode smed, jag tror på vad ni säger, men i stället för att det stillar min oro gör det som ni säger den långt mera våldsamt. Är lille bror död eller lever han?"

"Lika sant som det är att jag med hjärtat blott önskar fördärv över hela er kungliga släkt, lika sant är det att jag ej vet något om lille prinsen."

"Så hatisk är du, onde mästersmed, att din mest hjärtliga uppriktighet mycket väl skulle kunna blott vara en lögn och ett svek. Skall jag ta dig på allvar?"

"Ers nåd kommer nog att få se säkra tecken på att vad jag säger är sant."

"Då förbida jag sådana tecken, i hopp om att de säger mera än smeden."

"Det skall de visst göra."

"Min Oskar! Besöket är slut!"

Oskar kom åter till dem och sade:

"Får jag även byta ett ord med den misstänkte smeden i ensamhet?"

"Har Oskar då någon talan?"

"Prinsessa," förkunnade Volund, "ni kan icke hindra er bågskytt, ty får han ej tala privat med mig nu gör han det bara senare."

"Försök, Oskar, då att få veta mer av mästern Volund än jag lyckats få."

"Och just det är min avsikt."

Så gick fallna kungsdottern avsides.

"Volund, jag svurit er trohet och lydnad, men är det som allting tycks peka mot, nämligen att ni har mördat ett oskyldigt gossebarn, så är ni ej mera konung än Niding, och då upphör min tro och loven till er. Ty den prinsens och gossängelns eventuelle låt oss hoppas bara inbillade mördare kan blott i så fall ha varit vår värld's allra gudlösaste mest helvetiska illgärningsman.

Jag vet alltför väl att han besökte dig i största hemlighet och att du själv fick mig att noga se till så att han kom hit utan att någon visste det minsta om saken. Misstankarna mot dig från min sida är mycket svåra."

"Håller då icke mitt löfte till dig, att du skall få utgjuta mitt blod och ta livet av mig, om jag har rört ett hårstrå på det barnets huvud? Är det ej en tillräcklig pant?"

"Om du står vid den, jo."

"Och det gör jag. Om jag gjuter en enda blodsdroppe av helga Uppsalas kungliga blod skall du straffa mig därför med döden. Jag vill icke kungafamiljen det ringaste illa."

"Dock smider du planer emot dem."

"Emedan jag måste. Det är min ohyggliga ofrånkomliga och outhärdliga plikt. Och om jag lyckas kröka ett hårstrå på någon av dem skall du döda mig därför. Det måste du. Det måste då vara din ofrånkomliga och outhärdliga plikt."

"Jag hör Volund och lyder och låter mig nöjas därmed. Dina ord skall jag taga på allvar."

Men innan prinsessan och Oskar försvann ifrån ön vände Oskar sig om för att spörja den lytte:

"Ni råkar ej händelsevis känna till något ord om det svärd som ni personligen smitt, som kung Niding beslagtog och som han nu saknar?"

"Har kronprinsen då tagit det svärdet med sig på sin långa resa?"

"Så trodde jag ni skulle svara."

Och med en skärskådande märkvärdig blick ämnad att tränga tvärs genom krymplingens hjärta och själ hjälpte bågskytten Oskar prinsessan tillbaka i land. -

Medan smeden, hantverkaren Volund, strax skred till sitt verk. Han tog fram prinsens dödskafe och de pärlskimrande felfria kungliga gosständerna. Och han började att bearbeta dem.

"I detta arbete skall all min kärlek och smärta begravas och komma till uttryck. De lidanden som denna nidingakonung har vållat mig, mina förstörda och värkande knän, och den kärlek till gossen jag kände som jag även tvingades mördar, skall denna pokal bittert skapas av. Icke jag ångrar den kronprinsens död, men väl känner jag smärtan i hjärtat inför att jag tvingades avrätta honom. Och den smärtan är ännu större än smärtan från avskurna benen."

Och av gossens huvudskål gjorde han den mest unika pokal, och kerubens små tänder omformade han till de rundaste vackraste gnistrande pärlor, som han sedan smyckade bägaren med. Resultatet blev ett häpnadsväckande konstverk. Och det lät han skicka till hovet så fort det var färdigt.

Och kungen och drottningen häpnade storligen över den elfenbenspärlskimrande utsökta och makalösa pokalen, vars like de aldrig förr skådat. Och de drucko båda det ädlaste mjöd samma dag ur den bägaren, och de fann att mjödet smakade bättre i denna pokal än i någon av deras otaliga dyrbara gyllene bägare.

Endast prinsessan fann icke behag i pokalen. Så fort hon fick se den greps hon genast av den totalaste avsky. Hon ville ej röra vid kärlet och tycktes helst önska att spy vid dess åsyn. Sin innersta tanke uttryckte hon endast för Oskar:

"Jag ser i den skålen min brors egen huvudskål och i dess pärlor min brors egna skallrande tänder."

Och bågskytten visste därvid ej vad han skulle tro.

"Har ni sagt detta till era stackars föräldrar?"

"Nej," svarade Eivor.

"Det borde ni göra, emedan det ej är alldeles omöjligt att denna misstanke är sann."

Och då gjorde hon det. Och de kungliga makarna blev därvid mycket betänksamma. Konungen sade:

"Mig synes, att Volund ej helt kan befrias och rentvås från att vara misstänkt till att hava del i vår älskade sons ytterst dunkla försvinnande."

"Skall du då taga hans liv?" frågte drottningen.

"Nej, men om det faktiskt ligger det ringaste i att hans mästerverk denna pokal är vår sons egen skalle och tänder, så skulle det då närmast tyda på att han med list intrigerar och arbetar på vårt fördärv. Men om så är skall vi lika lömskt motarbeta den illistige. Vi har skurit av benen på honom. Härnäst skall vi taga från honom hans hopp."

"Vad är det?"

"Vi skall dräpa hans barn."

"Betänk väl vad du gör, Niding. Hans barn är Eivors barn även och din egen dotterson."

"Nej, han är endast en värdelös oäkting. Så länge Volunds son lever är Volund en fara för vår dynasti. Volund kan i sitt skick icke mer avla barn. Om vi tager hans enda barns liv kan hans blod aldrig strida med oss om vår tron."

"Men att döda ett gossebarn, ej ännu avvant, är ett än värre brott än det var att ta livet av vår ende son, ty ju yngre ett barn är, dess större brott är det att ta det av daga. Den brottsligast är som tar livet av foster, och det brottet är störst när mördaren är fostrets moder. Ju närmare släkt mördaren är med sitt offer, dess större blir brottet. Om det nu är så att vår smed faktiskt dödat vår gosse var dock hans brott mindre än ditt blir om du tar ditt barnbarn av daga."

"Åt fanders med dina betänkannden, kvinna! Jag fruktar den skugga som är Volunds blod, liv och säd."

"Och mest ve vållar du med det brottet din dotter, som älskar sitt barn, även fast det är Volunds."

"Ju mera du anför emot detta dåds ofrånkomliga verkställan, desto mer fastslår du att det skall verkställas. Det är vad böner är till för och vad de blott jämt resulterar i: att vad de önskar att hindra blott snabbare genomförs. Pilten skall dö. Och om Volund därvid fäller en enda tår skall jag jubla."

Och Eivors välsignelse, ögonsten och största fröjd togs ifrån henne. Jollrande spädbarnet hämtades, dräptes och grävdes ner på hemlig ort uti vildmarken, på det att ingen snart mer skulle komma ihåg det.

Och en dag kom Oskar allena ut till smedens holme. Han såg ganska blek ut.

"Vad vill du?" löd krymplingens fråga.

"Jag är här på order av kungen. Jag har hans befallning att meddela dig att han har tagit livet av din ende son."

"Vad är det som du dillar? Jag har inga barn."

"Jag har även befallts att berätta för honom om din reaktion inför nyheten."

"Har kunganidingen blivit skvatt galen? Vad är det för barn som han dräpt som han tror att är mitt?"

"Det är hans egen dotterson, barnet som Eivor gav liv åt fast hon ej var gift."

"Ha-ha-ha! Och det barnet har konungen dräpt? Alla mina förväntningar av ödets hämnd på min fiende och amputerare blir överträffade av honom själv! Aldrig hade jag själv kunnat ge honom ett sådant slag som han nu i okunnighet och i sin dumhet har givit sig själv! Han har dödat sitt livs enda barnbarn! Har man hört på maken? Det skall du berätta för konungen, att Volund skrattar åt konungens barnamord! Hämnaden är ljuv, men dock ljuvast när man slipper själv smutsa ner sig med att vara med om att utdela den. Men vad du, Oskar, då verkar butter! Är du riktigt frisk?"

"Kanske inte. Men jag skall nog meddela konungen din reaktion."

Och det var Oskars hela besök för den gången.

Och såsom han sagt gick han inför sin konung att meddela hur mästehantverkaren reagerat.

"Nå, Oskar, min frände och ädlaste riddersman," frågade konungen, "hur reagerade vår käre krympling?"

"Han bad mig att hälsa er, herre, att han hjärtligt hälskrattar åt er för att ni tar ert enda barnbarn av daga."

"Vad vill detta säga? Är smeden då galen? Det är ju hans eget och livs enda barn som jag dödat!"

"Nej, det är det inte, min konung, ty han var ej fader till barnet."

"Och hur vet ni det, käre Oskar?"

"Jag vet, att precis nio månader innan det mördade barnet blev fött hade vördade jungfru prinsessan ett samlag ej med smeden Volund men med någon annan, och den som då kränkte prinsessan var den som först tog hennes mödom. Och det skedde efter att hon hade flytt ifrån Volund."

"Hur vet ni allt detta?"

"Jag är som bekant sedan länge god vän med prinsessan. Hon har allt berättat för mig på det villkoret att jag höll tyst om historien, men det kan jag icke längre nu göra. Ni har, herre konung, bestraffat vår världs mest framstående hantverkare för ett brott som han ej hade gjort och som han var för ädel att neka till, av hänsyn till den prinsessa som han hade älskat men aldrig befläckt, och därtill har ni utan anledning av daga tagit ert livs enda barnbarn, ert enda barns glädje och tröst, hennes ögonsten, blott en bastard visserligen men ändock ert barnbarn, er dotterson, ert kött och blod."

"Tyst! Försvinn, Oskar, tig och försvinn! Jag tål ej höra sanningen!"

"Ingen tål det som regerar. Ni skall åter höra från mig, ädle konung."

Och Oskar gick ut, kyligt lämnandes konungen ensam med dennes ohyggliga helt nya tankar och känslor.

Men den samma aftonen smög sig prinsessan ur borgen. Allena med flammande fackla som enda vägledande ljus sökte hon sig till Mälarens strand, sökte upp klana ekan och satte från land. Och hon rodde beslutsamt till smedsholmen. Vinden var

elak, och söndrade skyarna ömsom fördunklade och ömsom lät månen skina i kall obönhörlig och oemotståndlig förfärande fullhet, som om den i denna natt hade ohyggliga planer på gång för att avgöra viktiga men emot ödet förvarslösa människors liv. Och prinsessan kom fram till den ensliga holmen. Den fagra möns kinder var blanka av utgjutna tårar.

I smedjan så lyste det. Smeden var uppe och arbetade. Tydligt hörde man ljudet av på kryckor mödosamt stapplande ben rastlöst vankande kring röda härden där inne. Och utan att tveka gick mön, efter att först ha knackat försynt, in i verkstaden.

Knäsensbeskurne hantverkaren vände sig häpet mot henne. Hon talade först:

"Volund, far min har dödat mitt barn."

"Ja, det vet jag."

"Han gjorde dig benlös för livet för att du ej ville försvara dig mot stränga anklagelsen om att du hade kränkt mig, och för att ej heller nå'n annan mot den saken iddes försvara dig, fastän det flera fanns som hade kunnat."

"Det stämmer."

"Du har blivit straffad för brott som du aldrig begått."

"Det är riktigt."

"Så tag mig, o Volund." Hon kastade sig i hans famn. "Gör med mig vad du vill. Jag kan ej mera uthärda att du får lida för vad du ej gjort och vad andra har undsluppit straff för med att hålla tyst om vad de gjort. Av hänsyn och kärlek till mig teg du stilla om din ädla oskuld när du inför konungen anklagades, och därvid gjorde du den skuld som andra bar på oändligt mer tung för dem. Men nu vill jag sona min skuld. Du ädle barbariske vilde naturlige enkle arbetare, älska mig! Giv mig en son för det barn som min far tog ifrån mig!"

"Är allt detta sant som jag upplever? Är det då Eivor själv som kommit hit för att inbjuda mig till den ljuvaste kärlek och icke en dröm eller vålnad? Nej, detta är verkligt och sant. Eivor har kommit hit till mig av egen vilja, och hon vill bli älskad av mig! Aldrig anade jag att det skulle gå så. Eivor, menar du allvar?"

"Den man är tok som ej tar mänskokänslor på allvar och som icke känner igen dem när de uppenbarar sig utan som blott ignorerar dem liknöjt och likgiltigt såsom ett lik! Volund, älska mig!"

"Gärna! Men tro mig: det trodde jag aldrig att du utan motstånd helt skulle ge dig hän åt mig. Säkert visste jag att du en dag trots allt skulle bli min och att jag trots de oöverstigliga hindren en dag skulle göra dig havande, men så svårt såg detta företag ut att jag trodde att jag aldrig skulle dig kuva förutom med våld. Jag väntade mig att få locka dig ut hit med list, söva ner dig med droger och kränka dig i mer än redlöst berusat omedvetet tillstånd. Men berget som såg så omöjligt ut för mig med mina orörliga träben att klättra till toppen av har du nu själv burit upp mig till lätt som en plätt. Är det då ej naturligt och mänskligt av mig att smått tvivla på att det är möjligt och att icke fullt våga tro på den lycka som uppfyller mig och som jag aldrig någonsin föreställt mig?"

"Varför ville du kränka mig? Var det blott för att befläcka mig och göra mig dräktig enbart med skam? Var ditt hämndbegär så outsägligt fanatiskt?"

"Ja, jag ville hämnas. Jag ville ha åter den ring som du tog från mig utan att be mig om lov. Men för att du nu frivilligt kommit till mig för att ge mig din kärlek och ej något annat än kärlek och för att ock kräva det endast och ej något annat av mig skall du härmed få hålla den ringen."

"Nej, tag den. Jag vill icke ha den. Se här! Den är din!"

"Något säger mig att det är bäst att du håller den själv. Men om du bliver havande av detta möte och om barnet bliver min son, så giv ringen åt honom. Han skall mycket bättre förvalta den än någon av oss förbannade olycksbarn, som så okristligt har handlat och så illa sårat varandra."

"Du har aldrig sårat mig, Volund. Det är endast jag som har gjort ont mot dig."

"Vällar jag dig ej lidande nu?"

"Denna smärta du vållar mig nu är den ljuvaste av alla smärtor."

"Gud give att vi icke ångre den."

Och i sin kärlek grät arbetaren och prinsessan de bittraste ljuvaste tårar av smärta och njutning av smärtan tillsammans tills de sjönko in i den känslubesegrande allt mänskligt övermod tillfälligt kuvande sömnen, som drömmen förgyller och lockar all själsstorm och tungsinne att glömma bort sig i, till rättvis seger för friden, som är enda tillfället någonsin som friden får någon chans alls att hävda sin rätt: när det mänskliga sover.

"Min älskade Eivor, så har du trots allt nu till slut blivit min, till min olycka. Ja, det var min stora olycka att våra vägar förenades. Om jag ej någonsin sett dig, så hade jag fortfarande varit fri, vild och färdig i kroppen. Bekantskapen med dig har fråntagit mig mina ben och gjort mig till en träl, och jag fruktar att den till och med skall beröva mig livet. Nej, inte ett ord! Det är morgon nu och dags för dig att ge dig härifrån. Och kom icke tillbaka, det ber jag dig, förrän du vet om du blivit befruktad. Låt mig då få veta det. Fram till dess skall intet nytt vederfaras dig eller de dina. Seså, vi har talat tillräckligt i natt med varandra på ett för subtilt språk för att det skall ytterligare ge oss något gott att nu samtala vanligt om. Ge dig tyst iväg."

Tusen saker var det som mön Eivor än önskat att prata om, som dräpta barnet och Oskar och kronprinsens död, men lemlästade hantverkaren var ej hågad att prata. Hon uppsköt på grund därav sådana ämnen att samtala om till en annan gång.

"Vi skall dock träffas igen," sade Volund som löfte och avsked.

"Ja, Volund, tids nog skall vi än en gång mötas."

Så rodde hon bort ifrån holmen. Hon kände sig lycklig och lätt om sitt hjärta, som om hon just fullgjort en tyngande plikt. Även vädret var vackert och varmt. Vattnets krusade vågor bjöd ej båten motstånd. Och ringen, den glänste än på hennes finger, som tecken på att Volund faktiskt och oåterkalleligt älskade henne.

6. Volund

Och under den vecka som följde inträffade intet av vikt, men så följde den afton då Oskar i hemlighet uppsökte Volund på ön. Det var efter ett åskväder. Luften var alldeles frisk, klar och ren, och den slocknande himlen var upprörd av splittrade mörkblåa moln. Oskar sade:

"Min herre, jag har ett problem."

"Har du det? Varför kallar du mig för din herre, när du när som helst kan slå ner och ihjäl mig?"

"Du är nog den siste jag skulle slå ner. Hellre dräpte jag Uppsalas konung."

"Du dräper nog både din Uppsalakonung och mig, men om det blir i en person eller i två vet jag icke. Men vad är problemet?"

"Det är ett moraliskt problem. Om du hade en son och din svärfader dräpte den sonen, vad skulle du då ta dig till?"

"Dräpa svärfadern."

"Även om han vore din egen herre och konung?"

"I synnerhet då, ty en man som tar livet av sin egen dotterson är föga konungslig och knappast värd att få bära en konungakrona. Men detta problem är väl blott teoretiskt?"

"Nej, faktiskt."

"Med andra ord: du är det som skändat Eivor?"

"Hon ville det själv."

"Vad är det som du säger? Vad är denna falska prinsessa för slinka?"

"Och nu när du känner till sanningen: skulle du ändå framhärda i din fällda dom över konungen som tagit livet av sitt enda barnbarn?"

"Det finns knappast några förmildrande omständigheter, i synnerhet som mannen genom att dräpa sitt barnbarn blott önskade åsamka svärsonen ont."

"Du har avkunnat sakligt en opartisk dom, eftersom du ej visste vem det var du dömde. Må domen därför gå i uppfyllelse."

Och det var Oskars ärende till smeden Volund den natten. Men när Oskar i Mars och Jupiters sken rodde bort ifrån holmen stod Volund orörlig på stranden kvar ensam och såg efter vännen och tänkte med bitterhet:

"Aldrig mer vill jag se Eivor."

Den följande dagen uppsökte den frejdade bågskytten den dumme nidingakungen. Han stod inför Niding, hans drottning och Eivor och sade:

"Herr konung, en opartisk domare har dömt dig skyldig till mord på din dotterson. Vad har du att säga till ditt försvar?"

"Oskar," svarade Niding, "det anstår min bågskytt ej att vara fräck. Med vad rätt förebrår du din konung och herre, som du alltid tjänat så troget?"

"Du frågar mig med vilken rätt? Vet du då ej vad rätt är, barnmördare, eftersom du måste fråga?"

"Du har ärligt trätt fram inför mig och inför mitt hov för att öppet behandla en särskilt för mig obehaglig och brännande fråga. Din ärlighet skall bli belönad: jag

skall icke genast bevisa min skuld med att be min till vrede mot dig väckta livvakt på fläcken av daga ta dig. Icke heller skall jag bedja någon person här i salen avlägsna sig. Öppet har frågan förts fram inför staten, och öppet skall den bli behandlad, ty jag även vill vara ärlig. Jag erkänner mig vara skyldig till brottet. Vad säger du nu? Endast ärlig bekännelse är mitt försvar. Och hur lyder din dom?"

"Du har talat som den kung du är, huru okungligt du än har burit dig åt. Aldrig förut har du varit kunglig som nu. Du är skyldig till överlagt mord på ett oskyldigt spädbarn, din dotterson." Oskar var upprörd, ty hans annars alltid så sakliga röst skälvde till när han sade det sista. "Och inför dig själv, din familj och ditt hov är det min plikt att avkunna dödsdomen, i den olyckliga faders namn som du gjort barnlös. Om icke du själv tar ditt liv, vilket vore den bästa och för dig mest hedrande lösningen, måste en annan, för rättvisans skull, göra dig den välgärningen."

"Du sade: i den olyckliga faders namn som jag gjort barnlös, som om du var nära bekant med den fadern. Vem är han då? Säg det, så skall jag ta livet av mig."

"Du tycks bara bli mer och mer klok, konung Niding. Du ser på min båge, som jag alltid bär med mig vart jag än går, och vet väl att det ej finns en tjänare till dig som kan förmå något mot mig när jag bär den. Och därför blott låter du bli att ge livvakten order att döda mig, ty du vet väl att jag snabbt skulle hinna med två pilar skjuta ut synen och livet på dig, en pil i varje öga, förrän de hann stoppa mig. Men jag har ej någon anledning att för dig avslöja fadern till din dotters barn, ty det vore ej renhårigt handlat mot henne."

Nu talade Eivor.

"Så sant som jag lever: om någonsin jag villigt burit ett liv i mitt sköte, så var den som gav mig det hoppet om livet den ömklige Volund."

Nu utbrast kung Niding, i det att han reste sig:

"Den usle halte idioten? Så var det den krymplingen i alla fall! Och då handlade jag trots allt rätt då jag dräpte det fostret! Ha-ha! Oskar, nedlåter du dig att stå i förbund med en oduglig värdelös krympling?"

Men svaret från Oskar kom icke från tungan. Man hann icke se hur han fick pil och båge i handen, hur bågen snabbt spändes och sjöng, och hur två pilar jublande lämnade strängen. Man såg bara plötsligt hur konungens huvud med ens genomborrades av dessa pilar, och hur dessas järnhårt vibrerande stjärtar stack ut ur hans ögon, hur konungen sjönk från sin tron som en full men svårt läckande mjölsäck, och hur kungens blod inom kort i två bäckar rann ut för de med purpurmatta beklädda trappstegen till tronen. Och knappt hade allt detta skett förrän Oskar med klar och befallande röst åter talade:

"Alla ni som åser detta, var stilla! Här har skipats rättvisa, och det är allt. Vem än fadern till Eivors barn var har han nu fått sin rättvisa hämnd. Håll er stilla! Den förste som vänder sitt vapen mot mig vänder sig emot rättvisan, och ännu har denna rättvisa mycket att göra i detta olyckliga land. Håll er stilla! Låt mig ännu uppfylla den sista plikten mot heliga rättvisan här att ta reda på vad som egentligen hände med konungens son. Ingen här har väl glömt honom, den sköne blonde oskyldige

vänlige glade keruben? Har någon en aning om vem som tog livet av ängeln och varför?"

"Den mänska som gjorde det kommer i sinom tid att själv bekänna det och även frivilligt stå för det," svarade Eivor med låg röst.

"Är han då en lika förnäm ärlig konung som Niding?" lät Oskar ironiskt med lika låg röst spydigt undslippa sig.

Men nu reste sig drottningen likblek och sade:

"Här har rikets kung blivit dödad. Vem tänker ni nu göra till landets kung? Finns det någon som har några anspråk? Vår kungliga ätts alla män har fullkomligen utrotats av ett besynnerligt outrannsakligt demoniskt och oerhört öde. Skall Oskar bli kung nu? Var det vad du ville, din kungs allra närmaste man och hans mördare?"

"Drottning, du misstar dig. Aldrig vill jag vara konung. Men det finns i närheten av oss en djupt förorättad och orättvist stympad man som är långt ädlare än konung Niding, åtminstone mycket mer kunglig och tålmodig."

"Vem är den skälmen?" Den likbleka änkan förblev lika överspänd.

"Den konstnär som är världens främsta, som ert stackars kungliga synnerligen ärevärdiga hus har gjort allt för att helt utan anledning skändligt försura, försvåra och nersmutsa livet för, mannen vars ära är så ointaglig, att inte ens allt ert vanärande av honom kunde befläcka den."

"Volund?" framflämtade drottningen hest.

"Ja, den man som ni kapade benen på för att få utnyttja honom till döds, den man som dömdes orättvist för att ha skändat er dotter: det gjorde han aldrig, och blott för att skydda er dotter så underlät han att förfäktas sin oskuld. Han är mera kunglig än någon i hela er ätt, hur ursprungligt och okungligt hans blod än är. Honom hyllar jag härmed som konung av Uppsala, ty han är den enda mannen jag vet som hanterar sin pilbåge bättre än jag."

"Likväl sade här Eivor nyss, att han allena var fadern till hennes livs hopp."

"Det var en högst besynnerlig lögn. Varför ljög du, min Eivor?"

"Jag ljög icke. Om jag i livet har haft någon lycka i form av ett barn är dess avlare Volund och ej någon annan."

Därpå reste sig den märkvärdiga kungliga mön och gick ut. Efter hennes sorti var allt tyst: ingen fattade något. Och den som därnäst hastigt skyndade ut var den präktige bågskytten Oskar. Först efter att han även varit långt borta en stund redan började hovfolket hämta sig och städa upp efter bråket. Den prövade drottningen svimmade strax efter Oskars försvinnande, och det blev den effektiva signalen till alla att äntligen sätta i gång med att handla och ej sitta stilla som paralyserade längre. Men drottningen lyckades ingen uppväcka ur hennes naturliga vanmakt.

Och bågskytten Oskar sprang skyndande fram genom skogen till Mälarens strand. Hastigt sköt han ut jollen och rodde till krymplingens ö.

"Volund, nu är det gjort," sade han dystert när han fick se lytte mannen i verkstaden.

"Vilket är gjort?"

"Konung Niding har avrättats."

"Varför? Av vem?"
"Av den dottersons fader som han tog av daga."
"Av dig?"
"Ja, av mig. Och nu finns det blott en som är värdig att kung bli i Uppsala."
"Och vem är det?"
"Det är du."
"Nej, det är icke jag."
"Och vem är det då annars?"
"Den unge som Eivor är havande med i sitt sköte, om hon är det alls."
"Nu förstår jag ej något."
"Prinsessan har frivilligt kanske befruktats av mig för en dryg vecka sedan."
"Nu börjar jag sakta förstå."
"Vi vet ännu ej om hon är havande, och tills vi vet det vill jag stanna här på min ö och arbeta i fred och ej ha något med henne eller med någon att göra. Och om hon är havande skall du på nytt komma hit och få veta vad du har att göra, mitt livs sista hemlighet."
"Vad kan det vara för hemlighet? Vet du måhända vad som hände kronprinsen?"
"I sinom tid får du veta det."
"Men låt mig föra dig åter till Uppsala. Vad kan väl du göra här helt allena i månaders tid?"
"Jag kan arbeta, och det finns ej någon bättre och friare aktivitet. Det finns inget som mänskan mår bättre av."
"Skall du då sitta här ensam och linka ibland av och an på en ödslig och obebodd ö? Nej, kom med mig till Uppsala!"
"Jag har själv format mitt öde och valt det. Du kan ej befria mig från det. Kom åter när Eivor är havande. Till dess har vi ingenting med varandra att göra."
"Är du kanske bitter på mig för att Eivors barn tillhörde mig?"
"Ej på dig, men på Eivor. Jag vill aldrig se henne längre."
"Men är det då ej mycket bättre att hon föll för mig än att hon föll för vem som helst?"
"Innan jag visste vem hon hade fallit för fanns alltjämt den chansen kvar att hon våldtagits helt mot sin vilja. Nu vet jag att hon föll helt frivilligt, och jag kan aldrig mer se henne utom som en fallen kvinna."
"Men varför vill du ej berätta för mig vad du vet om den spårlöst förlorade kronprinsen?"
"Därför att det kommer att kosta mig själva livet."
"Och varför?"
"Förstår du då inte? Har du icke lovat att av daga taga den man som krökt ett enda hår på den rene oskyldige konungasonen?"
"Du menar väl inte att..."
"Jo, det är just vad jag menar. Jag mördade gossen, och nu vet du det. Du är skyldig mig att bli min bane. Jag stannar på ön tills du gjort det. Om du icke gör det så dör jag på ön."

"Jag tror ej vad du säger. Du har blivit snurrig. Du kan icke på något sätt övertyga mig."

"Kan jag det inte? Se här! Här är svärdet som Nidingen stal ifrån mig och som jag övertalade kronprinsen att ge mig åter! Har du icke sett den konstmässiga utsökta vita pokalen vid hovet som gjordes av kronprinsens tänder och kranium, som tack för att han alltför godtroget återgav mig mitt avgudade svärd? Och här har du den flaska som jag själv har fyllt med den menlöses blod. Vill du smaka?"

"Jag drar mig tillbaka. Vad jag här har sett, hört och upplevat övergår alla de fasor som jag i mitt liv varit med om. Jag fattar det inte. Jag har inget mer här att göra idag. Stackars ädle förbannade Volund, farväl för den här gången."

"Kom ej tillbaka om inte för att ta mitt liv!"

"Var du lugn. Ditt straff blir mycket värre än så."

Volund sade ej mera, och Oskar teg även när han återvände till fastlandet under en mulen och av ilsken kylande vind pinad himmel, som icke var nådig.

I Uppsala var allting öde och dystert. Folk satt rädda hemma och tryckte. Den mördade kungen begravdes i stillhet i smyg utan pompa och ståt av de godtrogna prästerna. Drottningen låg alltjämt medvetslös, omgiven av dystra tårögda trotjänarinnor. Och Eivor satt ensam på sitt rum och grät.

Sakta knackade det på den barnlösas dörr. Det var Oskar. Han steg sakta in. Ingen vågade längre bevaka den tungt ödesdrabbade borgen, och Oskar var hemma i gården se'n gammalt med alla dess gångar och vindlingar.

"Tillåter ni att jag inträder?"

"Ja."

"Jag har talat med Volund. Han vill icke bli landets kung. Han ger över all makt som jag erbjudit honom åt den som vi ännu ej vet om du har blivit havande med."

"Han vill sona sitt brott mot min broder. Jag visste att han var den ende av oss som var ädel och manlig och kunglig."

"Du vet alltså allt?"

"När jag för första gången såg bågaren kände jag genast igen min brors panna. Det brottet mot oss är hämnd nog för allt ont vi har åsamkat Volund. Men vad skall vi göra med Volund? Han kan ej bo kvar på sin holme. Hans uppgift är fylld. Han har slitit tillräckligt för oss."

"Jag är tvungen att förr eller senare, snart helst, ta livet av honom."

"Och varför?"

"Det har han och jag kommit fram till att är oundvikligt."

"Och varför?"

"Jag lovade honom en gång att i allt vara honom mer lydig än kungen, och han har befallt mig att avrätta den som tog livet av kronprinsen."

"Tänker du göra det?"

"Plikten är det mest nödvändiga här i vårt liv. Plikten är sällan trevlig men alltid nödvändig. Och om man försöker att undvika den blir den tusenfalt värre. Vår hantverkare måste dö. Det är säkert."

"Den arme oskyldige skogsmannen! Tänk att en så ädel konungslig själ kunde bo i ett så vilt ociviliserat och primitivt hjärta! Kan du icke avstå från domen för min skull?"

"Och låta den jämmerligt vanskapte stympade saten bli mer och mer olycklig? Han har gjort sitt. Hans liv har icke mer någon mening. Blott framtiden har någon mening, om du blivit havande. Om du har blivit det blott skall han leva för evigt, fastän han blir avrättad, genom sitt livsverk: den sällsamma ringen och svärdet, som du då skall giva i arv åt hans son."

"Och vem skall hämnas Volund när Volund är död?"

"Det beror på hur Volund går hädan."

"Han kan icke dö."

"Nej. Vem är han egentligen? Det har jag ofta sport luften och Gud."

"Han är vildmarken. Han är det upprörda havet, de drivande skyarna, den fria örnen som kung är i himlen, den vinande skogen, den jagade ofällda kronhjorten, den fria naturen. Och ingenting kan hålla honom i styr kvar hos oss. Hellre skulle han dö än att låta sig bindas vid världens mest yppiga konungatron. Aldrig kan vi normala och dödliga blödiga människor följa den fria obändiga vilda naturskaparkraften. Han är ett för alltid med vildmarken i fjärran norden."

"Ja, det blev hans fall och fördärv att han mötte civilisationen i form av en oemotståndlig prinsessa från Uppsala."

"Ja, vi som älskade honom och varmast beundrade honom blev de som mest plågade honom. Jag tror att han väntar på dig."

"På sin bane?"

"Ja, gå och se efter! Är han kvar på ön är det skonsammast att genast taga hans liv. Vi skall icke förlänga hans pina."

"Den kvinna han älskade mest och allenast blev även hans bane."

"Vad menar du?"

"Jag även älskade dig."

"Har jag glömt det, tror du?"

"Ingalunda. Men mitt barn blev mördad, och nu önskar du Volunds död innan du vet om du har hans barn eller ej."

"Försök ej bjuda motstånd. Jag tror ej att du ens riskerar att taga hans liv, ty jag har en stark känsla av att han har lämnat sin ö. Du förlorar ej något på att fara dit och se efter."

"Du ber mig att lyda?"

"Ja."

"Jag förblir den kungadotter som en gång förförde mig lydig intill gravens rand."

Han begav sig. Det blåste i säven. Han vandrade oroligt ner emot stranden med en liten lykta i handen. Nu var himlen klar. Alla stjärnorna strålade i ett kallt ödsligt och skrämmande ljus.

Oskar anlände till vägens slut. Men han gick ej till ekan. Han stannade nere vid stranden och såg ner i vattnet.

"Min kärlek till konungadottern var fåfång. Ett barn gav jag henne som konungen mördade för att se till att ej Volund fick avkomma. Därför bröt Eivor sitt löfte till mig, gick till Volund och gav honom avkomma. Vad är jag till för? O Volund, demonisk är du mer än någon man, trollkarl och präst som jag träffat. Förbannad och helig är du lika mycket. Din hämnd är fullkomlig, och föga av den har du själv behövt sätta i verket. Nu lever blott Eivor av nidingsfamiljen. Du har icke längre behov av din Oskar. Han har tjänat ut. Han har givit dig allt och har ingenting mera att erbjuda. Lev väl, o Volunds familj!"

Ännu stod han en stund invid stranden och stirrade ner i de upprörda bläcksvarta vågorna. Så gick han äntligt till ekan, steg in i den och sköt iväg den från land. Och han rodde men ej emot hantverkarholmen men i motsatt riktning. Han rodde iväg utan att han såg vart. Lyktan stod slocknad kvar på den ödsliga stranden. Och aldrig såg någon mer vare sig skymten av roddbåten eller av Oskar.

Prinsessan låg vaken och kunde ej sova. Hon undrade ständigt:

"Ack, varför har Oskar ej kommit tillbaka ännu?"

Hela natten låg hon i sin säng och blott vred sig och vände sig och kunde ej hitta på något bättre att göra. Förgäves åtrådde hon sömnen, som hon sökte locka med att ligga stilla men som bara fjärmade sig mer och mer. Men till slut steg hon upp. Klockan var omkring fyra då. Himmelen ljusnade redan. Hon klädde sig och gick till stranden. Den viktiga roddbåten låg inte där. Längre sökte hon efter den utan att finna den. Stränderna bar intet spår av den fatala farkosten. Slutligen gick hon tillbaka till borgen.

"Har Oskar då stannat på ön för att tillbringa natten där?"

Följande dag förblev ekan försvunnen. En tjänare erbjöd sig att fara ut till hantverkarens holme för att taga reda på om Volund kände till något om Oskar, men Eivor befallde med osäkerhet men med lugn:

"Far ej dit. Lämna smeden i fred."

Och det gick en dag till. Intet hände, och skytten förblev som uppslukad av luften. Och efter tre dagar förbjöd Eivor alla att fara till hantverkarholmen. "Den skall vara fridlyst," befallde hon. Ingen fick mera beträda den.

Drottningen dog sedermera och utan att ha vaknat upp ur sin medvetlöshet. Hennes medvetlöshet hade, enligt de kunniga, orsakats av en svår hjärtinfarkt. Sålunda smusslades ännu en kunglig person ner i jorden diskret av ett tystlåtet prästerskap.

En dag befanns drottning Eivor ha hamnat i en intressant kondition: hon var havande. När hon blev varse om detta beslöt hon att lämna sitt Uppsala, och detta gjorde hon tre dagar senare. Hon for iväg därifrån med ett skepp ut till havs för att börja ett nytt mer diskret liv hos släktingar i fjärran Lund. Och hon sade ej till någon enda farväl, allra minst till den ödsliga hantverkarholmen, som ingen fick eller ens vågade närma sig. Hon hade sett den märkvärdige konstnären för sista gången.

Och föga liv spordes från holmen. Där lyste ej mer något ljus under kvällarna, och där var tyst under dagarna. Någon gång kunde det hända att någon fick syn på en styltad figur som stod vemodigt nere vid stranden och blickade ut över vattnet.

Men åsynen av den gestalten på ön var så hemsk, att betraktaren kvickt måste vända bort blicken och fly därifrån.

Snart blev ön känd som tillhåll av första klass för spökerier. Man hörde ibland omkring midnatt förskräckliga ylanden, vrål, tjut och jämmerlig gråt därifrån. Men det tog slut med tiden. Och tabut som Eivor belagt ön med satt kvar i människors sinnen, och ingen besökte den någonsin mer. Än idag är den känd som ett tillhåll för spöken, och ännu idag vågar ingen bege sig dit.

Vilgots saga.

1. Vilgot Varg

När Vilgot var nio år gammal så frågade han en dag för första gången på allvar sin moder:

"Mor, vem var min fader egentligen?"

"Din far var konung av Uppsala. Mäktig och stor, grann och härlig var han, som den grannaste hövding i Norden. Självt jag av Uppsala drottning, ty genom mig fick min man tronen och makten och Uppsala. Min fader var ju den självaste Niding, den ädlaste konung som funnits i Norden."

"Men varför var hans namn kung Niding om han icke var någon niding?"

Det kunde ej modern klart svara på, ty det var just efter hennes far Niding som skällsordet niding numera var givet åt varenda buse och knöl. Men hon bytte i stället konversationsämnet och talade om för sin son hur kung Niding fick makten i Uppsala:

"Han var den starkaste kämpan och stormannen i hela landet den tiden. I Uppsala stod konungsämbetet tomt, och när ingen fanns som kunde ta på sig ansvaret för Nordens väl beslöt Niding sig för att själv göra det. Prästerna var hårt emot det emedan han ej hade konungablod i sitt hjärta, men då satte han hårt mot hårt, gjorde upp med prelaterna, skilde dem från deras ämbeten som var emot honom, lät hugga huvudet av alla som gjorde motstånd och intog så konungatronen med våld och av helt egen kraft. Och när du vuxit upp skall du själv bliva konung av Uppsala, och därför uppfostras du här av Lunds allra högsta mest heliga präster."

"Men aldrig vill jag ärva sådan tron som morfar uppenbart enbart förvärvade med våld och blod."

Ändå kände han sig som en prins och var ansedd som sådan. Men somliga av hans jämnåriga vänner var elaka nog att lömskt viska till honom:

"Din far var ej alls någon konung. Din far var en halt dvärglik krympling, som haltade fram genom livet på kryckor! Din fader var Volund, en vildman från skogarna, och icke alls någon konung!"

Och han blev chockerad och sporde på nytt sin mor Eivor om saken. Hon bleknade då, blev nervös, hätsk och orolig och sporde genast:

"Vem säger dig sådant?"

"Min bästa vän Birger."

"Du får aldrig leka med Birger mer! Aldrig skall någon få slå blåa dunster i dig! Din far var världens ädlaste konung och ej någon annan!"

Så skrek hon, och Vilgot blev rädd, och han vågade aldrig mer vidröra saken.

Men tvivlet var sått i hans hjärta. Blott prästerna vågade han ha förtroende för, och med dem endast talade han om sitt innersta, om det som han icke vågade tala med modern mer om.

Även prästerna ville dock tydligen blott dölja allt för den nyfikne pojken. De sade ett ord eller två som var ointressant, och så sade de: "Mera får du veta när du blir vuxen."

"Vad är det då jag skall få veta?"

"Jo, det skall du sedan få veta."

"Och när är då 'sedan'?"

"Jo, när du är vuxen."

Och mera fick Vilgot ej veta, och storligen harmades Vilgot däröver.

Det blev sedan hans största sport och intresse att få veta mera om sig och sin bakgrund. Han anade dystert att vad stygga vännerna sade ej enbart var lögn. Och ibland kunde han ställa listiga frågor till någon ovetande intet ont anande präst:

"Vem var Volund, som det finns så talrika sagor om?"

"Han var en vildman från skogarna, en stackars vanskapt och lytt stackars okunnig slav, som tog livet av kungafamiljen i Uppsala."

"Alltså en upprorsman?"

"Ja."

"Men den kungafamiljen i Uppsala kom väl till makten blott genom ond list och brutalaste våld och ej genom lagenlig och trovärdig arvsrätt?"

"De var ändå konungar, och visst var det väl för styggt att ta livet av konungar, även om de var brutala och självkrönta?"

"Jag är ej alldeles säker på det."

Och för sent fick den prästen klart för sig vem Vilgot var, och att det nog kunde vara så skadligt att dryfta historiska saker i förtid, och särskilt emedan just den prästen var ganska okunnig.

Men det att ingen klart kunde och ville berätta för honom all sanning om hans eget ursprung gick honom på hjärnan, och han blev snart hård att hantera. Hans mor vidhöll envist att hans fader varit en underbar Uppsalakonung, men då blev han vred och slog till henne och skrek till sin egen moder: "Du ljuger!" och ville knappt se henne mera. Och vännerna fortsatte reta det grubblande barnet, som ej växte lika snabbt som sina jämnåriga utan verkade bliva en kortväxt person. Det var deras mest älskade lek med den lille: att grymt provocera den alltför lättretade till största möjliga ursinne, vansinne, desperation och besinningslöshet.

Men en dag gick den leken för långt. Vilgot var då en tolvårig småvuxen spoling. Han tålde en dag icke längre att hånas och retas för mycket och drog då sin kniv och begravnade den mitt i sin svåraste retstickas hjärta. Han blängde därefter omkring sig på de nu helt dödstysta dåliga vännerna och väste fram:

"Är det någon nu som mera tvivlar på att jag är kommen av nidingakonungen Nidings familj?"

Då fick vännerna skrällen och flydde från Vilgot och dräpte kamraten, det kallnande liket av den som mest anförde de andra.

Och med oförminskat mörkt ursinne gick Vilgot med blodig kniv till sin moder och sade:

"Nu menar jag allvar. Vem är jag egentligen?"

Alltför väl varseblev modern sin ende sons vanvett och önskade helst av allt omfamna honom, men han sade stopp:

"Nej, mor Eivor, emellan oss två står den här röda kniven, som färgats och fläckats av okunskaps blod. Kommer du mig för nära förutan att ha sagt mig sanningen skall även lögnens blod flyta."

"Min son, du vet ej vad det är du begär! O, jag kunde berätta för dig en hjärtskärande saga om en ytterst osalig krympling, som helt övergiven på sin öde ö dag och natt blott skrek ut evigt ve över människorna! Men den smärtan har jag som mor rätt att bespara dig. Aldrig skall du lära känna din riktige bittre förbannade fader!"

"Då är du ej längre min moder."

"O, hellre är jag ej din moder, än att du lär känna din ytterst morbide förskräcklige fader!"

I vredesmod lämnade Vilgot sin moder för att aldrig se henne mera.

Han gick nu till prästen och frågade honom:

"Se här! Med den här färskt bloddrypande kniven har jag tagit livet av en som grymt retade mig för att vara en oäkting. Hela mitt liv har min omvärld bedragit mig med envis tystnad om sanningen eller än grymmare retat mig med endast bitar av sanningen. Säg mig nu sanningen om du vill leva: var Volund min fader?"

Lugnt svarade prästen:

"Det synes mig att allas vilja att skona dig har gått för långt, ty vår skonsamma tystnad om ditt eget ursprung tycks endast ha drivit dig galen. Du tvingar mig nu att grymt avslöja sanningen och icke skona dig mera. Ja, Volund var din stackars fader."

"Jag visste det! Ej hörde jag till en nidingakonungs familj utom genom min mjäkiga moder! Jag hade en man och en fri man och nidingakonungamördare till äkta far! Jag är stoltare däröver än om jag verkligen varit en furste!"

"Min son, du har nu tagit hand om ditt öde. Du har själv spillt blod och dräpt din egen lekkamrat blott för att komma ditt öde på spåren och stifta bekantskap med en enbart negativ sanning, ty din fader var olycksalig och tungt arvsbelastad. Det arvet är ditt nu. Mer säger jag ej om ditt öde. Men du är en biltog man nu, ty ditt nidingåd ropar på hämnd och bestraffning. Om du stannar här är du aldrig mer fri. Ge dig därför iväg ifrån Lund, där var människa känner dig. Sök dig till

främmande länder, där ingen än vet vem du är, och bli härdad och grym av naturen som världen, så att du kan trotsa den. Ty därför blott blev du född. Ge dig fort nu iväg, innan den arga rättvisan tar dig! Den söker dig redan. Den är redan utanför dörren. Olyckliga barn, fly för livet!"

Och Vilgot fann alltför snart att prästen blott talat sant, ty han söktes snart i hela Lund. Han fick smyga sig bort därifrån. I en gård stal han en vacker häst som han känt vara bra sedan länge och åtrått, och på denna manrika brunröda hästrygg flög han utan sadel till skogs. Han red länge i högsta galopp till allt vildare trakter, han fortsatte sedan den följande dagen och kom snart till det vilda land som behärskades av vilda rövarband i den nuvarande Göingebygden. Som han var en käck munter spoling och vacker dessutom trots sin ringa storlek togs han snart om hand av ett rövarband som liksom han blivit fredlösa blott genom helig berättigad vrede. Där härdades han i ett skoningslöst hårt liv. Där lärde han kämpa för livet var dag av sitt liv, och det var vad den gossen behövde. Han hade förmågan att göra sig omtyckt av i princip vem som helst och ansågs snart som ett lovande hövdingaämne. Det fanns ingen karl som var så flink med kniven i både försvar, praktisk nytta och lömskhet som Vilgot. Han kallades snart Vilgot Varg, eftersom han, som han sade, hade till fader en fri man.

2. Vilgot Jarl

Vilgot Vargs enastående, korta och händelserika karriär blev otrolig. Vid sexton år var han kapten, och var hamnstad i Östersjön darrade för honom. Med häpnadsväckande ledarförmåga tog han över skepp efter skepp och hamnstad efter hamnstad. Han visste vad rättvisa var, och med den såsom medel blev han populär överallt. Alla sjömän och kämpar som stred under honom bokstavligen dyrkade honom, och när han var sexton år var han en obestridd härskare över var Östersjökust, varje saltsjöhamn öster om Själland och varje flodmynning från Elbe till Torne, från Torne till Lund, över varje dansk ö, Jyllands östkust och Götalands västkust upp till Göta Älv. Göta Älv endast och kusten norr därom gav ej skatt till Vilgot Varg.

När han var sexton år beslöt han sig för att slå sig ner. Som sitt fäste utsåg han en ö nära Weichsels flods mynning. Det var just den ö som en gång varit tillhåll för Kaspers barns ättlingar, huvudort för den manhaftiga drottning Oluvas namnkunniga rike och vendernas säkraste fäste. När Vilgot kom dit fanns blott lämningar kvar, och det mäktiga Vendland var utan fast ordning och lag, utan gränser och ledning. Men orten var alltjämt strategiskt av något intresse, och där byggde Vilgot sin borg. Den blev snart hela Östersjöns medelpunkt och mest berömda och mäktiga fästning. Men det som mest gjorde den borgen berömd var den kraftfulle Vilgots lagstiftningar.

Sällsamma lagar blev sporda i sjörövarborgen. Där fick aldrig fruntimmer vistas. Män endast och stridbara män fick där vistas, och de måste samtliga leva i kyskhet.

Där fick ingen man förekomma som var under aderton år. Vilgot själv var just aderton år när han stadfäste den lagen, och ingen fick vara äldre än femtio. Alla som inträdde i denna borg måste svära den mäktige Vilgot Varg trohet för resten av livet och uppfylla reglerna i hans förbund. Dessa regler var sällsamma.

Ingen i detta förbund, ingen medlem i Vilgots sjörövarförbund, fick på något sätt vika för någon som var lika rustad och duglig i strid som han själv. Varje medlem i detta förbund måste hämnas varandra som om alla var samma köttsliga bröder. Den som for med lögn måste strax uteslutas för alltid, liksom den som inledde schismer och tvedräkt, ty endräkt var lag. Ingen fick sova utanför borgen mer än endast en natt i sträck. Allting ägdes gemensamt, och ingen fick ha något krigsbyte eller behålla förtjänster privat. Allting delades jämnt. Inget fick hållas dolt för lagstiftaren, härskaren Vilgot. Så blev denna borg ett märkvärdigt stridsläger för all Nordens hårdaste män. Alla som ville skaffa sig ära och makt drog till denna piratby och tjänade Vargen på havet, den mäktige Vilgot, en ung man som var mera rättvis och klok än de flesta som har åldern inne. Hans rykte flög kring hela Norden, och alla berömde hans tukt, disciplin och moral, hans behövliga ordning och rättvisa lagstiftning och ytterst dugliga härskarförmåga. När han var de nordiska kusternas härskare blomstrade handeln och sjöfarten upp, och all laglöshet och brist på ordning försvann. Fromma präster i Uppsala ville ha Vilgot till konung därstädes, men Vargen var ej intresserad. Mot söder längs floden blev öppnad en handelsväg med rika tvåfagra sällsamt korthåriga romare. Vilgot själv bar Nordens rikaste hårväxt: ett rakt skönt brungyllene hår, varken blont eller mörkt eller rött men med inslag av allt. Och han fruktades och respekterades av hela världen. Som väletablerad spartanhövding övergav han snart sitt namn Vilgot Varg och begynte i stället att kalla sig för Vilgot Jarl. Konung ville han aldrig bli kallad, och borgen vid viktiga flodens utflöde i Östersjön blev därför kallad Jarlsborg.

Mest berömt av hans samtliga krigsäventyr var hans oerhört vågade sjöhärnadståg emot Norge. Det frejdade samhället vid Göta Älvs mynning, där då en rödhårig man vid namn Tor höll sitt hov, respekterade han och inkräktade han icke på, men det sturska bångstyriga ganska kaotiska Norge såg han som en lockande utmaning att få kontroll över och lägga under sitt välde. På vägen till Norge besökte han Tor, som han gärna var vän med och idkade broderligt umgänge med, och Tor lät honom stanna som gäst vid hans gårdar så länge han önskade. I trenne lyckliga månader låg Vilgot Jarl där vid älven med sina storståtliga fyrtio skepp och sin sällsamma sjömannahärskara på nästan två tusen man, Nordens yppersta stridsmän. Det var Vilgot Jarls elitkärntrupp, den dåtida världens dådfriskaste grannaste män, som med honom drog ut för att kuva det vilda kaotiska splittrade hårda tyrannstyrda bråkiga Norge.

Hur kom det sig att Vilgot Jarl var så dumdristig att han försökte att erövra fattiga fjärran omöjliga Norge? Jo, det var ett vad som han ingått en gång under den enda natt i hans liv då han råkade dricka för mycket.

3. Vilgots nederlag

Det var hos hans vän röde Tor vid den blå Göta Älv-mynningen. Vid ett glatt gästabud därstädes drack alla av en av Tors allra senaste brygder, och den var väl stark, men det märktes först när det var redan för sent att på något sätt alls korrigera det misstaget, och då var misstaget gånget så långt ock för den delen att brygdens farliga styrka ej märktes. Men härvid kom alla deltagarnas riktiga sinnelag i öppna dagar, och alla så visade de genom skrävel och skryt vilka djävlar de voro. Den ene skröt värre än den som förr skröt som värst, och värst skröt alla Vilgot Vargs kämpar. Så het blev den rusfyllda stunden av skrävel och skryt, att det enda som fattades var ett uppfriskande slagsmål, och det tycktes blott bli allt mer överhängande. Då tog den erfarne Tor vist till orda och sade:

"Vän Vilgot, jag fruktar att dina kamrater här icke skall nöja sig med något mindre än att i praktiken bevisa sin manhaftighet. Då vet jag just ett ypperligt sätt för er, Vilgots män, att just bevisa er duglighet på. Ni vet väl att i Norge regerar i Viken en fruktansvärd furste med trolldom och terror som ingen kan rå på och icke ens komma inpå. Kan ni klara den boven är ni världens yppersta folk, och då skall alla tro er."

Den utmaningen blev förstas genast antagen, och redan följande år var det som Vilgot Jarls flotta gav sig mot Norge.

Vid Bohusläns fjordar fick de redan känning av norrmannens trolldom, ty där fick de en sådan nordanstorm över sig att tio skepp drevs till kusten, slogs sönder till späntved och många män drunknade. De styrde utåt till havs då i stället men drevs av den djävulska stormen så hårt att snart tio skepp till var försvunna på Nordsjön. Då började somliga tvivla re'n på företaget. Men vädret slog om, och nu kom det en sunnanstorm som var så hård, att förrän de haft tid att besinna sig och återhämta sig efter de gräsliga nordstormarna drevs de starkt mot den sydnorska kusten, och tio skepp till gick i kvav där och med dem ett hundratal män.

"Du har otur på färden," förkunnade någon till Vilgot.

"Än har vi man kvar."

"Men vi blir bara färre."

"Om än vi blott vore ett dussin skall vi ändå intaga Norge."

Då bröt åter nordstormar ut, och de drevs bort från Norges försmädliga kust, men nu hade de lärt sig det ena och andra. De länsade undan, men nu bar det sig icke bättre än att de gick rakt på de ganska förrädiska bankarna utanför Skagen, som det heter numera. Där gick fem skepp sina sorgliga öden till mötes, och hundratal män försvann ömkligt i vågorna. Och nu blev till och med Vilgot ifrån sig av vrede och sorg. "Skall olyckorna aldrig ta slut!" Åter styrde han norrut, men östliga stormar drev ut honom snart på Atlanten. Och där försvann ännu ett skepp.

"Kan vi ej ta den nidingen inne i Viken skall vi ta den boven på land. Vi får ankra vid Nidaros och ta oss över och genom den norska fjällvärlden."

Och de for mot Nidaros. Då blev med ens vädret med dem och för dem. Till Nidaros hade de medvind allenast. Där ankrade de, och där började deras oändliga

marsch över fjällen. De gick över Rondane och tog sig ner genom Gudbrandens dal. De var tre hundra man när de startade den långa marschen, och de var blott två dussin när de kom fram. Men fram kom de och kamplystna än.

Onde Håkan Jarls borg, som regerade Norge, var ett ointagligt men dystert rätt stinkande näste och fäste. De drog sig dock ej för att kalla ut Håkan till strid. Denne hånade dem, och han ropade till dem från vallen:

"Vad är ni för dårar? Har ni icke lärt er av era förluster av trettiosex skepp och närpå två tusen bröder vad jag är för en? Jag kan låta förinta er på en trekvart! Vill ni verkligen slåss? Ni får annars fri lejd hem till mamma."

"Din ärkeknöl och charlatan," skrek nu Vilgot, "vi är ju blott här för att kuva dig och kuva Norge med dig, ty det har vi strängt lovat vår frände i söder kung Tor."

"Röde Tor? Den bastarden! Den flugskiten! Löften till sådana bör icke hållas."

"Men vi håller vårt! Vill du slåss, eller blir du vår fånge?"

"Ni blir mina fångar, bedrövliga dönickar, som icke alls duger någonting till, era slashasar och föga uppbyggliga praktexempel på fåfänga! Ni skall få bita i gräset förr'n dagen är slut!"

Och så stundade de tjugofyras strid mot en förintande övermakt på några tusen, men de tjugofyra gav inte ett ögonblick vika. De stred, och hur stred de ej! Snart märkte norrmännen att på den kärnelittruppen bet varken stål, eld eller sten, och när det låg ett tusental stupade norrmän i gräset och icke en Vilgotman började de smått att misströsta. Håkan Jarl lät då förkunna från sin palissad:

"Det är nog! Vi är er underdåniga! Ni är vår överman! Norge är ert! Ni är ju osårbara och oöverbanneliga!"

"Det är riktigt, vasall, men du måste ock öppna din borg för oss så att vi får taga den i besittning för evärdlig framtid!"

"Jag kastar till er alla nycklar jag har!"

Och så tågade Vilgots män in, och för dem böjde sig envar norrman i stoftet. Men när kvällen sen var och aftonvard med öl och mjöd var ordentligt intagen med ränta och sydmännen drog sig tillbaka, blev de skamligt lömskt överfallna av knektar och tillfångatagna varenda en djävel, och de kunde ingenting göra. Så talade Vilgot:

"Slikt kallar jag förräderi och falt svek utan ära!" Så svarade Håkan:

"Du må gärna kalla det vad helst du vill. För mig är det en åtgärd av nöden."

"Så endast kan jarlsborgsmän fällas: med lögn, svek och list och moralbankrutt."

"Det skall ej världen få veta."

"Vad menar du därmed?"

"Att ni alla snarast skall expedieras. Ej någonsin skall någon veta att ni tjugofyra män segrade över en hel norsk armé."

Och de bands med järnkedjor till händer och fötter av en feg förrädisk och omänsklig övermakt för att den följande morgonen avrättas en efter en.

4. Vilgots avrättning

Under natten samtalade Vilgot med sina kamrater. Han sade:

"Om jag kommer ur denna klämma och hem till Jarlsborg svär jag heligt att aldrig bli någon tyrann. Mitt folk skall vara fritt, och ej någon skall ha någon rätt att bestämma och enväldigt rå över dem. Det är min högsta önskan, att jag finge grunda ett rike där mänskan för evigt fick lov att med fröjd vara fri och bestämma fritt över sig själv. Jarlsborg skulle dess huvudstad vara, och riket och folket blev möjligen vendernas land längs med floden. Vi har utgjort kärnan i ett mycket duktigt och arbetsamt folk. Vi har arbetat för allas bästa, byggt världens förnämsta och säkraste skepp och gett länder och städer och folk lag och ordning till godo allenast. Mitt livs högsta och sista vilja, det vore att detta mitt folk vore fritt för all tid utan någon tyrann eller härskare över sig någonsin."

Så sade Vilgot, och hans tjugotre följeslagare lade de orden på minnet.

Och morgonen kom. Fegt blev en efter en av de tappra framförda av fyra kanaler och fegisar, som lät de dödsdömda ha fjättrar på intill slutet. Man började avrätta dem medelst avskiljning med svärd av huvudet från sköna livsöverflödande rika energiska kroppen.

Den förste avrättades. Håkan Jarl såg bistert på. Och den andre och tredje fick huvudet avhuggna. Men när den fjärde kom fram sporde Håkan den dömde:

"Hur finner du döden?"

"Nog värdig mig själv men ej dig."

Härvid blev Håkan vred och lät människan dö.

Även följande man sporde Håkan den frågan. Han fick då till svar:

"Alltid levde jag rent, och jag dör lika rent, men det gör icke somliga andra."

Han blev även halshuggen.

Den sjätte var djärv nog att svara:

"Vi lever i evighet, men ditt namn, Håkan, skall dö eller leva vanärat i evighet."

Han blev ock mördad. Och under dödsdomarnas verkställan blev Håkan Jarl alltmer tankfull. Han sporde den sjunde:

"Vill du hellre leva?"

"Ej så länge du lever,."

Hans huvud föll. Och den åttonde sade:

"Vi dör, men vi segrar nog över dig ändå."

Den nionde sade:

"Om du, stackars fegis, kan se mig i vitögat utan att blinka och jag får se dig tills jag dör och blir kluven i huvudet där under av din drängs bödelssvärd tror jag du blinkar långt förr än jag själv och att du till och med sänker blicken."

Han högs mitt i ansiktet så som han ville och släppte ej sin triumferande blick ifrån Håkans, men Håkans blick sänktes förrän vackre ädlingens saga var all.

Den tionde sporde den alltmer betänksamme jarlen:

"Om du blir min man, vill du leva då?"

"Aldrig."

Han höggs.

Håkan sporde den elfte:

"Vill du ej ha nåd?"

"Ej när dessa är döda, som var mina jämlikar."

Även han höggs.

Men den tolfte var den allra vackraste av dem. Han hade ett rikt gyllne hår som var hans och hans närmastes stolthet, och ingen besegrade fiender såsom han genom sin starkt skräckinjagande uppsyn i strid, som hans praktfulla hår bidrog till, och han svarade på jarlens fråga om han hade en sista önskan i livet:

"Att mitt sköna hår ej blir fläckt av blodet."

"Och hur skall du undvika det?"

"Jo, jag har ett förslag. Håll du i det, och när hugget faller, så ryck till dig huvudet mitt, så att håret blir räddat."

"Vad har du för glädje av håret när du väl är död?"

"Jo, det skall du få se."

Och det tyckte spetsfundige jarlen att lät intressant, så han antog förslaget. Dessutom beundrade han granne ynglingens hår.

Och han höll håret i stadigt grepp medan skarprättarn höjde sitt naggade svärd över stupstocken. Men just när slagsvärdet sänktes, så ryckte den knipsluge dödsdömde huvudet bakåt från stocken, och så stadigt höll Håkan Jarl om hans hår, att det ej bar sig bättre än att båda hans ovärderliga händer kom under det huggande svärdet. Han fick bägge händerna avhuggna just vid handlederna.

Därmed var Håkan Jarls trolldomskraft bruten. De tretton från Jarlsborg begynte att skratta åt honom. Så skrattade skarprättarn med, och så började alla den handfallne jarlens män att skratta ut honom. Hänsynslöst skrattade alla, och han stod där snopen med öppnade forsande pulsådror. Ursinnigt ropade han:

"Vad har uslingen gjort? Hur skall jag nu få händerna åter?" Då skrattade blott alla mera, och ynglingen svarade:

"Nu ser du glädjen jag har av mitt hår efter min egen avrättning!"

Och alla skrattade hejdlöst allt hårdare. Ingen tog någon notis mer av jarlen. Det fanns ingen enda av alla som förr darrat för honom som mera tog honom det allra minsta på allvar. Han svimmade, och Vilgot Jarl tog kommandot.

"Ni ser alla nu hur vi trots allt besekrat er onde skräckslagne tyrann, och det ärligt och öppet i rent spel med oddsen emot oss! Giv oss nu så fria som ni själva nu och för alltid skall vara!"

De tretton gavs fria och hyllades enhälligt av alla norrmän som hjältar om icke rentav nationalhjältar.

Håkan Jarl dog av sin blodförlust och blev i hast smusslad ner i ett hål som blev täckt utan någon markering.

Och Vilgot Jarl blev eskorterad med tre skepp tillbaka till Jarlsborg. Men den som totalt överlistade Håkan, den långgyllenhåriga Leif, blev på norrmännens önskan ny jarl över dem, och han började styra dem väl efter Vilgots principer.

Och när Vilgot återkom hem till Jarlsborg med blott nio men desto mer frejdade vänner infriade han där de löften han givit i Håkan Jarls fångenskap inför sin krets. Och den inslagna nya folkvänliga vägen blev efterföljd även av Leif uti Viken med tillnamnet Hårfager.

Nu tycker många att denna historia i mycket påminner om Jomsvikingssagan, och Jomsborg låg dessutom just på den plats var Jarlsborg låg och var dagens Danzig nu ligger. Historien upprepar sig ständigt, och de som skrev Jomsvikingssagan har väl hämtat somligt från Vilgots historia och somligt från sin egen verklighet och resten uppfunnit själva. Men vad som är sant i den sagan och i denna Vilgots otroliga saga kan länge och väl diskuteras och det utan något betydelsefullt resultat. Men att ingenting skrives som icke är helt utan sanning, det är ändå sant.

5. Vilgots död

Nu dog gamla änkeprinsessan fru Eivor i Lund, men hon hade en kanske fatal sista önskan i livet:

"Jag vill att min son Vilgot Jarl får det enda jag äger, som är denna vigselring, som jag fick av min gemål."

Och en präst tog sig an det uppdraget att medföra ringen till Vilgot.

Den mäktige Vilgot var nyligen hemkommen och hade nyss inlett stora reformer när prästen från Lund trädde fram inför honom.

"Vad vill du, din dystre och helige gråhårsman? Uppsynen din är som olyckans."

"Jag har ett sista bud till er från er egen moder."

"Min moder? Har jag haft en moder?"

"Det har alla män haft."

"Ej jag. Jag har svurit att aldrig befatta mig med något fruntimmer, och någon moder har jag aldrig vetat av. Och om hon ändå förfäktar att hon är min moder: hur kan hon väl vara så säker på det?"

"Den present jag har med mig från er egen mor är en ring som er fader har smidit och givit er moder, och av ringens kraft skall ni veta att ringen är gjord av er far och att den kommer blott från er mor."

"Vad är det för en ring?"

"Det är hennes allenaste ägodel och hennes arv till er. Det är en vigselring."

"Får jag då se den ohyggliga ringen." Och ringen blev räckt honom. "Vad skall jag vigas vid med denna ring? Är det ödet och olyckan?" tänkte han, men högre sade han: "En liten ring kan väl ej skada mig, och min mors gamla vigselring tvingar mig icke till äktenskap." Och han tog den på sitt lillfinger, ty fjärde fingret var blivit för tjockt och för grovt. "Om det verkligen då var min moder som bad dig ge mig denna ring, så må ringen bevisa det för mig."

"Du skall märka trollringens kärlekskraft förr än du tror," sade prästen och gick.

Alltför snart märkte Vilgot, att all hård metall ringen kom i beröring med blev till rent guld. Han blev rädd först däröver för den första gången i livet men började därefter grubbla.

"Vem var då min fader, som kunde frambringa en sådan ohygglig klenod och ge död metall en sådan fasansfull makt? Var han då en fantom? Men jag är övertygad. Min moder har givit mig ringen, hon fick den av min egen far, och min fader var Volund, den mystiske smeden."

Och därefter grubblade han alla dagar på ringens förunderlighet, och han språkade mest blott med präster och professionella profeter.

Men medan så ringen gav upphov till främmande tankar hos Vilgot fortgick hans liberalisering av sina domäner och hamnar och folk. Allting blev mindre strängt, hans fantastiska hjältar, förbundsbröder och trogna vänner i borgen tog mindre och mindre allvarligt på reglerna, snart sov de ute med kvinnor ej två blott men tre och i fyra-fem nätter i rad utan att synas till i den förr stränga borgen, och den dagen kom, när det till och med kom kvinnor in till dem och där förblev hos de förr alltid kyska i ordenssällskapet. Men Vilgot var ej längre så intresserad av härskandet utan var mer hågad att dra sig undan och endast se till att var enskild person fick det bra och var fri. Icke trivdes han längre med att sätta sig över andra.

Det fick snart en del konsekvenser. Det avföll från honom den ena lydborgen och samhället efter det andra. Det kom mindre skatt till Jarlsborg och snart allt mindre skatt. Hela sydkusten av österhavet förklarade sig vara helt oberoende, och många av Vilgots män for från borgen och gjorde sig till andra samhällens herrar. Blott kusterna, landen och städerna norrut förblev Vilgot trogna.

Det spreds snart ett rykte att Vilgots makt enbart berodde på en magisk ring, som han hade som han kunde framkalla guld med. Och alla självständiga furstar som uppkom längs kusten mot väster och söderut längs breda flodernas hamnar greps alltmer av avund mot Vilgot och blind lystnad efter hans ring. Och snart slöt de sig samman mot Vilgot, den mäktige jarlen, som ägde de vises fantastiska sten.

Först då fattade Vilgot vad timman var slagen. Han frågade strax efter sina soldater. Det kom ingen.

"Var är mitt folk?"

"Herre, ert folk är skingrat och spritt över världen. Ni har ju gett samtliga frihet."

"Men mitt folk behövs nu, ty falska upproriska furstar i söder och väster behöver nu lära sig att veta hut."

"Ni har högst femtio män här i borgen som lyder er, ty era lagars upphävande har släppt er härskara fri härifrån."

"Kalla hit alla män ifrån Norden som ännu vill hjälpa mig hålla min ställning."

Men i hela Norden fanns då endast fridfulla handels- och sjöfartsmän. Ingen var villig mer att slåss för Vilgot.

"Så får jag då ensam slåss med mina femtio mot hela världen i söder och väster. Med färre män har jag förut slagit digrare fiender långt mera fjärran."

Och han drog i härnad med fyrtiosex tappra kämpar. De stred längs med Weichsel, de stred längs med Oder, de stred längs med Elbe, och alla upproriska

kuvade de, men blott fler blev de lystna upproriska tredskarna ju längre Vilgot kom emot väster. När de hade segrat vid Rhen första gången förkunnade Vilgot:

"Det här blir vår sista flod som vi skall kuva vart folk längs. Det blir mitt livs gränsflod och hela mitt väldes."

Men kvar hade han endast trettio trogna förutom en lös skara fotfolk som ej var att lita på, som ständigt gick och kom till och som skiftade från ena dagen till nästa.

De utstod ett fyrtiotal drabbningar med ständigt seger som följd, men ju längre mot söder de kom, desto svårare och mera talrika blev de upproriska. Hans egna kämpar blev färre och färre, och fotfolket tycktes bli mer och mer tvehåget i sitt rätt planlösa sätt att försvara sin herres rätt.

Så blev det drabbning vid Schwarzenberg, som stället numera heter. Hos Vilgot var femton beridna kamrater, hans yppersta vänner, och två hundra liebeväpnade knölpåkeförande tygklädda barfota bönder. Men mot dem var fyra förenade furstar med två tusen man och minst två hundra hästar. Och Vilgot Jarl med sina vänner var omringade, så de kunde ej fly eller finta. De kunde blott stå, kämpa, bryta sig genom och dö eller segra. Så talade Vilgot:

"Om detta ej är min och er sista strid skall jag aldrig mer ta någon ställning i världen."

Han menade att om han segrade skulle han samtliga fiender skona och själv dra sig stillsamt tillbaka för gott. Det var männernas tolkning av uttalandet.

Striden inleddes. De fyra furstarna var överens om sin fega taktik: att främst komma åt Vilgot och skilja den jarlen från alla de andra, så de kunde skåda hans ring och ta ringen ifrån honom, om han fortfarande hade den.

Och deras lömska taktik gick i lås. Snart var Vilgot allena helt skild från de sina och kringränd av ilskna och fradgande tigande lystna barbarer, men de rådde icke på honom.

De övriga av hans män var även de svärbesegrade. Fotfolket skingrades, slaktades, flydde och var snart försvunnet, men hans egna närmaste gav icke vika. De slogdes och dräpte och spred skräck och fasa och död i vart led som de blev konfronterade med.

Även Vilgot slog friskt ihjäl alla som kom honom nära. Men striden var hopplös. Han såg på ett avstånd som ej kunde minskas hur hans bästa män blev allt färre och mindre när de stred sin sista förtvivalde strid. Därvid drog han sig ständigt allt närmare floden. Det visste han, att han ej någonsin skulle bli tillfångatagen. Han såg sina vänner bli åtta och sju, sex och fem. Han drog med sina egna förföljare närmare floden. Nu återstod tre av hans män. Floden var inom pilbågshåll för honom. En av hans män föll. Själv kämpade han nu mot fem. Två av furstarna hade han själv huggit nackarna av. Där blev nu nummer tre genomborrade i bröstet. Han såg att det ännu fanns en man kvar av hans folk som alltjämt slogs, och då kunde han ej längre hålla tillbaka sitt sista förtvivalde avskedsrop:

"Fly för ditt liv! Vilgot ger dig sin sista befallning, ty själv har han flytt och är död!"

Och så sporrade han sin än oskadda och outtröttliga hingst och bröt sina tre sista motståndares linje, varunder han kastade sin sista kniv i den fjärde rebellfurstens hjärta, men samtidigt kände han hur någon slungade i honom ett digert spjut, som gick rätt in i ryggen på honom och ut genom lungan och bröstet. Han sporrade dock endast mer eftertryckligt sin hingst emot floden för att klara sträckan på femtio meter till stranden.

Då skallade från randen av norra kullen basuner och klara trumpeter, och marken begynte att skälva av ryttartramp. Där kom en härskara till Vilgots hjälp! Det var granne Leif Hårfager från fjärran Norge som äntligen kom till sin länsherres hjälp, men det var nu för sent. Vilgots siste än levande kämpe red Leif och hans härliga skara till mötes, och de sista upprorsanstiftarna flydde mot öster och sågs aldrig mer till i världsliga skeden.

Men Leif och den siste av Vilgots förbundsbröder såg hur den lysande vita grant flygande hingsten med Vilgot i sadeln flög upp på en klippa som höjde sig över den forsande virvlande floden, och hur denna hingst med den märklige Vilgot med spjut genom kroppen men upprätt i sadeln med högerarm upplyft som till segertecken med lillfingrets åtrådda guldring starkt blixtrande i middagssolskenet, tog ett fantastiskt språng rakt ut i luften och över de skummande vågorna, och hur den vackra omstrålade kentaurgestalten dök ner i den vilda och levande, frossande forsande Rhenfloden. Så syntes ingenting mer.

Efter någon stunds andäktig tystnad tog Leif så till orda:

"Nu är Vilgot Jarl och hans borgs saga all."

Överlevande sista förbundsbrodern svarade dock:

"Men en skönare död har ej skådats, ty han dog en fri man."

Och inga försök att få tag på den drunknade spjutgenomborrade hövdingen medförde något som helst resultat, även om den omstrålade och triumferande hästen sågs ensam bestiga den motsatta stranden ur vågorna och ta sig upp för dess kullar och fritt ge sig av emot ett ouppnåeligt fjärran.

6. Vilgots arv

Den älskade Vilgot Jarl dog utan barn, ty han älskade aldrig en kvinna.

Nu vidtog en lång period av en ständigt tilltagande upplösning av allt vad ordning och religion, tradition och historia innebar. Endast hos Tor och hans släkte kvarlevde allt ädelt och vist, men det har vi re'n talat om. Men alla nordiska länder och länderna kring hela Östersjön var nu i hundra år utan en hövding. Förfallet var fullständigt, katastrofalt, alltomfattande, universellt.

Men i vågornas djup av den strida och farliga Rhenfloden levde fortfarande Vilgot Jarls ande. Den släppte ej kroppen men ruvade nere i djupet som orolig själ som bevakar en omistlig skatt. Även i vattnets djup sjöng och strålade ringen och det utan avmattning. Och över denna otroliga kärleksring vakade Vilgot.

Med floden kom upp sällsam avkastning under det seklet. Man hittade länge längs stränderna guldsand, och härigenom blev floden Rhen nordens avgjort mest viktiga flod. Herrar sökte sig dit och uppförde där längs sina borgar och utstakade sina riken och län, och de blev alla rika och burgna.

Och havet och särskilt just Nordsjön var i detta sekel självlysande dag och natt av en förtrollande mareld, som ock tycktes sprida sig vidare till andra hav.

Vilgot Jarls ande även tog styrka och kraft av den lysande strålande ringen. Hans eviga andliga ego tillväxte och tilltog med vart år och ingick i Gud men utplånades icke i Gud. Han förblev fri och självständig även som ande.

Han skred genom världen och såg allt där fanns. Med intresse tog han del i Roms ständigt växande makt under Crassus, Pompejus och Caesar, och hans ande svävade nöjd över Rom när blott Caesar var kvar som all världens behärskare, och han bevittnade även de tjugosju knivarnas slakt av vår världs förste kejsare och imperator.

Han följde med inbördeskrigen och såg hur Antonius besegrade Cassius och Brutus och därefter själv i Egypten gick under med Nillandets sista självhärskare fru Kleopatra. Han följde så med hur det fredliga Rom under kejsar Augustus blott gick mot upplösning, moraliskt fördärv och allt digrare ondska. Då tänkte han: "Nu är det dags jag gör något åt saken."

Han tänkte på det att han medan han levde ej fått någon son. "Det är aldrig för sent. Med min kärleksmakt kan jag så påverka levande människor att de på endast mitt initiativ avlar och föder barn åt mig.

Jag skall ge liv åt en son. Jag skall giva åt världen min enfödde son, och han skall bli konung och störst ibland konungar och evig fader åt eviga konungar. Under hans svärd skall tyrannernas Rom skövlas av min sons folk, och hans rykte och namn skall bli prisat, besjunget och läst om av alla för alltid. En hjältarnas hjälte, en älskarnas älskare, svärdets och kärlekens man skall han vara och oemotståndlig för evigt. Min son, jag skall bortgå ur världen och ur sinnevärlden när jag nu går ner för att ge liv åt dig."

Och han utvalde åt sig en kvinna, och åt henne valde han en lämplig man. Kvinnan var en naturfrom herdinna, och mannen var en enkel bonde. De möttes och måste då åtrå varandra. När de hade umgåtts så skämdes de och beslöt att aldrig ses mera. Annars var mannen och frun båda rena och kyska. Det var enda gången i livet för båda att ha kroppsligt umgänge.

Kvinnan blev havande, och under kallaste årstiden födde hon ensam en son. Hon var ensam då med sina djur i ett stall, och hon lade sitt barn i en krubba med en gammal pälstrasa som enda skydd mot naturen och kylan. Men hon ville inte ha barnet. Det var en belastning för henne, ty hon ville leva ett fritt och ett kyskt liv, och därför så lämnade flickan sitt barn åt en dvärg som där levde helt ensam i skogen. Den dvärgen var smed. Och han frågade modern:

"Vad heter då barnet?"

"Jag kallar det Sigfrid."

"Ett vackert namn," svarade dvärgen, och flickan gick bort därifrån. Dvärgen såg henne aldrig mer.

Men ner i djupet av Rhen låg den sällsamma ringen och skimrade och endast väntade på att få sin kärlekshemlighetskraft lagd i dager för världen.

Final.

1. Odin

I Sverige bodde en man vid den tiden som kallades Odin. Han var jämte kejsar Augustus sin tids mest inflytelserika och mäktiga man, men hans rike var vildmarken, fria naturen, allt vilt folk i Norden, de fria germanerna, vilda barbarerna och alla lösa folk. Han var erfaren och gammal och vittberest och ganska trött, när han som fritidsgöromål började forska i den gamla Uppsalakonungasläktens historia. Allt var känt och nedskrivet, och gamle prästen Merlins gamla krönika tjänstgjorde än som den yppersta urkund, men efter kung Arthur tog all säker kunskap i ämnet abrupt slut, ty efter Merlin hade ingen mer upptecknat konungaättens annaler, emedan man ej vetat något att uppteckna.

Men gamle Odin i Sigtuna fattade då ett beslut och svor heligt en ed:

"Som mitt livs sista verk skall jag utforska hur det har gått för kung Arthurs familj. Om det än finns en ättling i världen till konungen skall han av mig återupprättas, krönas till konung i Uppsala och bilda Sveriges kungafamilj för evärdliga tider."

Så inleddes hans digra forskningsarbete. Han vandrade kring i all Norden till Viken, till Lejre, till Valamo och till det fallna Jarlsborg. Han fick här och där veta det ena och andra, och småningom kunde han pussla ihop en otrolig historia. Tristan av Norge, kom han under fund med, var kung Arthurs livs ende son och arvinge, och dennes son var smeden Volund från Värmland. Om detta var sant hade Volunds son varit piratkungen Vilgot i Jarlsborg, som dock aldrig umgåtts med damer. Det var vad han efter tre års stora mödor av forskning kom fram till. Dock tvivlade han på den sanning han uppdagat, och för att slutligen antingen få den bekräftad av klara bevis eller jävad av brist på nödvändiga sådana tog han sig före att utforska vilken av holmarna i rika Mälaren som hade varit lemlästade smedens, men detta var ett ganska omöjligt företag. Varena holme i sjön genomsöktes, men något spår efter en smedja på någon av dem förblev oupptäckt.

Emellertid fanns det en liten anspråkslös holme med rätt vida vatten omkring som väl var den minst lämpliga av alla öar i sjön för en mänska att bo på. Där fanns några sparsamma trän som ej ens gav full skugga på dagen nå'nstans. Den var liten och ganska förbjudande. På denna ö hade ej någon människa landstigit på kanske två hundra år, ty det var något skrämmande med den. Den hade det ryktet att där försiggick spökerier.

Men på en av sina hemfärder i roddbåt på Mälaren råkade Odin den gamle passera den ödsliga ön, och han frågade båtsmannen:

"Vad är den holmen för någon?"

"En ganska förbjudande holme. Det ser du väl. Där går ej någon i land utom för att avvattna sig."

"Men ändå borde väl den även sökas igenom?"

"Nej," sade roddaren. "Där går ej någon i land."

"Varför det?"

"Ingen får gå i land där."

"Men varför? Vad är det egentligen med den?"

"Kan du icke märka, du gamle, att träden på holmen är svarta, att löven är svarta och gräset och riset är svart? Kan du ej se att molnet i himlen som är över denna ö är icke blott det mest svarta men det enda svarta på himmelen? Denna ö är en förbannad ö, och dess jord, blåbär och lingonris är allt förbannat, ty allting som växer på holmen är svart."

"Du är vidskeplig, rorsman."

"Nej, kunnig om sanningen. Ty på den ön blev förövat ett brott, värsta brottet i människans sinne. Där mördades ett litet konungabarn, Sveriges siste kungs kronprins. Han lockades ut till den ön av en ond liten dvärg som förhaxade gossen, och där på den ön tog den onde den oskuldens liv. Gossens blod slog den saten på flaska, och av gossens tänder och huvudskål gjorde den boven en bägare smyckad med pärlor. Och ur just den bägaren tvingade den samme dvärgen sin konung att dricka hans ende sons blod, och därav dog den konungen. Så tog ren ondska och djävulskap död på vårt konungahus. Så går sagan, och därför går ingen i land på den onda förbannade ön."

"Stackars usle okunnige gubbe, det är ju den ön som jag söker! Ro mig genast dit!"

"Herre, aldrig i livet. Ni får ro dit ensam."

Så sade han, och han var envis. Han rodde i land, och han sade till gamlingen när denne rodde iväg:

"Jag har varnat dig, svagsinte gubbe. Jag väntar mig ej att du kommer tillbaka."

Men gamlingen Odin med det långa skägget och gråkappan och luffarhatten begav sig ändå. Medan han rodde ut syntes mörka moln samlas på himmelen, och en kall vind kom från norr. Det var sen eftermiddag. Men Odin var ej rädd för något och rodde lugnt vidare liksom en van yrkesfiskare.

När han ilandsteg på holmen bröt ovädret ut. Åskan mullrade, blixtar klöv skyn, men det rörde ej Odin. Var han icke sonsons son till själve Tor, den som trotsade åskan och skrattade åt den mer mullrande än åskan själv? Odin stannade framme vid lunden där fem tunna spretiga trän stod halvvisna på långt avstånd från varann. Mellan de träden låg tydligt ruinerna av vad som för hundrafemtio år sedan bevisligen varit en stuga med smedja och ässja. Det vittnade stenarna om.

"Volund, lever du än? Är det du som argt gråter i skyn? Har ej du klagat färdigt? Nej, Volunds rop klagar för evigt. Du skriker för evigt på rättvisa och återupprättelse

i fåfångaste pathos, ty din ätt är utslocknad. Du fick en son som så hatade sin egen moder, din skändliga hustru, att han aldrig ville vidkomma en kvinna. En son hade Arthur, en son hade Tristan, en son hade Volund, men Vilgot dog barnlös. Men vad ser jag där?"

Och han upptäckte vid en av grundmurens stenar ett mer än till hälften begravet objekt. Stålblankt skimrade det.

"Vad är det för metall som på sekler ej rostat?"

Det hade ett handtag. Han grep det. Då blixtrade skyn. Odin tycktes ej höra det. Ut drog han klingan, som på hundrafemtio år icke rostat. Den blixtrade starkare i det starkt flammande blygråa vädret än blixterna själva. Men gamlingen ropade:

"Volund, du lever ännu! Allt ännu är du världsalltets yppersta smed. Endast du har förmått göra någonting rostfritt. Du lever, din ande förgås ej, och icke förgängliga andar kan aldrig utslockna på jorden. Så sjunger ditt svärd, Hamlets konungasvärd, att du än äger ättlingar med ditt livslevande blod i sitt hjärta, och det svär jag heligt vid Gud: din arvtagare skall jag uppsåra och giva den mannen ditt svärd och ta honom som konung till Uppsala! Odens tron, min gamle namnes, skall aldrig försättas ur spel!

Men vad månade ha hänt med den ring Volund smidde tillsammans med svärdet som vackert förevigande av sin kärlek, sitt hjärta, sitt hjärteblod? Den fick hans skändliga fru, och hon sände den till sin son Vilgot. Den följde med honom i graven i Rhenflodens vågor.

O Gud, tydligt ser jag din tanke. Det är icke troligt att det finns en ättling till Vilgot, men om han finns skall tecknet vara på hans ädla identitet att han på något sätt genom någon försyn råkat få Volunds kärleksring i sina händer. Och så tror jag på dig, gudomliga rättvisa världsöde, att denna ättling skall finnas, och att Volunds ring kommit ur vågen och hamnat på denna utsedda ättlings välsignade hand. Ni gudomliga andar som aldrig skiljs från er odödlighet må härmed leda mig, och må min starka tro på livets ödes oslagbara rättvisa storsint förverkligas genom ert stöd och er goda försyn!"

Och då skrattade himmelen. Molntäcket splittrades, solen for skrattande fram, och den nyss hårda blåsten blev munter och frisk, och den lekte med skummande vattnet. Och glad i sin håg lade Odin ut årorna och satte ut ifrån holmen med svärdet i aktern, som blänkte i solen. Och Odin var säker på att han i allt detta hörde den redan i andanom återupprättade Volunds glatt klingande jubelskratt. Volunds gråt och tandagnisslan, hans klagan och digra hysteriska skrik ljöd ej längre från holmen och Mälaren. Volund var tröstad och nöjd, och han myste och log i sin himmel nu endast, ty nu skulle den stunden inledas som hette duga.

2. Regin

Till Rhenlandet ankom en gammal man med lapp för ögat. Det viskades om honom:

"Det är den gamle odödlige och olycksalige Oden som våldgästar jorden."

Och däröver myste den gamle. Han hade klätt ut sig till just gamle Oden, den prövade olycklige kungaförfadern, som han beundrade, och han uppskattade att alla kände till den som han väl imiterade. "Det gör att jag respekteras och ej känns igen som den man jag egentligen är."

Nära Schwarzenberg trädde han in i en krog och beställde ett glas ädelt vin som precis vilken gubbe som helst, och han fick det. Där försiggick då just ett samtal som lät intressant. Tre män talade om en märkvärdig jaktupplevelse.

"Är det sant?"

"Det är alldeles sant."

"Att en jägare mördas för ett stackars utterskinns skull!"

"Helt otroligt!"

"Men det allra värsta är att den som dräpte den fattige jägaren lämnade skinnet hos liket."

"Men varför förövades mordet då?"

"Det kan ej någon förklara. Den jägaren var lika harmlös och oskyldig som något barn. Alla älskade honom."

"Vet du något mera om saken?"

"Jag talade med honom just samma morgon. Han talade då om sin utter. En märkvärdig, stor och fet utter var djuret, och han var så stolt över skinnet. Men när han flått skinnet, berättade han, hade han stekt sitt djur över elden som frukost och först rensat ut utterns tarmar och inälvor. Men i dess proppfulla mage uppdagade jägaren då icke än smälta rester av en präktig fin gammelgädda, som uttern glupskt slukat i fyra små munsbitar och knappast tuggat. Det gäddköttet hade han funnit så färskt och så läckert att han fann det ätbart och satte det även på elden."

"En dubbel fångst med andra ord! Ja, den jägaren hade då skäl till att vara belåten! Men det kunde väl icke vara hans mördares anledning till nedrigt mord?"

"Nej. Men jägaren hittade i utterns buk något mera."

"Vad då?"

"Jägarn var mycket hemlighetsfull på den punkten. Han sade, att han även nödgats bortrensa den smakliga fiskens intrasslade inälvor, buk och så vidare, och att han i denna nyss ätna gäddas bukdelar uppdagat..."

"Vad då?"

"Det var han icke villig att avslöja. Det var hans hemlighet. Men ni kan nog själva gissa. Tänk efter! Vad slukar ej gäddor? De slukar vad järnskrot som helst. Man kan i riktigt gamla gäddbestar påträffa de vassaste gäddkrokar, smycken och vad vassa nålar och stenar som helst. Särskilt biter de gärna i skimrande föremål, såsom en pärla, av habegär endast. Tänk er, att den gäddgubben kanske i sin mage gömt något föremål, som var så ädelt, att vilken suput som helst skulle förmå sig till att till och

med ta en oskyldig god man av daga blott för att få äga?" Det sista framvisade mannen, men alla i krogen som ville det kunde klart höra det.

Gamlingen med långa skägget och lappen för ögat var en som med spetsade öron klart hört varje ord. Det fanns en annan åhörare i den krogen som även beredvilligt lyssnade. Det var en liten försynt ödmjuk anspråkslös dvärg med en vandringsäck som låg bredvid honom där han satt moltyst och icke ens sörplade när han åt soppa.

"Du menar, att i gäddans mage fanns det någon dyrgrip, som någon brutalt mördat jägaren för att få äga, att gäddan låg i utterns mage, att jägaren var den mest älskvärda man, och att ämnet i uppättna gäddans buk i utterns mage var så magnifikt, att vad bonde som helst kunde ha mördat denne blott älsklige jägare för att få äga den pärlan? Är det vad du menar?"

"Just det!"

"Men så säg oss då: om icke jägaren ville avslöja sin hemlighet ens för en sådan som dig, som är öppen och pålitlig, hur kunde då någon simpel drasut, knöl och tölp lyckas få lära känna en sådan svåravslöjad hemlighet, så att han därav blev lockad att för hemlighetens skull döda en oskyldig godtrogen man?"

"Säg oss det om du kan! Annars haltar din saga!"

Nu blev den upphöjde berättaren snopen och tyst, ty det kunde han icke förklara.

"Ha-ha! Din bedragare! Sådana skepparhistorier går vi aldrig på! Försök utomlands!"

Och det blev skrattsalvor och muntert glam.

Men när uppträdet tystnat, så vände sig enögde gamlingen till lille dvärgen:

"Min vän, du har lyssnat till jägarhistorien så noga som jag och med samma allvarliga tystnad. Vet du om historien var sann eller ej?"

"Du tycks genom din fråga försöka att dölja att du själv vet något som dessa ej visste, o gamling."

"Du svarar förslaget. Vad vet du?"

"Du vet något själv. Säg vad du vet, så skall även jag säga det lilla jag vet."

"Jag vet ingenting. Jag blott anar."

"Vad anar du då?"

"Jag var den som frågte först."

"Men du måste då lova att säga vad du vet, om jag svarar först."

"Jag skall lova att säga det lilla jag vet."

"Bra. Det är inte många som vet," sade dvärgen knappt hörbart med viskande stämman, "att det sedan sekler på botten av floden har funnits en skatt som den forntida världen hett åtrådde."

"Vad var det då för en skatt?"

"Som om du icke visste! Du vet lika väl som jag själv vad det var."

"Jag vet blott att en gång Vilgot Jarl stöp i floden just i denna trakt med en ring på sitt finger, som folk trodde att ägde magiska krafter."

"Du vore ej här, och du vore ej alls intresserad i saken, om du icke själv trodde ringen var magisk."

Nu var Odin tyst en minut. Sedan ställde han frågan:

"Vem är du egentligen?"

"Ej arme jägarens mördare, men jag var just hågad att ställa den samma frågan till dig."

"Om det verkligen var just den ringen som fanns i den gäddans buk är min mission och min uppgift förfelad."

"Då är du ej jägarens mördare."

"Nej."

"Du kan lita på mig. Jag vet säkert att ringen var det som utlöste det faktiska mordet på jägaren, ty inget annat är tänkbart, ty så god och människovänlig var jägaren. Endast en sådan skatt kunde en man ha dräpt den gode mannen blott för att få äga. Men vi måste finna den mördaren."

"För ringens skull eller rättvisans?"

Dvärgen blev tyst.

"Du vill själv ha den ringen, din snikne babian! Du får jaga den mördaren ensam. Min uppgift är uppfylld. Jag har gjort det lilla jag kunde. Jag sökte och fann blott att Volunds ätt utslocknad var."

"Säg, vad gjorde du här?"

"Det har du icke något att göra med. Men hur vet du då så säkert att jägaren hade fått ringen? Såg du kanske på?"

Dvärgens ögon begynte att lysa av en argan list.

"Jag är kanske trots allt gode jägarens mördare?"

"Det tror jag säkert." Så sade han torrt. "Din förbannade ömklige stackars pultron, du vill få mig att tro att du själv äger ringen och så övertyga mig om att min uppgift är färdig. Du vill få mig bort härifrån eftersom jag tyvärr vet för mycket. Du tror du kan driva med mig, ditt förtappade kräk! Men jag reser ej åter till Norden förrän jag får se mer konkreta bevis. Har du ringen, så visa mig den, och jag skall resa hem, ty då är du min själ gode oskuldens mördare. Nå! Har du den eller inte?"

"Jag har den ej," kapitulerade dvärgen. "Men du bör nog stanna. Tillsammans skall vi finna ringen."

"Hur då?"

"Med vår intelligens. Det skall bli mitt livs högsta behag att få dig ut ur landet med att med din hjälp finna ringen."

"Så låt oss försöka. Jag hoppas vi misslyckas."

"Då hoppas jag att vi lyckas."

Och de tog varandra i handen och knöt så ett vänskapsförbund, som gick ut blott på att luska reda på ringen, om det nu var den. Dvärgen var bara glad, men den gamle var tungsint och allvarlig.

3. Sigfrid

Resten av dagen gick de kring i byn och i trakten för att få ett spår, men de fick inget. Därför gick de då tillbaka till krogen och tog sig ett glas.

"Detta är dalens ädlaste vin," sade dvärgen som bjöd. Odin gav honom rätt.

Men när skymningen nalkades sade den lille till Odin:

"Vi har sökt hela dagen men ej funnit den minsta ledtråd. Låt oss nu gå hem till min håla och där övernatta för att så i morgon ta åter upp sökandet." Och Odin, som annars var utan bostad, var icke emot det. Han litade redan på dvärgen.

På vägen till dvärgens hem talade dvärgen sig varm om sin son.

"Han är världens nog skönaste pojk, lille Sigge! Hans ögon är klarare än den mest ljusblåa himmel, och håret mer gyllne än guld."

"Hur kan du då ha en så skön son?"

"Ja, det undrar du väl. Även dvärgar har sina förmågor." Så bröstade Regin sig, som dvärgen hette, men den mer än dubbelt så högväxte Odin, han tänkte:

"Han säger mig ej hela sanningen. Om han har en vacker son som är mänsklig, så är sådan son lika litet hans son som min far är babian."

Och de kom fram till hyddan just när solnedgången förljuvade världen. De möttes av en mycket käck vacker pojke vid pass tolv års ålder. Den gamle frapperades genast av gossens ovanliga skönhet.

"Är detta din son, lille Regin?"

"Min pojk är det nog, som jag vaggat och vårdat och lullat och matat som min egen son."

"Är det då icke din egen son?"

"Jo, det är just vad pojkvaskern är. Tog ej jag hand om honom, så var han föräldralös än."

"Och vem var då hans moder?"

"En vacker ung dam, en prinsessa, en ljuvlig ung mö, som ömt vallade getter."

"En vacker prinsessa som vallade getter? Och hon var väl dvärg såsom du?"

"Inte alls. Hon var högre och blond som en ängel."

"Hur kunde du då komma åt henne, narr?"

"Nej, visst var hon en dvärg. Ja, jag älskade henne. O ljuva försyn, vad jag älskade henne!"

"Om du och din maka var dvärgar, hur kunde då denne gudomlige blonde Adonis med Herkuleslemmar bli född?"

"Jo, se det är ett under."

"Ett under förvisso! Det mest oerhörda mirakel i världen!"

"Min fader såg ut som min gosse."

"Det tror du? Fast du aldrig sett honom? Födde han dig, dvärg, och såg ut som denne, så sparkade han dig ur din vagga genast! Vem är du, du granne och sällsporde yngling?"

"Din son och din tjänare, fader, helt till ditt förfogande," sade den unge och knäböjde inför den väldige Odin.

"Där ser du! Han är min livslevande son! De fasonerna har jag själv tutat i honom!" skrek Regin.

"Din narr, håll nu käften! Är detta din fader, du lysande gosse?"

"Nej, han är min fosterfar. Jag är föräldralös. Men han har uppfostrat mig och lärt upp mig till smed såsom han."

"Är du smed, lille dvärg?"

"Ja, och all världens yppersta."

"Kanske idag, men det har funnits en som ej du ens kan jämföras med."

"Vem var det?"

"Smeden som smidde svärdet och ringen."

"Du vet det!"

"Som om du ej visste det själv! Usle dvärg, all din väntan och traktan i livet är efter den ringen! Den lever du för! Du är smittad till döds av den sjukdomen lystnad!"

"Är du det ej själv då?"

"Jag vill bara rättvisa."

"Vad är då rättvisa?"

"Den som ej vet det har ej rätt att leva. Jo, rättvisa, Regin, är att ge rätt lön åt den som det förtjänar."

"När har någon människa någonsin fått någon lön för sin möda?"

"Vad pratar ni om?" sporde gyllene Sigfrid.

"Om en liten ring, som vi sökt hela dagen," besvarade Odin den frågan.

"Är det kanske denna?" Så svarade Sigfrid och sträckte fram handen. På långfingret skimrade världsalltets rundaste vigselring. Odin och Regin så när som på bländades och nästan drog sig tillbaka.

"Var har du fått den?" sporde Odin knappt hörbart.

"Var har du fått den?" sporde Regin med skälvande stämma och nalkades gossen med fingrar som gick såsom klor.

"Håll dig vackert i styr, din grobian," sade Odin till Regin. "Låt pojken berätta."

Men Sigfrid var blossande röd.

"Jag stal den från en drake."

"En drake?" Så frågade Regin med hån och förakt.

"Ja, min fader. När du var i byn med din påse för att sälja krimskrams, så gick jag till skogs, och där mötte jag en hisklig drake."

"Och du tog då livet av draken?" Så frågade Odin med munterhet.

"Ja. Och det var inte lätt. Jag fick gräva ett stort antal gropar och gömma mig själv i en av dem, och så stack jag svärdet i magen på draken när denne drog dräglände fram med sitt etter och fyllde var grop därmed."

"Han brås förvisso på dig, Regin," sade med elakt skämt Odin. "Det är förstås du som lär grabben så väl konstruerade skepparhistorier?"

"Nej, dem har han själv hittat på," sade Regin.

Odin. Nå, låt oss då höra. Vad sade då draken när han skulle dö?

Sigfrid. Jo, han avslöjade för mig sin stora hemlighet, som var den ring som han gömde och bar på. Och när jag fick syn på den ringen, så glömde jag allt och blott ville ha ringen, och därför blev jag så otroligt stark, modig och arg att jag ej kände fruktan när jag dräpte draken.

Odin. Du såg fel, min vän. Det var draken som dräpte en människa. Var det ej så? En helt oskyldig stackars förnöjsam ung jägare. Gosse, bekänn ditt ohyggliga dåd! Så ung och redan mördare!

Sigfrid. Pappa, han slår mig!

Regin. Jag är ej din pappa. Ge mig bara ringen, så blir allting bra.

Odin. Du ger icke den ringen åt någon! Säg bara hur allting gick till. Du har mördat en oskyldig man, och du måste ta ansvar för dådet. Berätta nu allt som det var, omoraliske vettlöse gosse!

Sigfrid. Jag kom där vid stranden. Så såg jag där jägaren. Han var min vän, och jag tyckte bra om honom. Vi hade känt varann länge och varit kamrater.

Han sade till mig: 'Kom och sätt dig vid mig, så skall jag bjuda dig på en underbar frukost. Du ser: just idag har jag fått en kalasfångst: en utter med gädda i magen, och vad gäddan hade i magen kan du aldrig gissa!'

'En abborre?'

'Icke.'

'En gös?'

'Bättre upp.'

Men jag kunde ej gissa, och då blev han stygg, och han vägrade visa mig vad skatt han funnit i gäddan. Han gäckades med mig, och då blev jag arg. Då fann han det nog bäst att i alla fall visa mig ringen, och när jag såg ringen förstod jag med en gång att den måste jag ha. Jag vet inte själv vad som for i mig, men till vart pris måste jag ha den ringen, ty den kunde blott vara min. Men han ville ej ge mig den. Han trodde ej att jag menade allvar och tog det på nytt som en lek och begynte att retas och gäckas, men då drog jag kniven.

Men jägaren dog inte genast. Han blev mycket häpen först och sade sedan förskräckliga saker till mig, innan han avled i mina armar och med mina tårar ömt sköljande hans kropp och blod.

Odin. Och vad sade då jägaren?

Sigfrid. Han sade matt, att den ringen ej någonsin skulle bli någon till någon välsignelse men alla enbart till diger förbannelse.

Regin. Det var en makalös spådom.

Odin. En skrämmande varnande spådom. Vi bör nog ta den på fullt allvar.

Sigfrid. Vad tänker ni göra med mig? Skall ni döda mig nu och ta ringen ifrån mig?

Odin. Ej alls.

Regin. Men du får gärna ge över den till din pappa, din fosterfar. Ge mig den, gosse, min älskade pilt, så skall jag troget fortsätta nära och lära dig allt vad jag vet.

Odin. "Försök ej några tricks, usle Regin, din svekfulle narr. Sigfrid, hör noga på. Ja, hör på bägge två. Jag kom hit för att söka den man som bar just denna ring på sitt

finger, ty just denne man var bestämd till att axla den nordiska kungafamiljens imperium. Jag skulle åt denne utvalde ge honom hans arv, och här är det." Han lyfte sin kappa och tog fram det gnistrande svärdet. "Det arvet är ditt, stackars blodskuldsbesudlade gosse, ett arv från din förfader Arthur av England. Jag svurit att ge det åt mannen som ägde den ringen. Jag måste då ge det åt dig.

Det är märkvärdigt och ytterst sällsamt att denna ring kommit i dagen just nu när jag råkade komma till Rhen. Jag vet ej vad det månne betyda. Men du, stackars gosse, kom över den ringen av slump genom brott och ej lagenligt. Du är ej ättling till någon förnäm man men endast en simpel och obildad bonde och herde. Du son till en okänd herdinna och vildman, du skall få ditt svärd, även om aldrig du blir en konung. Jag hoppades få återupprätta forntidens kungafamilj, men jag fann blott en dvärg och en bonddräng, och ytterst besviknen drar jag härifrån hem igen efter misslyckad fullbordad uppgift.

Så hör då min dom och ditt öde, du mördarkrabat: Gode jägarens spådom skall sannerligen gå i uppfyllelse. Den som äger den ringen skall drabbas av olycka för evig framtid så länge han äger den, och dess förbannelse skall alltid drabba dess ägare vem han än är. Den som äger den ringen skall leva och dö som den jägaren ärelöst, olyckligt, orättvist och med en ond våldsam död.

Jag skall nu leverera ditt svärd, olycksalige arvtagare till ett bittert tungt avskyvärt öde, men aldrig skall du kunna använda detta ditt gräsliga svärd!"

Så skrek Odin och höjde det flammande svärdet och högg det med hela sin vrede och styrka med flatsidan mot Regins städ. Med en öronbedövande klang sprang det genast i tre stora bitar. Oförmlig var enögde gamlingens flammande vrede och digra besvikelse, och all den universella besvikelsens kraft kom till uttryck i det världsförintande hugget. Vid mötet med städet slog stjärnbladet bländande gnistor, och en bit av eggen for en centimeter förbi Sigfrids huvud.

"Slit svärdet med hälsan!" avslutade Odin. "Men akta dig, Sigfrid, för Regin, ty han är precis lika farligt besatt av den ringen som du var, när du tveklöst offrade den gode nyttige lycklige människotjänarens och naturlyrikerns liv!"

Och han gick därifrån, och han lämnade Rhenlandet och sågs ej mera däri, ty den resan till Rhen hade varit hans livs allra sista.

4. Förbannelsen

För Regin och Sigfrid blev livet nu mer komplicerat. Med alltför klar tydlighet glänste i dvärgsmedens öga en ny glimt som icke var god. Det var lystnadens avundsblick. Han ville till varje pris äga ringen, som om han var kunnig om något hos ringen som Sigfrid ej hade den blekaste aning om.

"Vad kan det vara med ringen som fosterfar åtrår? En dylik ring kan han lätt själv göra åt sig."

Men tydligen kunde ej Regin det, ty hans åstundan och iver att äga den ringen blev ständigt mer manisk och påfallande, obehaglig och olidlig. Slutligen sade den intet ont anande Sigfrid:

"Nåväl, stackars far, du skall få ringen, om du åt mig lagar svärdet, som gubben slog sönder, och så att det håller."

"Men du bryr ej dig alls om ringen. Du kan väl ge åt mig din ring, som en snäll gosse, utan att bråka?"

"Vad skall du ha ringen till?"

"Äga den bara."

"Det är något med denna ring som jag ej känner till men som du känner till, och för den skull vill du taga ringen ifrån mig och utan att avslöja det som du vet om min ring."

"Du skall få som du vill då. Jag skall laga svärdet. Men ger du mig därefter ringen?"

"Ja, om svärdet håller."

Och dvärggubben lagade svärdet och gav det åt Sigfrid. Men när Sigfrid högg det med eggen mot städet gick svärdet i bitar igen,.

"Har du limmat fast svärdet, när det icke håller?"

"Mer hårt skall jag svetsa ihop det," utlovade smeden och började om ifrån början.

När det var ihopsatt igen och nu verkligen tycktes oavtrubbart gav han det stolt åt sin pojke.

"Giv nu mig din ring."

"Först skall vi prova svärdet," och pojken högg svärdet i städet, och svärdet gick sönder igen.

Efter en månads arbete tycktes nu svärdet att äntligen hålla. Men när Sigfrid åter högg svärdet mot städet fick eggen ett jack.

"Vad är det för ett svärd som ej biter men som annat biter på?" frågade Sigfrid.

När eggen var härdad och rakknivsvass, så att den bländade ögat när den reflekterade något, fick Sigfrid på nytt testa eggen, och nu bet ej något på svärdet.

"Men ändå så saknar mitt slagsvärd det viktigaste. Svärdet sjunger ej när det skall användas och far som blixtned genom luften."

"Jag är ej en musiker. Svärdet är klart, och det håller, och du skall nu ge mig din ring."

"Inte förrän jag är riktigt nöjd. Du vet väl vad jag menar med sjungande svärd. Det är ej någon klang i mitt svärd när det hugger i kött eller järn eller sten. Det skall klinga, ty annars är det en falsk klinga."

"Nåväl, du skall få som du vill, men då måste jag få hjälp av ringen."

"Hur menar du?"

"Jag menar ej något svek. När jag härdar ditt svärd måste ringen din ligga i isvattnet. Då endast kan svärdet bli helt perfekt. Du skall själv få se på så att jag ej tar ringen ifrån dig."

Det gick Sigfrid med på. Och sabeln blev eldad och härdad med ringen i vattnet i en månads tid. Och till slut trodde Sigfrid att svärdet var färdigt.

"Jag tror nu att vi lugnt kan testa det en sista gång."

Och han tog Regins svärd, och han måttade det emot städet. Och med sin heroiska yppersta ynglingakraft högg han svärdet mot städet, och se! Detta hårda massiva kompakta kallhamrade städ klövs till jorden. Så slagna av häpnad var dvärgen och pojken ej någonsin förut.

"Nu tror jag att det är tillräckligt."

"Är du då helt nöjd?"

"Jag tror ej nu att svärdet kan bli mycket vassare."

"Då skall du ge mig din ring."

"Den är min."

"Den är ej längre din utan min enligt avtalet."

"Du får ej ringen förrän du har sagt vad dess hemlighet är."

"Ringens har ingen hemlighet."

"Det har den visst. Annars gjorde du ej det omöjliga för att få äga den. Vad hade ringen för kraft när mitt svärd blev så magiskt av den?"

"Du skall nu inte bråka. Ge mig bara ringen."

"Du får den ej förrän du har sagt mig allt vad du vet. Vem är jag? Vem är du? Intet vet jag, och du har i hela mitt liv endast lärt mig att okunnig vara och alltid förbli, för att få vara ensam om allt vad du vet. Säg mig sanningen nu! Vad är det med ringen?"

"När din moder övergav dig tog jag hand om dig, gav dig ditt dagliga bröd och uppfostrade dig, och jag lärde dig att bruka vapen och yxa och smida och snickra. Ge mig nu den ringen."

"Ej förrän du säger mig varför."

"Du vill icke ha den. Den för blott förbannelse med sig."

"Varför vill du själv ha den då?"

"För att den ger mig makt!" Med de utskrikna orden flög Regin på Sigfrid, högg tänderna i fingret som han höll ringen på och sökte genast att såga av fingret med tänderna för att få ringen. Då ylade Sigfrid av smärta och stack i rent självförsvar svärdet i ryggen på Regin. Det var ett kort ögonblicks verk. Regins rygg uppskars genast så ryggmärgen rann ut ur ryggraden. Med en vild vansinnig stirrande blick slog han ryggen i båge mot stjärten och låg en minut i ohyggliga krampparoxysmer på golvet alltmedan hans gosse förfasades och stod som paralyserad av skräck. Regin dog, och den blott trettonårige gossen förstod knappt hur det hade skett. Men allt golvet blev blod, och blod droppade från svärdets egg och befläckade ringen. Det sade tillräckligt.

Då gallskek den stackars hysteriske gossen och sprang bort från hyddan. Han sprang som en vettvilling rakt ut i villande skogen och stannade där med sin ring och sitt svärd, med en ring, vars förmåga han ej kände till, och med maktsvärdet, som han ej kunde behärska.

5. Borghild

Ett par tre år senare härjade kring floden Rhen en högst märkvärdig segerrick skara av fredlösa, mördare och fruktansvärda banditer, som anfördes av en ung adertonåring med långt vackert gyllene hår och med hjälm som han själv prytt med snidade vingar. Var än denna skara dök upp uppstod död och förbannelse, och aldrig var ens Vercingetorix mera fruktad. Den unge demoniske oemotståndlige ledaren sades stå i maskopi med den onde och vara en trollkarl, ty hans svärd bet skarpt genom sten. Han var oövervinnelig. Samtidigt var han så vacker och charmfull, att alla blott tyckte om honom hur grym han än var.

Och hans män levde i samma anda. De voro en skräck, ty de spred endast grymhet och fasa och död, men de var oemotståndliga och ingen kunde direkt fatta avsky till dem, ty de voro så granna. Mest fruktade romarna dessa omänskliga kraftiga oemotståndliga oövervinnliga blonda och sköna germaner.

Och vart de än kom fick de anhängare och vasaller som gav sig till dem, svor dem trohet och lydnad och blev undersåtar. Så växte och tilltog den vackre och oövervinnelige otillgänglige ynglingen Sigfrids fantastiska makt och inflytande från år till år, månad till månad, vecka till vecka och från dag till dag. Och det tycktes ej alls komma honom vid. Han tyckte att det var självklart och verkade ganska så likgiltig inför sin framgång.

I norr fanns en fästning. Där levde det fruktade Nifelhemsfolket, ett mäktigt folk, som kuvat samtliga folk emot öster. Den fästningen kallades Nifelhem och var då Nordens mest mäktiga. Den var en dyster bastion byggd av slavar på slavarnas lik och med murbruket smutsrött av slavarnas blod. Och den var imponerande.

Denna borg var en utmaning för Sigfrid, och Sigfrid var nageln i ögat på Nifelhem. Alla bad Sigfrid befria de nordiska folken från Nifelhems skugga, och alla i Nifelhem tyckte att Sigfrid utgjorde ett hot. Därför i ömsesidigt och ursinnigt hat tog sig båda det före att krossa den andre.

Det ledde till Nifelhems tunga belägring, ty samtliga som bara mäktade övergav Nifelhemsborgen och slöt sig till Sigfrid. Ursprungligen hade den borgens namn blott varit Hemborgen, vilket namn lever ännu denna dag, men när tungsinta härskaren Nifel blev konung i borgen och där etablerade hela sitt släkte blev borgen belägrad av dimmorna och blev då kallat det fruktade Nifelhem.

Borgen och staden belägrades, och alla borgarna och alla skuldlösa slavar dog tragiskt av svält. Endast härskarna hade gömt tillräckligt mat och gav ej så lätt upp, ty den stenborgen var ointaglig. När alla var döda i staden förutom just Nifelfamiljen och deras ohyggliga lastbara hov satte Sigfrid beslutsamt den dystra betryckande borgen i brand.

Och den brann, och de vilda germanerna under den oemotståndlige granne och långgyllenhåriga Sigfrid satt utanför borgen och tittade på.

"De blir rökta först, grillade sedan och slutligen stekta, och det blir de levande," anmärkte någon.

"De ville det själva. Nu när det är blivit för sent ger de upp minsann," svarade Sigfrid när vindbryggan firades ned.

Men då visade sig en fatal uppenbarelse. Högst upp på tornet i borgen steg en ensam vacker rödbrunhårig jungfru fram för allas blickar. Hon var ung och grann med sitt utslagna hår, och där sjöng hon sin och sin ätts dödssång.

"Vem är hon?" Så frågade Sigfrid.

"En kvinna."

"Och vad är en kvinna?"

"Det enda som kan vara farligt för dig."

"Vad kan hon innebära för fara för mig?"

"Hon kan dämpa din vrede och tygla ditt trots. Hon kan tina upp ditt frusna hjärta och dra dig från kriget. Hon kan ge dig vila och frid, och din hårdhet kan hon göra mjuk. Hon allenast kan bliva din bane."

"Om hon är så farlig är hon mig en hårdare utmaning än detta fåfänga Nifelhem."

Och med de orden red Sigfrid i väg, och när han red iväg kunde ej någon få honom att vända åter.

Han red över Nifelhems vindbrygga, upp genom dödsborgens brinnande trappor och rökkorridorer och vidare uppåt allt högre. Han red här och där ned en vacklande irrande blind rökförgiftad och döende fiende men red så snabbt att han själv ej knappt nödgades hosta. Han kom ut på tornets terrass och fann damen i fråga. Omkring dem stod borgen i lågor. Han nedsteg från hästen och frågade henne:

"Hur mår ni?"

"Ni är unge Sigfrid, den tappre och ljuse och oemotståndlige."

"Ja. Vem är ni?"

"Jag är Borghild, den sista i Nifelhem, den enda av dem som ej ville dö. Alla övriga har begått självmord."

"Då skall du ej dö."

"Hur skall jag överleva?"

"Om du icke skall överleva skall jag dö med dig."

"Du skall leva."

"Då skall du ock leva." Han steg åter upp på sin häst. "Kom med mig upp på hästen."

"Framför eller bakom?"

"Framför."

Och hon följde hans råd. Hela borgen var övertänd.

"Antingen dör vi nu eller skall vi sedan brinna för resten av livet av varmare eld," sade Borghild.

"Vad menar du männe med det?"

"Har du ej varit kär?"

"Jag vet ej ännu något om vad kvinnan är."

"Det är bäst att du lär, när du har henne när, vilket du nu har här. Skall vi dö eller brinna?"

"Vi brinner och dör."

Och han sporrade hästen och störtade ut i det flammande eldhavet. Hästen fick skena på instinkt. Den störtade rätt genom flammorna och sedan ut över murkrönet var de allt högre och mer uppåtgående flammorna rasade som störst och vildast och hetast. De störtade där utför var borgen stupade brant ner i floden. Och burna på hästen flög de genom luften ett tjugotal meter och kraschade ner i den iskalla floden i hårda kaskader av vatten. Men de överlevde och lyckades om än rätt stela ta sig upp på stranden, och hästen hann före dem. Där blev de mottagna av Sigfrids härskara, och alla hurrade.

Men floden var icke kall nog att släcka den eld som förtärde den borgen, ty även om Hemborgen brann ned och slocknade slocknade elden ej i Borghilds hjärta, ty den var för het.

6. Gudrun

Såsom Sigfrid tills nu hade varit beryktad och fruktad, så blev nu det sällsamma paret beryktat och fruktat, ty hon var i allt som en man. Även hon red i brynja och rustning och lagade åt sig en likadan ståtlig bevingad grann hjälm som den Sigfrid var mer än berömd för. De samlade ständigt omkring sig en allt fruktansvärdare, större och grannare skara, som framför allt blev alla romares skräck, ty där romare fanns blev de plundrade och ytterst trängda av Sigfrid och Borghild och deras okuvliga oövervinnliga granna men fasliga härskaror.

De hade såsom sitt högkvarter en vacker ö i en flod inte långt ifrån Hemborgen, Nifelhem, som aldrig mer kunde bli en förtryckarborg. Deras ö låg i nuvarande Trave på just samma ställe där senare en mycket grann och betydelsefull handelsstad vuxit fram. De blev tvungna att bilda ett hem när det visade sig att fru Borghild, den fruktade blodiga stridbara alltför berömda och ökända sköldmön, var havande. Då måste hon stanna hemma ett tag, men det kunde ej Sigfrid. Han kallades till ett krig österut med ett vilt främmande folk som där plötsligt dykt upp och som hans bundsförvanter vid Jarlsborg begärt att få hjälp emot. Detta vilt främmande krigarfolk kallades hunner.

Men Borghild var ovillig att låta Sigfrid bege sig. Hon trodde ej på makens trohet.

"Jag känner dig, Sigfrid. Du är blott en man. Och var finns väl den man som är trogen sin kvinna när han väl har vänt henne ryggen? Var finns väl den man som tar ansvar för sitt eget barn och alls tänker på det när han väl lämnat hemmet? Ett hem är en krigsskådeplats och en krishärd långt digrare än hela världens pesthärdar och slagfält, och för mannen är vad som helst en befrielse och en ljuv dröm utom hemmet, där modern har sorger för skrikande barnet. Om du lämnar mig utan vidare nu är jag viss om att du aldrig kommer tillbaka och att du blir kär i en annan och blir hennes man som du har varit min."

"Aldrig skall jag, du kära, ha drömmar som ej är om dig. Aldrig skall någon säga om Sigfrid att han ej var trogen sin hustru. Du skall få ett tecken av mig. Du skall få min av ödet nedärvda erövrade gyllene ring, den som folk påstår att all min makt blott beror av, min dyraste och enda dyra klenod och det enda jag äger förutom mitt svärd. Du skall ha den i pant tills jag kommer tillbaka."

"Du vet lika väl som jag själv att du aldrig skall släppa den ringen ifrån dig. Du vågar erbjuda mig den endast därför att du mycket väl vet att jag aldrig skulle emottaga den. Minst av allt vill jag ha den om den är din makt, om folk tror den är magisk, ty risken finns att det är sant, och om du då förlorar den är du förlorad. Den är ju tillsammans med svärdet det enda du äger. Du måste behålla den och aldrig giva den åt någon kvinna. Och om du än giver den åt mig skall du icke vara mig trogen, ty du är allenast en man, en man som ingen kvinna kan lita på, en som beständigt förblir gift med världen långt mer och långt starkare än hans band med någon kvinna kan vara. Blott kvinnan är trogen, men mannen försakar lätt kvinnan för världen, för folket, för andra madamer, ty hans enda livsmål är makt, och för det är blott kvinnan ett medel."

"Dock älskar jag dig."

"Och du är även gift med mig men mycket mer gift med världen och med mänskligheten. Du har engagerat dig, och det är allt. Jag är intet, ty jag är allenast din kvinna. Du är och förblir panteist till din död, gift med allt universum, i vilket jag är en partikel allenast, och den min rival är jag maktlös emot."

Du skall veta dock innan du lämnar mig att jag än äger en broder och att denne broder, som härskar i söder och öster, har svurit att hämnas vår digert utrotade ätt, Nibelungarnas ätt, som han kallar dem, Nifelhems hus, som jag kallar det. Endast en faktor avhåller min broder från hämnden, och det är att jag är din maka. Så länge jag är det skall han icke lyfta ett finger mot dig och din ställning, men när han får höra att du har förskjutit, bedragit och glömt mig kan ingenting rädda dig. Ty du är min. Du har givit dig själv åt mig, och därför äger du icke dig själv längre. Jag är din härskare, jag äger dig, ty sin själ giver mannen ifrån sig vid oskuldens offring, och därefter ägs den av den som han älskar. Jag äger din själ och din makt, och jag har kraft att störta dem båda i digert fördärv, om jag vill. Och det vill jag, om du övergiver ditt barn och förnekar ditt äktenskap."

"Kära, du dramatiserar och går starkt till överdrift. Aldrig skall jag tänka på någon annan än dig."

"Ja, så säger du nu."

Och när Sigfrid omfamnade henne till avsked grät hon strida tårar.

"Jag vet att ditt livs största olycka är just den ring som du bär, ty den åtråddes så länge Vilgot Jarl levde och blev hans fördärv, och den åtrås alltjämt av all världen, som avundas dig att du har den. Dess makt är att alla folk tror på den. Såg de den blott som en helt vanlig guldring förlorade du all respekt som nu all världen visar dig med hat och fruktan och bävan. Om du gav den ringen åt mig skulle jag fara långt ut på havet med den och där slänga den mitt på Atlanten. Vill du ändå giva mig den såsom pant för din kärlek?"

"Om du vill förskingra den? Aldrig! För övrigt, så skulle den blott återkomma på nytt i historien. Någon ful kattfisk, slamkrypare, ål eller marulk tog nog säkert hand om den och gav den åter till människan i hennes snikenhet. Denna rings öde och ofärd och tyngd, makt och ansvar har kommit till mig, och jag må icke feigt dra mig undan. Den stannar hos mig tills jag dör, och då skall din son få den."

"Om det blir en son."

"Om det ej blir en son blir det det nästa gång, och om ej heller då blir det följande gång eller någon gång. Det blir en son då åtminstone någon gång."

"Men kanske ej genom mig."

"Om det ej blir med dig blir det aldrig."

"Det säger du nu."

Och de skildes, och Sigfrid var ivrig att komma tillbaka till blodiga strider och segrar. Och med sitt argt flammande svärd fick han seger allenast var än han drog fram och hur dåliga odds han än mötte. Snart var alla vilda mongolstammar och andra härjande lösa folk drivna tillbaka till Asien och till de ändlösa träsken och stäpperna öster om Weichsel var de tyst försvann.

Hans förbundsman vid Östersjökustens Jarlsborg var den kunglige Gunnar, en like till Sigfrid i allt utom i Sigfrids vapen och ring. Sigfrid var som en Coriolanus mot Gunnar, som var som en Tullus Aufidius: om de två blev ovänner skulle ej någon av dem komma undan med livet.

Den kunglige askblonde ädle och långnäste Gunnar var sin gamle fader kung Helmers förstfödde och enfödde son, men han hade en syster, en jungfru så vacker och skygg, svårtillgänglig och tilldragande och intagande som aftonstjärnan, den nyckfulla Venus. Hon var endast aderton år men såg äldre och mognare ut. Hon var mörkblond men vacker som oskulden, mjuk som en fe och behaglig som en idealisk god moderssjäl. Sigfrids blick dröjde beständigt för länge vid henne ofrivilligt men obönhörligt och oåterkalleligt. Och denna blick för hans syster behagade Gunnar i högsta grad.

Och Sigfrid trivdes förträffligt hos denna familj och blev snabbt fosterbroder med Gunnar. De krigade ständigt tillsammans och segrade ständigt tillsammans och gav åt varandra all ära för segrarna. När det behövdes och de fick en tillfällig kortvarig fred drog de hem för att vila och festa hos gamle kung Helmer och Gudrun. Och Sigfrid blev alltmer förtjust, alltmer farligt förtjust och beroende av blida Gudrun, den milda och varma, som i allt var Borghilds, hans glömda frus, motsats.

Ej tänkte han längre på Borghild när han var hos Gudrun. Han tänkte ibland: "Att jag ock älskar Gudrun betyder ej alls att jag ej längre älskar min fru, men nog är Gudrun vackrare. Jag lärde känna min Borghild för väl, men än är denna Gudrun en gåta för mig."

Endast en hövding lyckades Gunnar och Sigfrid ej avgjort besegra, och det var den vilde baronen i vilda Karpaterna Atle, en mörk mäktig broder till Borghild. Han visade aldrig sig själv men drog sig ständigt undan och lät sina män endast synas vid smärre skärmytslingar. Sålunda kom det ej någonsin till någon större avgörande drabbning emellan de blonda germanerna och Atles mörkare hunner, en hemlös vild

härjande stam som han gjort sig till härskare över och sålunda lyckats betvinga men ej utan att själv bli härjande, hemlös och vild. Hans borg låg i de vildaste dystraste mörkaste mest svårtillgängliga delarna av skräckinjagande svarta Karpaterna, och från hans hov spordes gräsliga rykten, som folk helst nog trodde var sagor.

Men ej bara Sigfrid och Gudrun men samtliga märkte snart att de var kära, och Gunnar försökte att få sin vän Sigfrid till svåger.

"Vad gör det att du redan är gift med Borghild? De är ju blott kvinnor. Ju fler man är gift med, dess flere barn kan man ge världen, och vad är väl bättre än det?"

Men den alltför förälskade Sigfrid var plågad av minnet av Borghilds förmaningar och hårda varningar och sade ärligt till Gunnar:

"Min vän, aldrig någonsin kan jag bli Gudruns gemål, ty det skulle ej Borghild i livet förlåta mig. Ej bara jag men ock du och din släkt skulle drabbas av olycka därmed, ty om jag svek Borghild blev hennes bror Atle vår hätskaste fiende, och han är icke att leka med, tror jag."

"Du tror då på sagorna om honom?"

"Det har förut funnits trollkarlar, och det är icke omöjligt att han med sin ondska kan rå på oss. Trolldom och slikt endast fruktar jag. Ingenting annat i världen kan skrämma mig."

"Men du är feg om du ej tar min syster till maka."

"Jag kan ej för Borghild."

"Du vågar ej för henne."

"Vågar?"

"Hör på. Ingen kan älska Gudrun som du, och hon själv kan ej älska en annan som du. Ni är gjorda för att komma samman. Ni älskar varandra. Det ser hela världen. Du är världens ädlaste och mest osårbara mäktiga man, och hon är världens ljuvaste kvinna."

"Jag kan icke gifta mig med henne."

"Du kan ej neka till att du är kär och mer kär i min syster än du är i Borghild."

"Du har kanske rätt."

"Lämna Borghild åt mig. Jag skall rida till henne och få henne på goda tankar om dig och ditt nya viv här medan du firar smekmånad med henne."

"Nej, Gunnar, det kan du ej."

"Skall vi kanske slå vad?"

"Vad du föreslår är ytterst lockande och fascinerande. Om du får Borghild att gå med på att jag blir gift med en till skall din syster bli min. Men hon skall då själv komma med dig hit och så ge mitt bröllop välsignelse."

"Det kan bli svårt, men jag skall ändå lyckas."

Och Gunnar red bort emot månhedens land, det omätliga ödsliga Lunaborgs hed. Det var namnet som Sigfrid och Borghild förlänat sitt hem: det tornsmyckade Lunaborg.

Han fick snart träffa Borghild och hennes barn Aslaug, en gyllenhårfager högst livlig och uppsluppen tös, mycket munter och skojfrisk. Hon var redan två och ett halvt år och talade nästan förstäeligt.

"Jag har nyheter till dig, Borghild, från din man Sigfrid."

"Hur mår han?"

"Jo, han tänker nu gifta om sig med min egen syster och vill att du själv kommer dit och välsignar hans äktenskap."

"Nog för att jag aldrig väntade mig bättre av någon man, men har du talat sant?"

"Icke kunde jag mer koncentrerat och träffsäkert meddela sanningen."

"Han är med andra ord som alla andra män blott en bedragare. Nå, han får Atle på pälsen. Jag skall genast meddela min usle broder min vanära. Först måste jag dock med säkerhet veta att du talat sanning."

"Kom med mig till honom och se. Du skall blekna inför min jungfruliga systems gudomliga skönhet."

"Hon är då en oskuld, helt orörd och intakt ännu?"

"Det är ett som är säkert."

"Det är då vad hon har som jag icke har och det enda hon har. Jag vill se henne efter det bröllopet. Om det är sant vad du sagt skall jag så svika honom som han svikit mig."

Gunnar blev ganska fängslad av denna gullhåriga iskalla men karaktärsfulla dam, och hon var icke enbart ovänlig mot honom, när de drog till häst mot Jarlsborg uti öster. Men Aslög, den lilla prinsessan, blev kvarlämnad i goda händer i Lunaborg, tornrika borgen på månskensomstrålade blänkande floden.

7. Kvartetten

"Är detta min Borghild, min förra fru, redan så god och intim mot en annan, mot Gunnar, som skrattar med henne och trivs så väl hos henne? Har hon då av honom uppmanats att glömma bort mig och vara mot mig tolerant, så att jag bliver gift med hans syster? Kan Borghild gå med på det? Så intim är hon med Gunnar att allt tyder klart på den saken."

"Så är det då sant. Sigfrid umgås med Gudrun och älskar den slynan, som faktiskt är vacker. Hon är mera kvinnlig och mjuk, mera skygg och behaglig, mer moderlig, varm och intagande än den manhaftiga Borghild, den kalla och fräcka, den tuffa och hårda, den aldrig behagliga. Nå, då skall jag ta min hämnd. Jag skall ge mig åt Gunnar och så göra honom till verktyg för hämnden. Jag skall blott välsigna min förra mans äktenskap om han välsignar mitt eget med Gunnar. Och samtidigt skall min bror Atle i minsta detalj informeras och rådås, så att han gör slut på min intet ont anande andre mans hela familj. Ve dig, Sigfrid, för att du så mycket som alls kunde blänga åt en annan kvinna än mig, fastän jag noga varnade dig! En gift kvinnas rättmätiga vrede är fruktansvärd!"

"Intet tycks Borghild ha mot att min syster blir maka till Sigfrid, men märkvärdigt är det att hon ständigt mer och mer tyr sig till mig. Jag förstår icke kvinnan. Visst är hon oändligt charmerande och fascinerande, och gärna gjorde jag henne till hustru om både hon själv och min fosterbror önskar det, men det är

sällsamt. Visst älskar jag henne, men hela vår kärlekskvartett känns ha fastnat i ett karusellhjul som bara går fortare runt och som vi ej kan slippa ifrån. Är det kanske inledningen till en ond cirkel vi hamnat i? Jag kan i så fall ej bryta den. Nu redan känner jag mig icke helt utan samvetskval vanmäktig. Borghild och Sigfrid, vad tänker ni båda egentligen på? Det får jag aldrig veta. Jag vet bara att ödet tydligt och klart vill att Sigfrid och Gudrun skall gifta sig liksom jag själv skall bli Borghilds gemål. Men vad är ödets syfte?"

"Jag älskar min make. Det finns ingen ädlare vackrare herre i världen. Han är min idol och min gud, och jag är världens sällaste jungfru som är gift med honom. Och ett säkert tecken har han givit mig på sin kärlek: på bröllopsnattsmorgonen gav han mig denna otroliga skimrande gullring, som han alltid hittills har burit och som sägs ha förlänat honom hans seger och lycka i livet. Han har givit mig sitt livs dyraste skatt utom svärdet, och då är jag säker på att han minsann älskar mig.

Men hans förra gemål skrämmer slag på mig. Hon är så mörk i sin blick, och jag tycker ej om att min bror har fått henne. Nu måste vi leva och härska tillsammans vi fyra i detta Jarlsborg, och jag tror att det blir en orolig kvartett och att Borghild i så fall blir den som skall stå för all oro."

"Ej älskar jag Gunnar. Jag leker blott med honom och driver gäck med hans dumhet. Han anar ej ugglor i mossen, och det är mitt livs enda glädje att småningom driva den narren till mer och mer vanvett och åtrå och ostillad lusta. Jag älskar att se honom olyckligt tafatt se upp i mitt ansikte med en så ömkansvärd min att man tycks höra frågan: 'Vem är du egentligen?' Det skall han däremot aldrig få veta förrän jag har helt spelat ut honom och han själv inser sin roll som en bricka i det hänsynslösaste spelet i världen: det bittra och tragiska spelet om kärleken. Ve mig, att jag föll för Sigfrid och för någon man alls i livet! Det blev min oändliga gruvliga plågsamma bittra olidliga eviga olycka!"

"Borghild tycks inte ens märka att jag har gett Gudrun min ring. Eller spelar hon bara teater? I avsikt att skada och såra min förra fru längst in i själen gav jag Gudrun ringen, som Borghild en gång bad mig om och ej fick. Varför ville jag då såra Borghild? Blott för att jag ej kunde uthärda med att se henne tillsammans med Gunnar. Visst älskar min fosterbror henne med synnerligt rörande trohet och ömhet, men han är ej värd henne, och det vet Borghild mer väl än en annan och lider hon av. Hon föraktar och äcklas av honom och är som en istapp mot honom. Hon skulle min själ med sin stolta överlägsenhet lätt ta kål och fördärva och driva sin hanrej från vettet och få honom till vad som helst. Och ju mera hon drar sig från honom, dess mera och starkare älskar han henne. Det är nästan pinsamt att se."

"Vad kan vara emellan min hustru och Sigfrid? Kan de ännu älska varandra? Dock umgås de bara med hatiska sårande fraser, och Borghild är ännu mer kylslagen mot honom än emot mig. Det är som om de båda brann i ett grymt helvete som de ej kan ta sig ur och som är deras alltför gemensamma stora förflutna. Kan då ännu kärleken brinna i dem för varandra? Är kärleken levande ännu i Borghild, begravd under lager av inlandsis? När jag ser dem bittert munhuggas bävar jag och genomilas av fasa och svartsjuka, ty de har fortfarande ett gemensamt språk som

ingen annan förstår. De förbannar sitt samliv i forntiden men kan ej någonsin frigöra sig därifrån. Borghild kan aldrig glömma sitt barn, sin förlorade dotter, och därför så måste jag ge henne ett annat barn som kan ge henne tröst. Och jag endast, hur väl Sigfrid och Borghild allt ännu förstår varandra och har samma tankespråk, kan tala kroppsspråket med henne. Och med den facklan skall jag ännu lyckas att smälta bort all hennes is."

8. Ringen

"Käre make, vad är det med ringen egentligen?"

"Vilken ring?"

"Ringen du gav mig"

"Så du menar den ringen."

"Ja."

"Vad det är med den ringen?"

"Ja."

"Det är det ingen som vet."

"Ändå är den mer legendomspunnen än någon ring jag känner till. Alla talar om ringen som världens mest kostbara dyrgrip. Då måste det vara nå't särskilt med den."

"Jag har själv alltid undrat vad det är med ringen. Jag ärvt den från mina helt okända förfäder, och många har velat mörda mig för att få äga den, och icke vet jag själv varför. En dvärg som jag kände blev vansinnig för att få äga den."

"Jag tror att den medför olycka."

"Varför?"

"Jo, därför att alla vill ha den. Idag kom jag därför i delo med Borghild. Hon även vill ha den."

"Säg, hur gick det till?"

"Jag gick ner för att bada i floden och tvätta mitt hår. Då var Borghild där med sina tärnor. Jag tänkte ej noga på saken men gick en bit uppströms för att ej riskera friktion med min svägerska. Men hon blev vred då och ropade:

'Satmara! Kommer du hit för att orena floden för mig? Tror du att du är bättre än jag som vill tvätta dig i bättre vatten än jag och ge mig ditt förbannade dyvatten att skölja av mig i?'

'Borghild,' försökte jag då, 'jag gick undan för dig enbart för att just slippa ditt ovett. Jag ville ej illa. Jag skall bada nedanför dig om du vill, om jag bara får bada i fred.'

'Så du undviker mig. Varför undviker du mig? Vill du icke bada tillsammans med mig då? Jag teg. 'Du tror att du är bättre än jag, men jag har älskat Sigfrid långt bättre än du. Jag fick barn med den bocken åtminstone. Hur många barn har du själv fått?' Så nedlät hon sig till att grymt provocera mig. Jag stod ej ut.

'Kära Borghild, jag vill icke ha bråk med dig. Säg ditt pris, om du vill köpa fred, bara jag se'n får vara i fred. Jag skall gärna ge dig vad du önskar vad det än må vara, om blott jag får leva i fred för dig.'

'Aldrig skall jag giva dig någon ro, som du icke förtjänar, så länge du bär Sigfrids ring på din hand. Ty den ringen skall giva dig olycka och endast otur och olycka så länge du är vid liv. Det är ringen som Sigfrid en gång som min äkta man lovade mig men ej gav mig. Och om jag än utbad dig om den så skulle ej du heller giva mig den trots ditt ord, ty den kan endast Sigfrid ha givit dig som kärleksgåva. Och ändå har du ännu icke fått barn med din man!'

Slika dunkla förfärande ord överöste hon mig med, och jag kunde ingenting svara. Jag gick därifrån hellre än att förbli offer för hennes uppkäftighet. Får hon uppföra sig så fastän hon är Gunnars fru och Jarlsborgs blivande drottning? Och vad har den ringen för hemlighet? Jag vill nog slippa den. Jag hade gärna den givit åt Borghild, om det icke eventuellt hade sårat dig. Helst ville jag sänka ringen i sjön."

"Alltid denna förbannade ring! Alla talar om den med respekt, skräck och fasa, och aldrig skall jag slippa från den! Om du vill den slippa, så giv den åt mig, så skall den då åtminstone ej giva dig någon olycka. Men giv den inte åt Borghild. Den som förolämpar min hustru är icke förtjänt av den mer än ett svin."

"Kasta bort den, o Sigfrid! Förstör den!"

"Den kan ej förstöras, ty den har en trolldomskraft som jag ej själv känner till. Jag är själv från min barndom förhäxad av den, och jag vill aldrig skiljas från den förrän jag löst dess dunkla mysterium, som har med mitt öde att göra. Ge ringen åt mig, om du icke vill ha den."

"Då tror jag jag ändå behåller den, ty om den ringen betyder ditt öde vill jag bära den som du själv bär ditt öde, och så må ditt öde bli mitt. Och så länge jag bär ödesdigra klenoden på fingret skall jag veta säkert att du älskar mig, och det skall även Borghild så länge ock veta. Så länge jag bär din ohyggliga ödesring skall alla veta att jag är din hustru och aldrig mer Borghild."

"Ni kvinnor kan vara förskräckliga monster. Jag var mycket arg över att Borghild hade förnärmat dig för att du ej ännu blivit med barn, men din svartsjuka mot henne blott för att hon förut varit min hustru är minst lika ful. Om du icke försonas med Borghild skall jag aldrig älska dig eller ge dig något barn."

"Då skall Borghild få ringen."

Och för att få rå om sin Sigfrid och få barn med honom och älskas av honom ordentligt gav Gudrun sin ring till sin svägerska.

"Du var hans hustru. Han älskar mig nu. Då kan du få hans ring," sade Gudrun nedlåtande till henne när hon var havande. Och intet kunde ha bränt Borghild djupare och mera plågsamt i hjärtat än detta.

Men Sigfrid såg det som en storsint beundransvärd gest att hans hustru gav Borghild sin vigselring, och Sigfrid var sedan ännu mer fäst vid sin fru medan hon yvdes över sin växande famn. Och det gjorde den hårdögda Borghild än bittrare.

Hon drev nu sin lek med den stackars intet ont anande Gunnar till allt mer betänkliga avgrunder.

"Ser du att Sigfrid har gett åt mig sin hustrus ring?"
"Den har hon självmant givit åt dig. Det har hon själv berättat för mig."
"Men hon gjorde det på Sigfrids inrådan, och du kan ej gissa varför."
"Du får icke säga mig varför."
"Tro bara ej att Sigfrid än håller av mig."
"Så älskliga har aldrig Sigfrid och Gudrun förr varit tillsammans som de är idag med sitt väntade barn."
"Alltför skickligt och väl kamouflerar den ädle sin första ursprungliga flamma."
"Du driver mig vansinnig, hustru! Vill du tvinga mig till att våldta dig?"
"Aldrig skall du komma vid mig, ty jag bär på fingret en vigselring som icke du men en annan har givit mig."
"Sigfrid är gift med min syster, och jag är din make nu. Vad kan du mera begära? Vad vill du av mig, om du icke vill låta mig älska dig?"
"Jag kan ej älska dig förrän min make är död, ty först då är han ej längre min."
"Är din mening att jag skulle dräpa min svåger, min fosterbror, utan vars hjälp detta land och vårt folk vore prisgivet åter åt hunnernas godtycke och diktatur?"
"Atles hunner skall komma ändå, ty han råkar att vara min broder och känner min olycka."
"Vad är din olycka?"
"Att jag fortfarande älskar min Sigfrid, som svikit mig, och därför skall han ta livet av Sigfrid, för att jag har bett honom om det."
"Kan människan sjunka så djupt att han kan offra vad som helst för sådan kvinna av kärlek till henne, den djuriska mänskliga varelsen? Skall då mitt lands och mitt folks höga välstånd och dess goda handelsförbindelser med rika världsmakten Rom bliva intet för ett ensamt kärlekskrankt hämndlystet fruntimmers skull? Är det, Borghild, din mening?"
"Du skall själv få se att din fosterbror älskar mig mera än Gudrun fortfarande."
"Om det är sant skall jag mörda er bägge."
"Då skall Atle hämnas på hela ditt rike för min skull."
"Är han så gemen, att han kan tjäna sådan moralbankrutt syster?"
"Han själv är moralbankrutt genom sin väldiga makt. Ty det vet du väl, att makten blott korrumpar. Och därför skall mäktiga Rom gå åt fanders så småningom, medan vi vilda och fria germaner skall bli världens mest dominerande folk."
"Fan må ta dig om jag icke älskar dig, ljuva demoniska hustru."
"Dock älskar mig Sigfrid långt mera än du."
"Aldrig skall du gå hem med en sådan intrig att jag skulle ta livet av honom. Då stupar jag hellre för Atle."
"Och om jag ger dig denna ring?"
"Vad är det för en ring? Ingenting är folk mera vidskepliga om än den ringen. Vad är det för märkvärdigt med den?"
"Jo, med den kan man göra guld."
"Och det tror du? Och hur vet du det? Demonstrera! Jag tror blott mitt öga."

Då tog Borghild en vanlig sten i sin hand och berörde den med gyllne ringen, och se! Genast blev stenen guld.

"Det är omöjligt!" stammade Gunnar. "Är det ringens ytterst förskräckliga makt? Varför var Sigfrid aldrig då rik?"

"Därför att han var okunnig om ringens makt."

"Och hur visste du om detta själv?"

"Det var en gammal man som besökte mig och som berättade sagan om ringen. En enögd och långskäggig pilgrim var han som märkvärdigt väl kände till allt om den blinde och vettlöse Sigfrid vars hela vett låg i hans svärd. Och han sade till mig, att den ringen med säkerhet skulle i evig tid vara all världen till enbart förbannelse, om ej en kvinna fick ringen av Sigfrid. Blott kärleken var mera mäktig än ringen, och endast med kärlek så kunde den ringens fördärliga ve och förbannelse omintetgöras. Och han trodde jag kunde vara rätt kvinna åt Sigfrid och avlocka honom den ringen.

Jag blev Sigfrids kvinna, men ej fick jag ringen därför. Dock var det blott för min skull som han gav åt Gudrun sin ring. Det var blott för att hämnas på dig, för att jag hade vänsrats med dig, ty det kunde hans svartsjuka ej härda ut med."

"Då älskar med andra ord Sigfrid och du än varandra."

"Du sade det."

"Men Gudrun älskar min fosterbror mera än du gjorde. Du gifte dig med den spjuvern allenast för ringen, men det var av kärlek till Sigfrid som hon gav dig ringen."

"Nej, det skedde blott för att vålla mig harm. Gudrun sade, när hon gav mig ringen, att hon icke längre behövde den, eftersom hon genom sin runda mage nu fullkomligt säker var på Sigfrids kärlek och trohet."

"Det här är en rätt komplicerad historia. Men säg, är det sant att din bror tänker vålla oss ofärd?"

"Det skall du få se."

"Är det sant att min svåger än älskar dig mera än jag?"

"Det skall du själv få se."

"För att rädda min systems okränkbara ära och rentvå min egen från ryktet av hanrej, så måste det då bli duell mellan honom och mig, och jag skall då till varje pris segra, och Atle skall på sådant sätt då bli tillräckligt tillfredsställd."

"Så må det bliva."

"Är detta då verkligen din egen vilja?"

"Må ni själva visa vem av er som älskar mig mera, och må jag för alltid därpå vara hans."

"Gudrun skiter du i?"

"Ja, det gör jag. Jag är varken gift eller släkt med den vackert okunniga oskulden."

9. Krigsförklaring

"Sigfrid, kung Atle, min svåger, vår Borghilds bror utmanar oss, ty han anser att vi två har burit oss skändligen åt när vi gift dig med Gudrun och Borghild med mig, fastän hon var din hustru. Han stormar emot oss med sina otaliga hunnskaror därför och hotar att helt ödelägga Europa. För att rätt må skipas, och för att blodsutgjutelserna må bli minimala, så bör vi två raskt göra något åt saken.

Nu har Borghild för mig förkunnat, att du alltjämt älskar min fru som din hustru emedan du fått unga Gudrun att ge henne ringen. Säg, är detta sant?"

"Du vet väl att jag alltid har älskat din syster men kan ej förneka att jag även alltid har älskat din Borghild, som en gång var min och det innan jag kände din syster."

"Nu har Borghild vidare lovat att hon aldrig skall älska mig förrän du icke är hennes man längre, och hon förfäktar att du förblir hennes man så länge du är i livet. Nu älskar jag Borghild och kan icke avstå ifrån henne. Jag måste få älska henne. Förstår du vart jag nu vill komma?"

"Du menar, att en av oss två måste dö?"

"Det är just vad jag menar. En av oss är tvungen att offras för staten och folket, ty om du är död skall den blodige Atle därmed vara nöjd och se sin syster återupprättad. Om jag åter dör blir du däremot Borghilds gemål en gång till, och därmed skall ock Atle helt visst vara nöjd. Vad som händer med Gudrun i så fall bekymrar sig ingen om om icke du, men din Borghild skall nog icke i så fall tåla en medhustru."

"Men om jag offerar mig självmant så slipper vi slåss, och då slipper du stupa."

"Kan du vara så abnormt ädel?"

"Jag trotsar härmed Atles härsmakt allena. Må var och en som önskar följa mig göra så. Jag skall helt frivilligt kämpa till döds för att göra min hunnische svåger tillfreds."

"Vågar du ställa upp vid hans sida?" Så frågade Borghild sin man.

"Jag skall slåss vid hans sida mot Atle, och om han går åt må jag där vid hans sida själv bita i gräset. Och om vi får seger och Atle blir slagen och drar sig tillbaka med svansen skalperad är han icke så helt och hållet besegrad som ni då är, usla och tredskande, grälsjuka kortsynta kvinnor!"

Så svarade menande Gunnar sin maka, och hon sade den gången intet.

10. Kriget

Atles omätliga grymma blodtörstiga härskaror vällde fram över Europa mot norr. Ingen visste var han själv höll hus, men hans män kändes blott alltför väl igen på deras blodtörst, förstörelselusta och gräsliga djuriskhet och barbari. De utplånade städer och byar och folk så att ingen kom undan. Och mot dessa mordiska alltför väl organiserade mördarehopar drog Sigfrid och Gunnar med tre tusen hjältar.

Vid Lemberg stod slaget som blev ett förintande nederlag för Nordens hjältar. De skildes åt i stridens hetta, och få var de hjältar som klarade sig från den slakten med livet. Med Sigfrid kom åttiosju tappra män ifrån slaget med livet, och med Gunnar flydde ett tvåhundra-tal. Men kontakten var bruten emellan dem. Sigfrid och Gunnar var åtskilda med sina män, och emellan dem stod Atles hunner. Det var Sigfrids livs första nederlag, och icke var det hans svärds fel. Det hade idag skurit av flera huvuden på blott en dag än vad det skurit av förr totalt. Felet var Atles övermakt och framför allt Atles trolldom. Han hade ej själv syntts till alls under slaget, men desto mer ohygglig hade hans gengångarhärskara varit.

Men svidande motgången fick Sigfrid att tänka skarpt, och han sade till sina kamrater:

"Kamrater, nu är alla goda råd dyra. Nu väller den vilde barbarkungens främmande härskaror upp i Europa och bränner ner bygder och utrotar slakten och driver bort vårt folk från deras rättmätiga land. Endast vi står emot dem, och vi är besegrade. De har besegrat oss genom sin trolldom, ty ej var det människor vi slogs med idag. Det var allt utom människor, ty de hade betar i stället för tänder, och de var så djuriskt blodtörstiga att de som gamar drack blod ur var döende krigare. Om de behagar att kämpa med helvetets makter som bundsförvant måste vi även ta till alla medel mot dem. Annars tar de vårt folk, våra kära, vårt hem och vårt land, våra bygder och fäderneärvda domäner och kuster och landskap ifrån oss. Om de slåss med terror skall vi med än grymmare terror försvara oss.

Nu sprider hunnerna sig över hela vårt land. Överallt infiltrerar de sig och tar hustrur ifrån oss så att de får avkomma stygg och omänsklig och vidrig som de. Även vi skall då sprida oss och bruka mot dem det hemliga kriget, ett hämnings förbannelses och oförsonlighets tysta men bittra, långvariga envisa lilla men ändlösa och konsekventa utrotningskrig. Sprid er i bygderna, lev som de utstötta, fredlösa, hemlösa, fattiga, spetälska, sjuka, lemlästade landstrykarna. Dra de spetälskes gråa avskräckande dödsåpor på er så att ingen känner igen er, och täck era ansikten även. Ta på er vad usel maskering som helst, så att ingen blott tror ni är stridbar, men bär i ett veck alltid tillgängligt vapen. Och så, var ni än stöter på någon intet ont anande fiende, skall ni när han som minst anar det lönnmörda honom helt spårlost. Sök varje snedögd och mörkhyad, tunnhårig gulkindad, bettandad främling och utrota honom för evigt från detta vårt land. Vi skall kriga i hemlighet individuellt i avskräckande spetälskeåpor och tiggarkostymer från bårar, på kryckor och med dårens fradga på läpparna. Så skall vi rensa vårt land från det folk som vill fläcka det och våra hustrur. Vi slåss för vårt folk på så sätt och ej blott för oss själva."

Så tillkom de sägenomspunna berömda vitt utspridda kåpmördarna, dessa sjuka i kåpor som mördade överallt utan att man visste hur eller vem kåpan var. Och de fruktades storligen var de dök upp. Varje barn som fick se dem begynte att gallskricka, var de dök upp låg en man död i diket, i fyra år spred de en ohygglig skräck i allt landet. Och alltid tog dessa män livet av fel folk, ty hunnerna var icke tillgängliga. De dök upp och försvann utan att någon anade hur, och de kåpklädda mördarna fruktades därför snart mera än hunnerna. Kåporna mördade allt som blott

luktade utländskt och främlingskap. Romare, ryssar, armenier, egyptier, zigenare, perser och samer, allt annat folk mördades utom de rätta: de gåtfulla hunnerna, Atles ohyggliga gästar.

En annan princip följde Gunnar. Han trodde sig ha genomskådat hunnhärskares trolldom och var icke rädd för hans makt. Därför tog han sig före att spåra och följa den mystiske Atle i spåren. Han kom under den jakten med sina vänner allt längre mot söder och upp i Karpaterna, där de fick kämpa med snö och laviner och andra besvärliga vinterstrapatser. Och någonstans i dessa berg i Sylvania försvann Gunnar i denna jakt på sin hustrus trollkunnige gäckande bror, och med honom försvann alla som hade följt honom.

Fastän det ej fanns en hunn kvar i landet, så fortsatte kåpklädda mördarna med sina värv. Sigfrid kunde ej stoppa dem. De blev allt fler och begynte att organisera sig. Själva förfäktade de att de var Sigfrids utvalda kårer och trognaste följesmän, men Sigfrid kände dem ej. Och de såg som sin uppgift och som sitt livs mening att fullfölja kampen mot främmande raser och inslag i folket. Snart drog de omkring i förband, och snart bar alla samma kostym: hemska kåpor som dolde dess bärare bakom en mask av anonymitet. Och de kom endast skräck, ve och fasa, elände, massaker och orättvis onödig blodig ond bråd död åstad. Och de menade sig effektivt göra slut på allt folk som ej var deras eget folk.

Gunnar kom aldrig till rätta, och många var de som allvarligen varnade Sigfrid för att följa Gunnars exempel och spåra kung Atle i bergen.

"Den nidingen får ingen tag i om ej för att själv bli en niding. Den trollkarlen Atle är ondskan själv, och han gör alla som kommer till honom till sådana onda odödliga andar som lever på dödligt folks blod som han själv är. Och ta dig i akt, så att Gunnar ej själv en dag kommer och sätter sin tand i ditt kött för att suga ditt blod och förgifta dig med evig odödlig ondskan, så att även du blir en sådan."

Så varnade dvärgarna honom i bergen, och han återvände därför hem från kriget allena och utan sin fosterbror Gunnar, ty trolldom och ondskan var områden som han ej var riktigt hemma på och som han därför ej gärna beträdde.

11. Försvaret

"Var är min man Gunnar?" Det var Borghilds första ord när Sigfrid hälsades välkommen hem av sin hustru. Det var väl bekant hur det gräsliga utdragna kriget gått till och förlorats.

"Det vet ingen," svarade Sigfrid.

Men Borghild som ensam var långt mera farlig än Borghild med Gunnar i närheten, och Sigfrid drogs obönhörligt till sin förra hustru. Han skildrade noga hur kriget gått till.

"Men vi såg aldrig Atle, och hans myriader av krigare var som fantomer som tycktes få liv genom att dricka döendes blod, och ju mera vi slog dem och nedgjorde

dem, desto fler tycktes de endast bli. Vad är din broder Atle egentligen för något väsen?"

"Tro mig: han har ej ännu hämnats min oförrätt. Ännu är du Gudruns make, en trolös fördömd bigamist, som förskjutit din första och enda lagenliga maka. Så länge hon lever förskjuten i vanära skall Atles vrede och hämnd lura överallt på dig. Så länge du nobbar mig hotar han dig, och du skall aldrig se honom förrän du dör.

Är din kärlek helt död för mig, Sigfrid? Om blott du kom åter till mig och på nytt gav din enda lagenliga maka din kärlek, så skulle min broders hot upphöra. Din granna ungdomselds kärlek kan icke ha dött."

"Det är klart att jag aldrig har upphört att vara dig trogen i hjärtat. Min kärleks ursprungliga låga är intakt och har alltid flammats för dig. Men jag har nu en dotter med Gudrun, och vad skall hon säga?"

"När Gunnar är borta kan ingenting längre försvara och ge henne rätt. Hon är maktlös förutan sin broder, och den som är fattig och maktlös gör klokast i att tåga stilla."

Så lockade Borghild sin förste man åter till sig, och de kom åter samman. Men detta berättade Gudruns spioner för henne, och hon blev förtvivlad.

"Min broder kan ej vara död. Han kan ej dö förutan att han låter märka det. Han är blott tillfälligt bortrest, försvunnen på resor och skall återkomma. Han må vara tillfångatagen och inspärrad, men aldrig skall han dö utan att det blir rabalder i världen!"

Och hon sände ut i all världen kurirer åt samtliga väderstreck med det uppdraget att finna den sällsamt försvunne och ge honom budet om hans systems stora förnedring och vanära.

Och budet kom fram till Gunnar. Han var nu i Atles tjänst och helt förändrad i själen och hjärtat men hade dock kvar sina känslor för systemen och för sin släkts ära. Han fick veta allt om sin fosterbrors svek mot hans syster och hur han lömskt passat på tillfället i Gunnars frånvaro och tagit Borghild till maka på nytt, och han svor dyrt att hämnas sin systers och sin egen kränkning.

I Atles tjänst hade han nu lärt sig konsten att vara demonisk. Han tog sig nu före att samla de skaror som först Sigfrid organiserat mot hunnerna: de dystra och skräckinjagande kåpklädda mördarna med ansiktsdöljande huvor och masker. Med list och den svartaste mest infernaliska diabolik fick han dessa att träda i sin tjänst och utföra hans egna syften. De vändes mot Sigfrid och alla som var honom trogna.

Snart härjades landet kring gamla Jarlsborg och dess bygder av dessa förskräckliga kåpklädda mördare, som alla nu gjorde uppror och krävde prins Sigfrids avlägsnande och likvidering. När Sigfrid själv hörde om detta blev han högst förbryllad. Han ordnade så att han fick tala med några av denna mäktiga mordiska kåpklädda klan.

"Mina vänner, jag själv tog initiativet till er existens för att ni skulle ständigt bekriga och utrota fiender, hunner och främlingar, för att ert eget folk skulle få leva. I stället har ni nu vänt er mot ert eget folk, ert land och mig, eder ledare. Varför?"

"Ni har handlat skändligt mot Gudrun, vår drottning, och tagit till er som er andra fru Borghild, vår konungs gemål. Detta finner vi oacceptabelt, och därför så måste ni dö."

"Får en man då ej älska?"

"Ej om han är kunglig och då endast inom moraliskt uppbyggliga gränser. Som kunglig får ni ej ha två hustrur och ej förskjuta den kungliga av dem."

De var oförsonliga. Klanen bjöd Sigfrid och hans parti spetsen och vägrade att kompromissa. Det gjorde prins Sigfrid än mer konfunderad.

"Vem står bakom detta? Det kan icke vara en annan än Gunnar, men varför framträder han då icke själv? Har han slutit förbund med den mäktige mystiske Atle? Vet du, Borghild, något om detta?"

"Nej, men fråga Gudrun."

"Vet du, Gudrun, något om detta?"

"Om Gunnar är den som står bakom det har han ej själv längre någon kontroll över skeendet, ty aldrig skulle han kräva ditt liv."

Vid de orden beslöt Sigfrid att hålla stånd och försvara sitt liv till det yttersta, och han förskansade sig i Jarlsborg. Och de uppretade vilda kåpklädda mördarfanatikerna hade nu hela landet i sin hand och inledde digra belägringen av huvudstaden och borgen.

12. Atle

"Du brukar din kunskap i krigskonsten väl."

"Det har du själv hårt tvingat mig till."

"Du fick välja. Om jag hade fått välja kriget så var både Gudrun och Sigfrid förlorade. Nu har du möjlighet att rädda Gudrun."

"Hon måste till varje pris räddas!"

"Ock fastän hon är moder till Sigfrids dotter?"

"Jag ville ej offra min fosterbror Sigfrid. Du endast har tvingat mig dithän. Nu är han i fällan, och ingenting mera kan rädda den hjälten."

"Och om du vill rädda din syster gör du klokast i att bege dig till Sigfrid där i den belägrade borgen, ty på annat sätt kan du icke få ut henne. Jag lyfter icke en tumme för vare sig min eller din syster."

"Atle, vad är det du menar?"

"Jag tar över högsta kommandot nu. Borgen skall stickas i brand. Om du vill rädda någon där inne får du ensam göra det själv."

"Är du redo att så tveklöst offra din syster?"

"Jag tänker blott på min politiska makt. Om Jarlsborg bliver jämnat med marken med Sigfrid och alla dess märkliga hjältar och konungaättlingar har jag fått ett säkert fäste, en fast fot och hållhake på Europa, och det kan ej du hindra, drullputt. Ty om du beger dig till borgen skall visserligen ingen hindra dig men icke heller en själ släppa ut dig. Du brinner då inne med systemen din."

"Då offrar du med din syster och bundsförvant mig även världens två dyraste skatter, som i så fall skall bli begravda och smultna i brinnande helvetet."

"Vad dillar du om?"

"Har du ej hört talas om ringen och svärdet, den heliga Volunds ring som är de Vises Sten som allt förvandlar till guld, och om Maktens svärd, som är så vasst, att det skär genom gjutjärn och berg?"

"Tror du på slika amsagor, eller vill du föra mig bakom ljuset?"

"Jag går nu till borgen. Jag överger dig för att rädda min syster och fru eller för att med dem och med Sigfrid och världens två yppersta skatter gå under."

"Ett ögonblick! Vänta! Kom genast tillbaka!" Men Gunnar försvann. Atle svor då och gav strax befallningen: "Stick nu den borgen i brand." Sedan svor han på nytt.

13. Gunnar

Men när Gunnar begav sig blev han eftertänksam. Han tänkte: "Det vore nog bättre ändå att försöka åstadkomma en kompromiss." Och han vände tillbaka till Atle.

"Du hörde mig ropa?" Så frågade Atle.

"Ej alls. Men jag ber dig att vänta ett ögonblick med att förinta din syster och min. Vill du ej ha fred på något villkor?"

"Ge mig denna ring och det svärd som du dillat om. Om de fungerar som du fabulerar skall jag lämna Jarlsborg i fred och dra bort ifrån landet. Jag skiter i så fall i er."

"Gott. Jag skall ge dig ringen och svärdet, om du håller ord blott."

"Jag håller ord om du blott själv håller ord."

"Den som bryter blir du i så fall."

"Du får tre dagar på dig. Om tre dagar sticker jag borgen i brand om du ej givit mig guldframbringande ring och stenklyvande svärd."

Och så red Gunnar hem mot de sina i borgen.

Nu greps hela Norden av en allt förintande kyla. Det var just kring midvinter som detta skedde. På blott några timmar frös Östersjön till så att man kunde vandra till Skåne helt torrskodd, och norrskenet flammade för alla länder och folk norr om Alperna.

Sigfrid var trettiofire när allt detta skedde. Han sade till Borghild:

"Det var just en sådan kall vinter när jag kom till världen. Då knastrade norrskenet, då frös stannfåglarna alla ihjäl, då förfrös man lätt fingrar och tår om man bara gick ut på en kort promenad på tom mage, och då lyste den olycksbringande röda kometen i söder i sjuttio dagar i fiskbockens tecken. Så sade mig Regin, min fosterfar, dvärgen, som gav mig min färdighet. Han sade vidare, att sådan kyla allenast, som givit mig livet, ock kunde ta livet ifrån mig. Men ingenting har jag mer väl lärt mig trotsa än vinter och köld. Jag kan vandra på isskare barfota

utan att frysa i dagar och nätter och sova i snön utan täcke. Jag kan icke frysa, men ej heller svettas jag lätt. Så kall är jag."

Men samtidigt trasslade Gunnar naturligtvis in sig i vaktlösencereemonier och därav uppkommande härvor. Han visste ej lösen, och ingen tog honom på allvar när han sade sig vara konungen, Gunnar, personligen.

"Kungen är spårlöst försvunnen i syd sedan fem år tillbaka. Och du ser mest ut som en hunn, klädd som du är i hunniska kläder och med dolska ögon som hunnerna. Du vill nog bara ta livet av Sigfrid och Borghild som alla de andra."

"Tro mig, jag är Gunnar! Jag vill ej ta livet av någon!"

Men ingen var hågad att tro denne våldsamt hysteriske man, och de spärrade in honom.

För varje stund blev det kallare. Folk frös ihjäl framför eldarna. Vargarna kom och stal åt sig soldater som sov. Fåglar ramlade döda ner från blåa himmelen: de frös ihjäl under flykten. Och hästarna stelnade stående och blev som hårda statyer av is. Överallt smög den mördande kylan fram och knep allt liv som ej var på sin vakt.

Gunnar hörde i källaren vakterna tala om kölden:

"Det är Atles verk. Han är trollkunnig. Icke så länge vi uthärdar hårda belägringen skall kölden upphöra. Den skall blott stiga så länge vi icke ger upp."

Fåfängt skrek Gunnar dag och natt att han var Gunnar. Så otrolig nyhet tog ingen på allvar.

"Om du är kung Gunnar är jag Atles moster, som dog förra året," förfäktade chefskommendanten.

Men på något sätt nådde ryktet fram till Gudruns öron att det fanns en fånge i borgen som trodde att han var kung Gunnar. Hon bad att få tala med fången.

"Det går icke an, drottning. Han är hysterisk och farlig: en galning. Ni får icke se honom."

"Är jag ej konungens syster och ansvarig för hans regering så länge han icke är här? Vem kan stoppa mig?"

Hon släpptes ner till det stinkande fängelset och kände genast igen sin förlorade broder, hur mycket förändrad än stackaren var av umbäranden, sorger och fem års galärslavsarbete plus tre dagars misshandel, svältkost och feber.

"Min broder! Du har blivit tjugo år äldre!"

"Det är icke tid nu för vek sentimentalitet. Om jag icke nu genast får träffa din man och min hustru skall Atle grymt sätta vårt slott och oss alla i brand."

"Är det säkert att du är livs levande? Är det ej någon förgrämd stackars gast av min broder som jag har framför mig?"

"Ni är så vidskepliga här norr om Alperna! Jag är precis lika verklig och köttslig som Atle. För mig nu till Borghild och Sigfrid."

"Det skall trots allt bli mig ett nöje."

"Så dunkelt du talar."

"Det gör jag för det att jag känner dig."

Då förstod Gunnar än mindre.

Hon förde sin broder till hans egen kungliga sängkammare.

"Är det här som de vistas?"

"Gå in och se efter."

Då öppnade Gunnar försiktigt och ljudlöst den rikt dekorerade sängkammardörren. Som vanligt var sängkammaren det bäst eldade rummet i borgen: en ljuvlig och underbar värme slog mot honom inifrån rummet. Ett dunkelt sken från blott ett talgljus vid sängen gav stämning åt rummet. Men det som mest slog an på Gunnar var ljudet från sängen. Han kände igen alltför tydligt dess knakanden och kombinerade flåsningar. Men nu var det icke han som stod för hälften av dessa sinnliga stönanden av bitterljuvaste välbehag. Det slog hans väsen i brand.

Han smög fullkomligt ljudlöst till sängen. Där låg nakna Sigfrid med sin och med hans nakna hustru i rymliga sängen med värmande björnfäll skönt över sig. Över sängstolpen låg Sigfrids svärd med dess skida i bältet. Knappt var Gunnar medveten om vad han gjorde när han instinktivt drog ut svärdet ur skidan.

"Väl visste min syster att släppa mig in till dem just i rätt ögonblick," tänkte den prövade konungen medan han ljudlöst och osynligt närmade sig dessa två som allt hårdare stönade. Konungens äckel och vrede var skriande. Han höjde svärdet. Det blixtrade till just när det nakna paret akt nådde berusningens klimax. De avbröts mitt i sin extas när den var som tacknämligast. Såsom en högaffel går genom hö skar det skarpaste vapnet i världen igenom två människokroppar på bråkdelen av en sekund. Gunnar stack svärdet rakt i sin fosterbrors rygg, och det gick genom hjärtat och in genom bröstet på Borghild och rätt genom hjärtat på henne och satte sig slutligt i sängbotten. De hann knappt känna att de mötte döden.

Och i samma ögonblick hördes ohyggliga härskrin och orosskrin runtom och inifrån borgen. Med ens hade Atle nu börjat att sätta jarlsborgen i brand. Den besköts överallt med tjärinsmorda pilar som före avlossningen förts till en fackla. Med avundsvärd träffsäkerhet sköts nu dessa eldförande pilar i varje glugg, i varje fönster och mot varje träverk i borgen.

Nu kom Gudrun in till sin broder.

"Har du gjort din plikt?"

"Ja, det har jag."

"De sätter nu borgen i brand."

"Ja. Det är ju nu afton och den tredje dagen."

"Vad tänker du göra?"

"Ta på mig mitt straff. Jag skall dö här med min fru och fosterbror, som jag har mördat i helig och rättmätig vrede. Men nu när det hela är gjort är min vrede som bortblåst, och jag känner ånger och saknad blott. Ingenting har jag att leva för nu. Men du har Sigfrids barn. Fly med barnet och ge dig till Atle och hälsa från mig. Han skall ge dig ett hem och ta vänligt emot dig."

"Jag följer mitt barn mot dess framtid och säkerhet. Men om jag ej hade barnet så skulle jag dö här med dig och min make."

Så sade hon och gick ur rummet för att hämta barnet. Hon kom snart tillbaka med barnet för att bjuda brodern farväl.

"Skall du dö här apatisk och likgiltig för allting annat?"

"Jag vill sitta stilla här och lugnt betrakta min maka och broder. De är ju så vackra."

De var sannerligen så oerhört vackra där de låg tillsammans berövade livet i sitt allra ljuvaste ögonblick och i sin död fromt beblandande blod med varandra, som när de var unga. Den skönheten slog an på Gudrun också, men hon rös och gick ut. Brodern satt stilla kvar och betraktade de båda dödade med ett oändligt ömt vemod. Han brydde sig sju om hur lågorna nu redan klättrade upp genom slottet och gjorde det allt mindre framkomligt.

"Sällsamt är detta. Den ringen och svärdet fick Sigfrid, dess bärare, aldrig totalt veta sanningen om. Borghild visste allt genom den enögde gubben, som var gamle Odin. Hon fick genom honom i uppdrag att göra allt för att förintä det mäktiga svärdet och världens kostbaraste smycke. Hon lyckades över förväntan, ty hon omkom själv genom uppgiften. Nu är förbannelsen uppfylld, som Odin gav luft åt. Och jag skall själv dö som ett insegel på denna uppfyllda uppgift. Och i denna brand skall det mäktiga svärdet och galenskapsvällande ringen för alltid försvinna. Hantverkaren Volund arbetade fåfängt. Med mig dör hans livsverk och hemlighet liksom den mäktiga nordiska konungaätten, den hittills i världen mest mäktiga. Framtiden tillhör det släkte som är Tors och Odins, och aldrig skall det bliva ädelt som Sigfrids och Volunds var."

Gudrun gick ut ur sin borg med de människor som med henne önskade rädda sitt liv. De fick samtliga nåd hos den segrande Atle. Fru Gudrun speciellt väckte enbart behagliga känslor till liv hos den hårde och cyniske Atle. Hon ställde sig in hos den grymme fullt avsiktligt för att så småningom bringa sitt släktes besegrare digert på fall. Och när han hade lärt känna Gudrun, så sporde han:

"Säg, det där pratet om guldmakarringen och stenklyvarsvärdet var väl bara amsagor?"

"Givetvis. Sådant tror du väl ej på?"

"Tror du jag går på sådant?"

"Nej, sådant går du icke på."

Borgen brann ner till grunden med alla som hade dröjt kvar där. Det fanns vissa ljusblåa idealister och fåfänga blå optimister som efteråt rotade i dess ruiner, men aldrig påträffades liken av vare sig Gunnar och Sigfrid och Borghild, och ej heller något identifierbart och användbart svärd eller någon juvel. Det är troligt att sådana saker smalt sönder i branden.

När borgen brann ner avtog kylan. Det blev genast bra mycket varmare då i den nordiska världen, och våren kom tidigt det följande året, som var ett av kejsar Tiberius' mest mörka och sista.

Hur Gudrun med tiden tvangs bli Atles drottning och hur hon med tiden tog livet av honom och alla hans barn med att söva dem ner, rädda Atles svärd genom hans mage och sätta eld på deras slott är en annan historia.

Hur det gick för Sigfrids två döttrar prinsessorna Aslög och Svanhild är också en annan historia, men Svanhild dog ung mycket tragiskt och grymt. Gudrun själv förblev vacker men blev tidigt vithårig.

Så slutar sagan om forntidens konungaätt i det anrika Uppsala, och dess betydelse för den omgivande världen.

Det finns även en modern isländsk berättelse om hjälten Sigurd som tog kål på Fafner, en hiskelig drake, och om hur han älskade någon valkyria, och deras förvecklingar med hunnen Attila, men hela det kända skeendet tilldrog sig flera århundraden efter att denna berättelse slutar.

14. Helmer

Men än levde Helmer den gamle, den livströtte fadern till Gudrun och Gunnar. Han hade till förmån för sonen och för sin musik abdikert, ty han var en vis man och kunnigast i hela världen på harpa. I harpans musik fann han tröst för den världsliga världens elände.

När Jarlsborgen brann var han en av dem som följde Gudrun till livet och döden hos Atle. Hon sade ej att han var fadern till konungen utan att han var familjens bard och trubadur. Och emedan en sådan var ofarlig för politiken lät Atle den gamle behålla sitt liv och förbli trubadur hos sin matmor och dotter.

Men när Gudruns dotter dog, mördad av svartsjuka friare för att hon ej ville gifta sig med dem, tog Gudrun det slaget så hårt att hon sedan ej mer var tillräknelig. Atle och hela hans hus var då utrotat redan, och för att ej själv bli från vettet så lämnade Helmer sin dotter och drog ut på vandringsfärd ensam med harpan. Mest sjöng han om hjältarna Sigfrid och Gunnar och deras gemålers ohyggliga öden, och den sången tyckte folk bäst om, ty det sjöng han med sådan inlevelse som om han varit med om det själv.

På sin vandringsfärd kom han till Lunaborg eller som det även kallades Lunabäck, var unga Aslög var drottning och ogift. Så fångslades hon av hans sånger att hon kunde lyssna på dem hela natten. Så goda förtroliga vänner blev de att kung Helmer till slut djärvdes avslöja vem han egentligen var. Aslög svarade då:

"Med en gång när ni kom och begynte att sjunga förstod jag att ni måste själv ha upplevat alltsammans. Och Sigfrid och Borghild var mina föräldrar. Att ni är kung Helmer och fader till Gunnar och Gudrun förklarar alltsammans. Men hur gick det sedan för Gudrun?"

"Hon lever nu ensam och vansinnig i tröstlöst elände. Aldrig mer får jag min dotter tillbaka. Jag lämnade henne för att hon ej längre var mäktig att ge mig mitt dagliga bröd och för att slippa bli som hon vansinnig av hennes sorg och elände."

"Min styvfar, så önskar jag kalla er, ni fascinerar mig, och ert liv lockar mig. Säg, får jag följa med er på er fortsatta vandringsstråt?"

"Men ni är drottning!"

"Jag lämnar min krona och makt åt plebejerna. Jag bryr mig föga om ställning och maktpolitik. Hellre följer jag er och lär mig något om vardagslivet och människorna."

"Ni har en gudalik stämna. Med den rösten kan ni väl sjunga?"

"Jag älskar att sjunga."

"Så var då min röst. Ty min egen är gammal och utsliten. Jag är nu åttio år gammal och orkar ej sjunga så grant mer som förr. Men om ni lär er sångerna och vackert sjunger dem medan jag spelar, så skall vi nog väl göra lycka och klara oss."

Och så kom de överens. Samma natt klädde Aslög sig fattig och smög med sin fars svärfar ut ur sin borg för att lämna sitt rike och ämbete, ansvar och framtid. Och hon visste väl att hon ej skulle ångra det någonsin.

15. Aslög

Hon blev hans stöd på hans ålderdom och hans livs hösts stora ljusa välsignelse. Tack vare henne så orkade han leva tio år till. Under de tio åren såg de hela världen. De vandrade kring runt i hela Germanien och sedan till Gallien och söderut. Hon lärde sig både grekernas språk och latinet, så att även dessa folk kunde förstå Nordens sagor. De vandrade till och med ner till Egypten och stannade länge i judarnas land, men där dog gamle Helmer. Han var nittiotre år då och mycket mätt och belåten med livet. Han önskade ej något ytterligare.

Själv var hon nu känd och berömd och var överallt inbjuden att leva gratis och sjunga de sällsamma sångerna om Nordens konungar. Hon trivdes väl med de judiska skriftlärderna och lärde särskilt väl känna en man som var Saulus. När han så med ens konverterade lärde hon ock känna urkristendomen men kände ej längre igen sin vän Saulus när han blev fanatisk på det nya sättet. När Petrus och han sedermera begav sig till Rom hjälpte hon dem dock och gav dem goda kontakter. Hon vistades då nära hovet men tog avstånd därifrån när Claudius mördades och Nero utropades. Och hon träffade gärna den ganska vemodige Seneca och var av samma uppfattning som han:

"Rom är förutbestämt åt en ond och bråd undergång genom sin egen makabra historia och sina blodiga grymma tyranner, som inleddes i och med Sulla. Med Sulla blev hänsynslösheten och omänskligheten, förhävelsen och egoismen, det legitimerade mänskoföraktet och statskorruptionen Roms härskare, och denna gudlösa härskare kan ej bestå lika länge som vettets försyn. Den är dömd att förgås, och den nya allt underminerande och underjordiska kristna så kallade religionen är icke tillräcklig att ersätta Roms alla synder. Den kristna tron håller ej, ty den är svag, eftersom Kristus endast var människa, och den mer universella Gudshängivna judiska läran kan aldrig få någon betydande ställning i någon nation som är mäktig i väster, ty den är för god. Ingen maktpolitik kan besegras av någon god religion utan att den politiska stormakten lämnar ett stort svart hemskt tomrum och vacuumhål efter sig som icke religionen kan fylla."

Hon lämnade Rom innan Neros excesser hann närma sig henne, och hon slapp få se gamle Seneca dö och Rom brinna. Hon vandrade norrut, och ju mera onda nyheter hon hörde från Rom, desto längre bort därifrån reste hon.

Hon for nu över ett hav för att skåda ett land som hon icke känt förut. Det var det stormhärjade regniga England, men där även kände man av Roms skandaler, så hon övergav även England. I stället begav hon sig över till Irland. Det var ett jungfruligt och gott land, som ej var det ringaste nedsmutsat av maktens pest, och där trivdes hon väl. Hon blev bofast där och levde där tills hon dog.

Hennes hem låg vid fagra sjön Neagh. Alla människor vördade och respekterade henne, ty hon hade mycket att säga, berätta och lära åt andra. Det sägs, att från hennes tid börjar den irländska stora civilisationen och höga kulturen, som nådde sin kulmen tre sekler därefter. Hon var det som lärde irländarna att spela harpa, en konst som de snart slog ut hela den övriga världen i.

När hon var gammal var hon ännu vacker. Hon var ännu jungfru och ansågs som helig. En morgon då mitt under midsommar steg hon med solen upp och gick ut till sin balkong och betraktade sjön, som nu solen gick upp över, och då upplät hon sin mun för att, enligt legenden, uttrycka sitt livs sista önskan och bön:

"Måtte detta land bli till ett föregångsland för all världen i frihet och frid, tolerans och kultur, teologisk hängivelse, visdom och strävan och materiell anspråkslöshet, politiskt förnuft, maktlös neutralitet och välsignad miljövård. Må här alltid Gud och naturen förbli respekterade, vördade, älskade, helgade och väl bevarade av ofanatisk och liberal religion. Måtte detta land aldrig bli dumt infekterat av löjliga religiösa förbannade hårklyverier och vansinniga meningsskiljaktigheter. Må människorna här alltid älska varandra helt fria från avund och ond ambitiös fanatism. Må de veta i denna nation att det bara finns en Gud, att alla är lika för honom, och att endast ett ting i denna värld lönar sig: att vi som människor älskar varandra. Allt annat är fåfängt och leder åt fanders. Må denna nation alltid vara behärskad av maktlösa friden och som sådan vara ett fruktbart föregångsexempel för hela den övriga världen, ty endast i friden finns vettet."

Så menade den gamla kloka av alla högt vördade grå profetissan, och kort därpå dog hon. Men Irland är fromt än idag.

Slut.

